

Den første sag på dagsordenen var:

**1) Anden behandling af lovforslag nr. L 8: Forslag til lov om ændring af lov om folketingsvalg i Grønland. (Ændringer vedrørende kandidatanmeldelser, stedfortrædere, brevstemmeafgivning m.v.).**

Af indenrigsministeren (Thorkild Simonsen).  
(Fremsat 7/10 98. Første behandling 21/10 98. Betænkning 29/10 98).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Lovforslaget overgik derefter til tredje behandling.

## Afstemning

### Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**2) Første behandling af lovforslag nr. L 65: Forslag til lov om undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste.**

Af justitsministeren (Frank Jensen).  
(Fremsat 28/10 98).

Lovforslaget sattes til forhandling.

## Forhandling

### Jacob Buksti (S):

Indledningsvis vil jeg godt slå fast, at vi i Socialdemokratiet mener, at det desværre er nødvendigt med en hemmelig efterretningstjeneste i et demokratisk samfund som det danske, simpelt hen for at samfundet kan beskytte sig mod kræfter, som ikke anvender demokratiets metoder. I øjeblikket er truslerne især terrorisme, aktiviteter på den ekstreme højrefløj og overvåg-

ning af udenlandske efterretningstjenester, der driver spionage mod Danmark.

Men der skal være klare retningslinjer for efterretningstjenesternes virksomhed og en effektiv parlamentarisk kontrol af deres aktiviteter.

Derfor er vi også tilfredse med, at justitsministeren allerede i april nedsatte et udvalg vedrørende politiets og forsvarrets efterretningstjenester, som især skal fastlægge retningslinjer for PET's fremtidige virksomhed, og at der sideløbende hermed iværksættes drøftelser mellem Folketingets partier om en styrkelse af den demokratiske kontrol med efterretningstjenesterne.

Vi er derfor også tilfredse med, at justitsministeren og regeringen på baggrund af de oplysninger, der er fremkommet om især om PET's aktiviteter, med dette lovforslag har valgt at iværksætte en uvildig undersøgelse med henblik på at klarlægge og vurdere, om PET i sin virksomhed i forhold til politiske partier, faglige konflikter og politisk-ideologisk prægede grupperinger og bevægelser i Danmark har efterlevet de regler og retningslinjer for tjenestens virksomhed, som har været fastsat af Folketinget eller regeringen.

Når det er sagt, så må man konstatere, at der i denne sag efterhånden optræder så mange myter, modsatrettede interesser og forskelligartede dagsordener, at man som socialdemokrat kan blive helt rundtosset, ikke mindst fordi der nogle steder tilsyneladende er en interesse i at få det til at se ud, som om Socialdemokratiet med alle midler forsøger at forhindre en undersøgelse, hvilket betyder, at hver gang der sker en udvikling i sagen, så flytter man bare målet.

Fokus i debatten forskydes hele tiden, og efterhånden kan det være svært for selv trænede kendere af sagen at finde ud af, hvad det egentlig handler om, og hvad udgangspunktet for det hele er.

Udgangspunktet er, at der i marts fremkom oplysninger, der antydede, at PET havde overskredet retningslinjerne for tjenestens virksomhed i forhold til lovlig politisk aktivitet. På denne baggrund bad justitsministeren PET om en redegørelse for de rejste spørgsmål. Da denne redegørelse forelå, blev den underkastet almindelig udvalgsbehandling her i Folketinget.

Da der i denne forbindelse og i forbindelse med arbejdet i udvalget om efterretningstjenestens fremtid fremkom papirer og oplysninger, som klart viste, at der var problemer omkring PET's virksomhed i forhold til de retningslinjer,

der var for tjenestens virksomhed, besluttede justitsministeren prompte, at der skulle iværksættes en uvildig undersøgelse af, om der er begået ulovligheder eller ej, og hvem der i givet fald har ansvaret herfor. Det er simpelt hen enhver regerings og justitsministers forpligtelse.

Samtidig fremgår det af lovforslaget, at undersøgelseskommissionen kan anmode særlig sagkyndige om bistand til brug for undersøgelsen. Det vil sige, at der som led i undersøgelsen på undersøgelseskommissionens foranledning kan iværksættes en historisk undersøgelse, gerne tilbage til 1945, men en historisk undersøgelse kan ikke træde i stedet for en undersøgelse med henblik på placering af det retlige ansvar. Det kan være et vigtigt og nyttigt supplement.

Som det er blevet sagt af den højeste ekspertise på området, så vil PET-sagen aldrig blive klarlagt til bunds, hvis den kommende undersøgelse alene overlades til historikere. Det er nødvendigt at fastholde det juridiske sigte, nemlig at afklare, om der er begået ulovligheder.

Endelig fastholder Socialdemokratiet i spørgsmålet om Forsvarets Efterretningstjeneste, at nu må den iværksatte auditørundersøgelse afsluttes, så man kan konstatere, hvad de eventuelle problemer består i, og så må man derefter tage stilling til, hvad der så skal ske. Skulle der være mistanke om, at FE har handlet i modstrid med lovgivningen eller overtrådt retningslinjer, vil det selvfølgelig blive undersøgt. Det må være den rigtige vej at gå. Retlige undersøgelser kan i et retssamfund som det danske ikke baseres alene på mistanker.

Socialdemokratiets linje har hele tiden været klar. Vi har hele tiden været tilhængere af en undersøgelse, hvis grundlaget herfor var til stede, og det er vi fortsat. Jeg kan så blot konstatere, at hvis man gentager de samme synspunkter igen og igen, så ender de til sidst med at blive en nyhed.

Socialdemokratiet kan således støtte justitsministerens lovforslag, men vi er naturligvis åbne over for en drøftelse af mulige forbedringer og præciseringer.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg vil godt bare her ved indledningen af debatten kvittere for, at den socialdemokratiske ordfører siger, at Socialdemokratiet er åben over for ændringsforslag og dermed en ændring af forslaget. Det synes vi er en god ting,

og som det er fremgået af pressen, så har vi nogle helt konkrete forslag til, hvor man kunne lave nogle ændringer.

Jeg forstår på den socialdemokratiske ordfører, at det er en invitation til, at vi så for første gang gennemfører en drøftelse af, om vi kan blive enige om noget. Så det synes jeg er et godt udgangspunkt for debatten, og det vil jeg godt starte med at sige tak for.

Så vil jeg derudover spørge den socialdemokratiske ordfører: Hvorfor er Socialdemokratiet så optaget af at få placeret et retligt ansvar? Når man læser lovteksten, er det jo fuldstændig klart, at tingene på en række områder vil være forældede, og der vil derfor ikke kunne placeres noget retligt ansvar. Hvorfor er man så så optaget af, at det retlige ansvar inden for de seneste år skal placeres, når vi i øvrigt snakker om en undersøgelse, der går 30-40-50 år tilbage i tiden?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jeg vil da gerne kvittere for hr. Søren Søndergaards meget positive bemærkninger om, at jeg skulle have sagt, at vi er villige til at diskutere sagen. Jeg var lige ved at sige, at det er jo derfor, det hedder et parlament. Det er jo sådan, at for at man kan gennemføre forslag, så bliver man her i Folketinget nødt til at have sådan ca. 90 mandater. Det er vi sådan set ret klar over, og derfor deltager vi gerne i diskussionen, uden at vi dermed har sagt, hvordan og hvorledes de 90 mandater eller mere skal skrues sammen. Anderledes kan det jo ikke være.

Hvorfor er det så vigtigt at placere et retligt ansvar? Jamen det er jo præcis det, det hele handler om. Hvis det er sådan, at en regering skal leve op til sit ansvar som regering, så bliver den nødt til at undersøge det her med henblik på, at der sker en klarlæggelse af, hvem der er ansvarlig.

Det er også sådan, at fremtrædende folk, eksperter i det her spørgsmål, professor Jens Peter Christensen, i den høring, som Information holdt sidste torsdag, jo netop slog fast, at hvis det er sådan, at det ikke skal ende med, at det ender i en undersøgelse af alting og dermed ingenting, så bliver man nødt til at præcisere, hvad grundlaget er for undersøgelsen.

Og grundlaget er her en klarlæggelse af, hvem der har ansvaret for det, og derefter må man så konstatere, om der skal konstitueres et eller andet ansvar i forhold til personer.

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Jeg bed mærke i, at hr. Jacob Buksti sagde, at man fra regeringens side var opmærksom på, at der skulle 90 mandater til. Det er selvfølgelig også rigtigt, for at der kan blive et flertal. Betyder det så, at Socialdemokratiet eller regeringen allerede har gjort sin stilling klar og vil lade det her forslag køre igennem med det snævrere mulige flertal?

Jeg synes, at det er meget betænkeligt, hvis vi allerede på så tidligt et tidspunkt skal høre fra regeringen, at sådan bliver det nok.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Vi er fuldstændig enige, når regeringen i sit forslag skriver, at det, det gælder om, er at afklare, om efterretningstjenesten har overholdt landets love og de retningslinjer, der er udstukket for efterretningstjenestens arbejde. Og det er jo nok. Det lægger jo en meget præcis ramme for undersøgelsen. Det definerer jo meget præcist, hvad der skal undersøges.

Men man behøver jo ikke samtidig at gå det skridt videre i undersøgelsen, hvor man undersøger, hvem det er som i form af konkrete personer, der skal pålægges et ansvar for det, især ikke, når langt den største del af undersøgelsen omhandler en periode, hvor det er fuldstændigt klart, at der ikke kan gøres et ansvar gældende, fordi tingene er forældede.

Derfor: Var det ikke en idé, at vi prøvede at koncentrere os om det, som man ganske rigtigt skriver i lovforslaget, nemlig at vi ønsker en afklaring af, om landets love og de retningslinjer, der er udstukket, er blevet overholdt? Og så lade det være ved det.

Hvorvidt der så senere skal køres sager mod nogle folk, kommer jo an på, hvad der kommer frem. Men at lægge det ind i undersøgelsen synes jeg tværtimod udvider opgaven i stedet for at præcisere den.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Til fru Pia Kjærsgaard: Nej, regeringen har ikke lagt sig fast på noget som helst. Det eneste, jeg bare konstaterer, er, at hvis man skal have et flertal her i Folketinget, så skal man kunne tælle til mindst 90.

Det er klart, at det for regeringen og for undersøgelsen er vigtigt, at den hviler på så bredt et flertal som overhovedet muligt, hvis der skal

være nogen som helst tillid til, hvad der foregår. Det er regeringens bestræbelser. Det håber jeg så at andre partier i givet fald også vil have som deres.

Med hensyn til hr. Søren Søndergaards spørgsmål så synes jeg, at det begynder at ligne en strid om ord. Når hr. Søren Søndergaard siger, at først skal vi undersøge de her ting, og så skal vi eventuelt senere gøre et retligt ansvar gældende i forhold til personer, så er det jo præcis det, der står i lovforslaget.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Som hr. Søren Søndergaard vil jeg også godt kvittere for den åbenhed, der var i hr. Bukstis tale. Jeg opfattede også talen derhen, at regeringen er interesseret i at diskutere mulige ændringer af lovforslaget og høre på gode argumenter fra andre partier her i Folketinget med henblik på at få en god undersøgelse.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at vi jo hele tiden har haft den norske Lundkommission som model for, hvad der kunne være en god undersøgelse. Det er ikke, for at vi her i Danmark bare skal kopiere, hvad de gjorde i Norge, men jeg mangler stadig væk at høre, hvorfor vi ikke så at sige kunne tage den norske model. Det er det første spørgsmål.

Det andet spørgsmål er: Hvis det nu viser sig, at vi har en fælles bestræbelse gående ud på, at vi skal have en undersøgelse, der virkelig kan få vendt alle sten, som statsministeren har sagt, hvis vi har en fælles bestræbelse gående ud på, at nu skal vi have sandheden frem om, hvad der er sket omkring efterretningstjenesterne, og hvis vi så kan påvise, at der er dele af det her lovforslag, der begrænser mulighederne for, at man faktisk får vendt alle sten, er Socialdemokratiet og regeringen så villige til at tage en konstruktiv diskussion og forhandling om at ændre lovforslaget, så vi har sikkerhed for, at alle sten bliver vendt?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jamen altså – må jeg sige til hr. Holger K. Nielsen – det er klart. Meldingen er, at regeringen naturligvis er villig til at høre på gode argumenter. Det er ikke sikkert, at vi giver os over for dårlige argumenter, men man skulle da være et skarn, både som minister og som regering, hvis man ikke hørte på gode argumenter, på velunderbyggede argumenter.

Man ville også være et skarn, hvis det er sådan, at man ikke overvejede, hvad man skulle gøre. Det ville jo også være en god idé, hvis man sådan skal have en vis tilslutning og appellere til det gode humør her i salen. Så det er vi helt med på. Jeg har bare ikke givet noget tilsagn om, hvad vi betragter som gode argumenter.

Hvorfor kan vi så ikke tage den norske model? Jamen der er mange diskussioner om den norske model. Jeg er sikker på, at hvis det var sådan, at justitsministeren havde foreslået den norske model, så ville man heller ikke være med til den, for hvad gik den norske model ud på?

Det, regeringen foreslog i Norge, var en historikerundersøgelse, hvor det var to historikere, som regeringen udpegede. Derefter sad de og skulle lave en historisk undersøgelse, hvor de fik adgang til en række dokumenter, som de ganske vist ikke selv kunne finde. Dem kom POT, som det hedder i Norge, med. Da den færdige afhandling lå, skulle den gennemlæses og rettes af de pågældende institutioner.

Men hvad var det så, Stortinget gjorde? Stortinget satte en juridisk undersøgelse ind, hvor man stemte kommissionen ind. Spørgsmålet er, om det er en uvildig kommission, eller hvad det er?

Jeg er ret overbevist om – må jeg sige til hr. Holger K. Nielsen – at havde justitsministeren kopieret den norske undersøgelse, så kunne det ikke få tilslutning nogen steder i salen her.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Jeg kan forsikre for, at hvis der var kommet en kopi af den norske model, havde vi sagt ja med det samme. Vi mener faktisk, at man i Norge med den model, der blev skitseret, var i stand til at få ting frem, som har været utrolig vigtige for den norske diskussion. I Norge har man fået en helt anderledes, kan man sige, afslappet debat omkring efterretningsvæsenet, fordi man har fået de ting frem, som ellers var skjult, og som pibled frem gennem pressehistorier osv.

Jeg tror, hverken hr. Buksti, Venstre, De Konservative eller andre kan være interesseret i en udvikling, hvor der hele tiden pibler nye historier frem, som kan være velunderbyggede, måske mindre underbyggede. Det kan vi ikke være tjent med.

Vi har en interesse i, at vi får en undersøgelse, som der er tillid til, og som er uvildig. Og

hvad ligger der i uvildighed? For mig at se er det afgørende spørgsmål, om der er almen tillid til, at den undersøgelseskommission har et eneste formål: at få sandheden frem. Det er den almene tillid, der er det vigtige, og det kan godt foregå ved, at vi stemmer om det her i Folketinget. Hvis der er almen tillid til, at den er bredt sammensat, at den er uvildig, at den ikke er styret af partsinteresser, at den vil have sandheden frem, så kan man godt gøre det og samtidig fastholde uvildigheden.

Men vi vil også diskutere andre modeller. Vi er også her åbne over for en diskussion.

**Formanden:**

Hr. Søren Søndergaard for en sidste korte bemærkning.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg synes, det er fint, at hr. Jacob Buksti understregede, at Socialdemokratiet er lydhor. Det er en god ting.

Jeg kan ikke lade være med at tænke på det forløb, vi har været igennem. Det er jo klart, at denne sag er noget, der har optaget partierne, og der har været en masse diskussioner. Men det lovforslag, der er fremsat, er jo i hvert fald lagt frem uden nogen som helst konsultationer om, hvad venstrefløjen i salen ønskede. Jeg skal ikke udtale mig om højrefløjen, det kan være, der har været konsultationer dér. Der har ikke været nogen diskussioner med venstrefløjen om, hvad man ønskede, men det er måske, fordi man har koncentreret sig om diskussionerne internt i regeringen. Det skal jeg ikke kunne udelukke.

Men det, der er kommet frem, er jo så noget, hvor man ikke har hørt på de argumenter, der har været fra venstrefløjen og muligvis heller ikke fra højrefløjen. Det synes jeg måske er en lidt dum måde at gøre det på, og det er måske det, der gør, at vi står med et forslag, som har lidt svært ved at finde flertallet.

Så vil jeg i forhold til den norske model sige, at hvis det ender med, at vi herinde tager en afstemning for eller imod den norske model, så vil Enhedslisten stemme for den norske model. Det er bare til orientering for den socialdemokratiske ordfører.

Og hvad angår den uvildige undersøgelse, deler jeg fuldstændig hr. Holger K. Niensens opfattelse af, hvor man skal have tillid til den, nemlig at det er et spørgsmål om helheden i

undersøgelseskommissionen og ikke et spørgsmål om den enkelte person i kommissionen.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Nu ved jeg ikke, om jeg har det store handicap, at jeg egentlig har stor tillid til både hr. Holger K. Nielsen og hr. Søren Søndergaard.

Men jeg føler mig altså ret overbevist om, at hvis det havde været sådan, at vi havde fremlagt den norske model her, så er det en gratis omgang for de to herrer at stå her og sige, at man i givet fald ville stemme for. Det tror jeg ikke to sekunder på alene af den årsag, at den norske undersøgelse var lukket. Så ville vi have haft en diskussion om det.

Det, der gør, at det er fuldstændig til at blive rundtosset af som socialdemokrat, er, at på trods af, at jeg i hvert fald har sagt hele vejen igennem og også fra denne talerstol, at vi er tilhængere af en uvildig undersøgelse, og vi overvejer alt, hvad der er at overveje, så kommer det til at fremstå, som om Socialdemokratiet springer fra sten til sten. Det kan være, at det er det, vi skal vende, og det kan være, at det er derfor, at der er nogle, der synes, at vi falder på dem.

Når det er sådan, at man flytter fokus hver eneste gang, så er det altså svært at ramme, og det er præcis det, der er det smarte i den taktik, man bruger her. Hver eneste gang, vi siger, jamen det har vi sagt hele tiden, så siger man til os, at nu har vi givet os igen.

Derfor – til hr. Søren Søndergaard – jeg har sagt det hele. Jeg har al dokumentation hernede på min plads, så jeg er helt, helt tryk ved det.

Med hensyn til det med, om vi har lyttet, så glæder jeg mig sådan til, at hr. Holger K. Nielsen kommer op med sin ordførertale, fordi så vil jeg give mig til at citere fra B 36, som SF har fremsat. Der er ordret overensstemmelse i lange passager – i lange passager. Så vi har lyttet. Problemet er bare, at dem, vi lytter til, flytter sig hele tiden, så vi ikke kan se, hvor de er.

**Formanden:**

Holger K. Nielsen for den sidste korte bemærkning

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Jamen den dér tale viser jo netop, hvori regeringen har problemet i meget af det her. Jeg kan da godt forstå, at det ikke er særlig rart at

springe fra sten og sten, og at der bliver skudt efter en, lige meget hvor man er henne.

Men hvorfor springes der bare rundt, når man selv kunne have taget geværet og skudt fra starten af? Hvis Socialdemokratiet havde taget initiativet og skudt, så havde de ikke behøvet at rende fra sten til sten og være skudsmål fra alle mulige sider. Jeg synes, at denne sag er blevet håndteret utrolig klodset.

Regeringen burde virkelig have taget fat om den her sag og sagt, at vi skal have en tilbunds-gående undersøgelse, og at der ikke skal lægges alle mulige begrænsninger ind. Og så vil jeg godt gentage: Var regeringen kommet med den norske model, havde regeringen fået vores uforbeholdne støtte.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jamen så bliver jeg altså nødt til det nu, og jeg må tilstå, at jeg synes, at det er hr. Holger K. Nielsen og SF, som har et problem:

Den 22. april fremsatte SF's Holger K. Nielsen med flere et beslutningsforslag, B 36, om en uvildig undersøgelse af PET's aktiviteter, hvori der i bemærkningerne står:

»På den baggrund foreslås det, at der skal gennemføres en uafhængig undersøgelse af PET's aktiviteter eksempelvis i form af en kommissionsundersøgelse.«

Videre hedder det:

»Undersøgelsen skal bl.a. afdække: om der er sket lovbrud, herunder om der er sket ulovlig registrering om der er foretaget tjenestestridige handlinger, . . .«

Og endelig:

»Såfremt der i forbindelse med undersøgelsen fremkommer informationer, som giver begrundet mistanke om, at der er sket lovbrud, skal den gruppe, som forestår undersøgelsen, kunne kræve sagen rejst som en straffesag (eventuelt for lukkede døre) efter sædvanlige retsregler.«

Det sagde SF den 22. april. Det var til debat her i Folketinget den 3. juni. Nu mener hr. Holger K. Nielsen ifølge Aktuelt i dag åbenbart det modsatte. Så må jeg tilstå, at jeg mener, at det er hr. Holger K. Nielsen, der har et problem, for hver gang vi forsøger at tilgodese hr. Holger K. Niensens synspunkter, så flytter han sig.

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Lovforslaget indebærer nedsættelse af en undersøgelseskommission med det formål at

afdække, om ansatte i Politiets Efterretningstjeneste har udvist fejl og forsømmelser.

Det er, som om forslaget fokuserer på og forudsætter, at der er begået fejl og forsømmelser i Politiets Efterretningstjeneste. Justitsministeren har offentligt udtalt, at Politiets Efterretningstjeneste har handlet lodret i strid med regeringserklæringen af 1968. Denne alvorlige beskyldning finder vi i Venstre ikke at der er belæg for. Og der er kun et svar på den beskyldning: Hvis justitsministeren føler sig overbevist om, at det er ministerens undersåtter, der har handlet ulovligt, så er det bare om at komme i gang med en straffesag.

Vi er imod en kafkask proces, der slet ikke giver de mistænkte de retsgarantier, som tilkommer personer, der tiltales i ordinære straffesager.

I øvrigt vil undersøgelsen vare i årevis, den vil koste skatteborgerne millioner af kroner, og den vil ikke føre til noget som helst. De vigtigste vidner er afgået ved døden, og tusindvis af sager er for længst makuleret. Det eneste, der er helt sikkert ved en sådan undersøgelse, er, at politiets efterretningsarbejde vil blive lammet og Danmark vil stå uden en tjeneste for vor indre sikkerhed i adskillige år.

At forfølge Politiets Efterretningstjeneste på denne måde er at vende totalt op og ned på virkeligheden. Det er, som om Politiets Efterretningstjeneste er blevet regeringens fjende.

Derfor er det vigtigt for os i Venstre i dag at slå fast, så det ikke kan misforstås: Det er ikke efterretningstjenesterne, der er en trussel mod vor sikkerhed. Efterretningstjenesterne er derimod en nødvendig del af det danske demokrati og et værn imod de kræfter, der modarbejder vort demokrati.

Der er al mulig grund til at minde om, hvad det var for en tid, vi levede under under den kolde krig. Den kolde krig, som alt for mange har glemt, og alt for mange aldrig har fået lov at høre om i skolen.

Den kolde krig var en tid, hvor en radikal partisekretær deltog i partikongresser i DDR og siddende på podiet under DDR's faner lyttede til propagandataler i et regime, der på alle tænkelige måder undertrykte menneskerettighederne. Denne kammeratlige adfærd indbragte den radikale partisekretær en belønning i form af ferierejse med familie til Østtyskland.

Efter Murens fald fortæller de østtyske kontakter, at alle vidste, at det var Stasi, der stod for kontakterne til Det Radikale Venstre,

som i den grad betragtede vore egne allierede i NATO som fjenden.

Den kolde krig var en tid, hvor yderliggående danske socialister oprettede egne efterretningstjenester og opererede som agenter for DDR-regimet og glad og gerne udleverede oplysninger om egne landsmænd til undertrykkerne i Øst.

Skulle det danske demokrati så ikke dengang have værget sig mod den form for landsskadelig virksomhed? Og skal man ikke i dag værge sig mod de nazister, der ønsker et racerent Danmark?

Forrædere kan aldrig udpeges på forhånd, og forrædere findes også under dække af såkaldt lovlig virksomhed. Derfor er efterretningstjenesterne nødvendige, og de må i sagens natur have en vis grad af hemmelighed.

Det, vi ønsker i Venstre, er nu et bredt samarbejde, og at vi ser fremad. Vi ønsker en diskussion, der tager udgangspunkt i, hvilke opgaver efterretningstjenesterne har efter Jerntæppets fald. Den internationale udvikling fordrer selvsagt, at arbejdsområderne defineres anderledes nu end for blot ti år siden. En sådan åben debat om dette ville også være et bidrag til at afskaffe de mange myter om efterretningstjenesternes virke.

Vi ønsker i Venstre en bred politisk enighed om efterretningstjenesternes fremtid. Det er den debat, det nu drejer sig om. Vi vender os mod den ensidige rettlige undersøgelse, som regeringen foreslår.

Jeg skal derfor på Venstres vegne til sidst her i dag rette en indtrængende anmodning til regeringen: Drop den undersøgelse. Begrav lovforslaget. Hvis regeringen lover at begrave undersøgelsen og lovforslaget, så garanterer vi i Venstre for et komfortabelt flertal, og vi garanterer, at vi vil være til stede og bidrage til, at begravelsen bliver så smuk som mulig.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg synes, det var ret morsomt at høre om det med, hvad den radikale partisekretær i forne tider havde deltaget i af festivitas i Østblokken. Det skal jeg sådan set ikke kommentere, andet end blot minde fru Birthe Rønn Hornbech om, at hun jo også har udtrykt bestyrrelse over den infiltration, der skete i Venstres Ungdom, hvor de små uskyldige lam i Venstres Ungdom blev forsøgt hvervet for den rette lære, som fru Birthe Rønn Hornbech vist har sagt til en avis.

Men det, der er mit ærinde, er egentlig at ramme en pæl igennem det, som fru Birthe Rønn Hornbech påstod at regeringen ønskede, nemlig en forfølgelse af PET. Der er overhovedet ikke tale om nogen forfølgelse af PET. Der er tale om en undersøgelse af, hvorfor regeringserklæringen af 1968 tilsyneladende ikke blev efterlevet. Det er det, undersøgelsen skal afsløre.

Hvorfor blev den erklæring ikke efterlevet?

Var det, fordi PET handlede som en stat i staten, eller var det, fordi det politiske led sagde: Vi er ligeglade med den erklæring?

Det afgørende for demokratiets funktion er jo: Hvordan sikrer vi os, at regler bliver overholdt, især af en instans, der som den eneste i landet har ret til at overvåge folk? Vi skal da sikre os, at den ret også bliver forvaltet inden for de rammer, der er givet. Det kan da ikke være ligegyldigt for fru Birthe Rønn Hornbech, der i tide og utide taler om retssikkerhed i dette samfund.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jeg vil spørge fru Birthe Rønn Hornbech, om det er forræderi at have en anden holdning end den officielle. Er det forræderi at være imod atomvåben og for atomvåbenfri zoner? Er det forræderi at være solidarisk med dem, der sloges mod apartheidregimet i Sydafrika, mod Vietnamkrigen? Er et demokrati ikke retten til at have en anden holdning end den, der er flertallets?

Når det antydes, at det var nødvendigt at overvåge visse kræfter på venstrefløj, er fru Birthe Rønn Hornbech så vidende om en eneste DKP'er, som der trods massiv overvågning er blevet rejst tiltale mod for at have lavet landsskadelig virksomhed, endsige er blevet dømt for landsskadelig virksomhed? Er der bare et eneste eksempel på, at massiv overvågning har fundet noget, der var ulovligt, noget, der kunne føre til domfældelse? Er der et eneste eksempel? Jeg vil gerne høre det.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Bare for at slå én ting fast. Det er jo ikke en diskussion, om man skal have en efterretningstjeneste eller ej, det er et spørgsmål om, hvorvidt en efterretningstjeneste skal holde sig inden for de retningslinjer, som er fastlagt for efterret-

ningstjenestens virksomhed. Det er det, der handler om.

Men jeg må sige, at når jeg går herop, er det, fordi jeg lyttede og lyttede og lyttede til fru Birthe Rønn Hornbechs tale. Når man har fulgt med i debatten, så er der alle mulige synspunkter. Jeg synes, jeg har hørt det sagt meget stærkt, at partiet Venstre er gået ind for, at der skulle gennemføres en stor og bred undersøgelse af efterretningstjenesten, en historisk undersøgelse.

Det synes jeg ikke, jeg hørte noget om. Jeg vil gerne høre om det, fordi partiet Venstre nu ikke mener, der skal laves en stor historisk, bredt anlagt undersøgelse af den kolde krig osv. Det er det, der har stået i pressen i den senere tid, og hvis man stadig væk mener det, må jeg henviser til Politikens referat fredag den 6. november 1998 af den høring, som Information holdt, hvor den fremtrædende kender på området, professor Jens Peter Christensen, siger:

»PET-sagen kan aldrig blive klarlagt til bunds, hvis den kommende undersøgelse overlades til historikere. Det er nødvendigt at fastholde det juridiske sigte.« Og videre: »Når det i realiteten drejer sig om, at man vil have klarlagt, om der er sket noget ulovligt eller uberetiget, så skal man undersøge forløbet i lyset af det. Ellers undersøger man det ikke i lyset af noget som helst, og så ender man med at finde ingenting.«

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Fru Elisabeth Arnold siger, at det, der skal undersøges, er, om PET er en stat i staten. Det får vi jo lejlighed til i Retsudvalget.

Jeg vil godt kvittere positivt over for justitsministeren for, at han nu har oversendt nogle af de instrukser, der tidligere har været fortrolige. Jeg håber, vi kan få dem alle sammen, sådan at vi i Retsudvalget kan få en gennemgang af de regler, der viser, i hvor høj grad Justitsministeriet havde snor i PET, og hvor lille en rolle en lille påtegning på bagsiden af en gammel instruks og hvor lille en rolle regeringserklæringen af 1968 spillede i det samlede billede, hvor instrukserne jo viser, at det var aktiviteter, der havde interesse for efterretningsvæsenet.

Jeg vil sige til hr. Frank Aaen: Ja, for mig er det forræderi. Det er så det ord, som er naturligt for mig. Det er forræderi, hvis man indbetter egne landsmænds virksomhed og sende-  
lag til Stasiagenter, og hvis man mistænkeliggør

sin egen alliance og samtidig lovpriser dikta-  
turer, der knægter menneskerettighederne.

Til hr. Buksti om det historiske opgør vil jeg sige, at det, vi tager stilling til nu, er lovforslaget. Det ønsker vi ikke gennemført. Vi ønsker ikke den undersøgelse. Hvis regeringen kommer med et forslag om en historisk undersøgelse, tager vi stilling til det på det tidspunkt.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Det sker jo, at folk, som normalt har en stringent og klar og logisk tankegang, ligesom bliver ude af stand til at holde fast i den, når der går politik i det. Jeg synes, det er lidt underligt, at fru Birthe Rønn Hornbech på den ene side meget klart understreger, at hvis ministeren mener, hans undersåtter – jeg tror, det var det ord, der blev brugt – har gjort noget ulovligt, skal man rejse straffesager, for det er Kafkask, hvis man bare rejser generelle anklager uden at gøre noget konkret, hvorefter fru Birthe Rønn Hornbech umiddelbart går over til at fortælle om venstreorienterede, radikale osv., der har begået landsforræderi og det ene og det andet og det tredje.

Er det i virkeligheden ikke en enorm grov anklage både mod Politiets Efterretningstjeneste og mod det normale politi? Burde der ikke i alle de tilfælde, som fru Birthe Rønn Hornbech snakker om, være rejst en konkret anklage, så man kunne få folk straffet, eller mener fru Birthe Rønn Hornbech, at folk kan have gjort noget, der er ulovligt, som ikke er blevet retsforfulgt og straffet? Er det ikke essensen i retsgarantier, at der ikke bare skal kunne hænge anklager i luften mod folk, uden at de bliver ført til doms?

(Kort bemærkning).

**Aage Frandsen (SF):**

Er det ikke sådan, vil jeg spørge fru Birthe Rønn Hornbech, at det, der karakteriserer et demokratisk samfund, en retsstat osv., er, at selv de mennesker, som man mener gør noget forkert, også skal behandles på en retssikkerhedsmæssig måde. Det vil sige, at når efterretningsvæsenet udfører sit arbejde, skal det ske efter nogle bestemte regler, som er politisk besluttet, og man skal overholde de regler.

Det næste spørgsmål til fru Birthe Rønn Hornbech er: Er det ikke sådan, at hvis vi ikke får denne undersøgelse, men spørger gennem Retsudvalget, risikerer justitsministeren at

komme til at svare på en sådan måde, at han i virkeligheden bringer sig selv i en forfærdelig vanskelighed, fordi han ikke har det materiale, der skal til for at svare?

Er det måske dybest set det, fru Birthe Rønn Hornbech også er interesseret i: at justitsministeren kommer i en sådan situation? Justitsministeren ved jo ikke præcis, hvad der ligger, men der er hele tiden noget, der graves frem, og så bliver han i virkeligheden sat i en situation, hvor han får et ministeransvar, som han dybest set ikke selv kan gøre ved.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Det underer mig at høre fru Birthe Rønn Hornbechs afvisning af dette forslag, når jeg sammenligner med, hvad Venstre har ført sig frem med af retssikkerhedssynspunkter fra borgerens side. Ingen borgeres ejendom må betrædes af myndigheder, uden at de har en hjemmel til det. Ingen snagen i skatteregnskaber eller andre ting, uden at der er faste regler for, hvad offentlige myndigheder må over for den enkelte borger.

Når det drejer sig om overvågning og registrering af borgere med lovlig politisk aktivitet, er Venstre stort set ligeglad med, om reglerne bliver overholdt.

Denne undersøgelse skal jo vise, om de instrukser, der er givet oppefra i systemet, overholdes af Politiets Efterretningstjeneste, og hvis de ikke gør det, skal vi sikre os, at vi fremover laver kontrolsystemer, som sikrer, at disse ting bliver overholdt. Det må da være en ønskesag for Venstre at deltage i at få retssikkerhedsmæssige synspunkter afsløret.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Jeg blev spurgt, om ikke det hele gik ud på at bringe justitsministeren i en vanskelig situation.

Nu er vi jo valgt til at gøre det vanskeligt for regeringen, og naturligvis vælter vi regeringen, når vi kan, men jeg vil godt sige, at er der noget, vi ikke ønsker, så er det personlige angreb i denne sag.

Vi anser denne sag for så alvorlig, at vi går efter at få forhindret den undersøgelse. Mere vil have mere. Begynder man først på denne undersøgelse, fordi man vil gøre knæfald for en venstrefløj, som vi er meget uenige med, og gøre knæfald for en presse, der hvirvler sagerne op og mistænkeliggør efterretningstjenesterne



på grund af presseforlydender og tv-udsendelser, hvor er vi så henne? Det løber, og det løber, og det løber, og det er fuldkommen ustyrbart.

Sådan behandler man ikke vores efterretningstjenester. Det er en alt for farlig sag at agere ad den vej. Derfor har vi allerede under forhandlingerne i foråret klart tilkendegivet, at vi er regeringens parlamentariske grundlag, når det drejer sig om de to efterretningstjenester, hvis regeringen ønsker det, og det er det tilbud, vi også giver i dag.

Hvis regeringen tager denne undersøgelse af bordet, vil vi meget gerne indgå i forhandlinger om de fremtidige regler og de fremtidige opgaver for de to efterretningstjenester. Det er det, det drejer sig om for os.

Til spørgsmålet om anklager vil jeg sige med hensyn til De Radikale: Ja, der er jo udgivet diverse bøger af personer, der har været i Stasiarkiverne, og her er navngivne personer med beskrivelser af, hvad de pågældende personer har foretaget sig. Jeg har ikke set nogen dementier eller injuriersager mod de pågældende forfattere.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jeg må sige, at jeg blev lidt rystet over svaret fra fru Birthe Rønn Hornbech, som jo i essensen forsvarede, at man kunne registrere folk, bare fordi de havde en anden holdning end flertallet. Det har intet med demokrati at gøre.

Jeg vil godt endnu en gang spørge fru Birthe Rønn Hornbech: Er der et eneste eksempel på, at den massive overvågning af medlemmer af et lovligt parti, DKP, har ført til nogen anklage, endsiige nogen dom for at have gjort noget forkert? Er der overhovedet ikke den mindste mistanke hos fru Birthe Rønn Hornbech om, at det var forkert i årevis at registrere medlemmer af et lovligt politisk parti, som man aldrig nogen sinde har fundet noget ulovligt på, at lave lister og lave planer for internering? Tilsyneladende har der helt op i 1990'erne ligget lister over, hvilke DKP'ere der skulle interneres i en given situation. Er der slet ikke noget her, som fru Birthe Rønn Hornbech synes bør kritiseres?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Fru Birthe Rønn Hornbech understreger, at Venstres opgave er at gøre det vanskeligt for regeringen. Jeg kan helt bekræfte, at det er lykkes. Vi kan simpelt hen ikke finde ud af,

hvad Venstre vil. Hvad vil Venstre? WWW: Wa' Wil Wenstre?

Er det mig, som er totalt uforstandig eller ikke kan forstå, hvad der bliver sagt i pressen af fru Birthe Rønn Hornbech og andre? Er det mig, der ikke kan læse hr. Anders Fogh Rasmussens nyhedsbrev på Internettet for otte dage siden, hvoraf det klart fremgår, at Venstre kræver en stort anlagt historisk undersøgelse? Er det nu sådan, at Venstre går ind for en sådan undersøgelse eller ej? Eller er det sådan, at vi først skal have den engang derude, når vi slet ikke ved, om bolden skal skydes til selvmål eller til hjørnespark eller hvorhen?

Kan vi ikke bare få en antydning af, om Venstre stadig væk mener, at vi skal have en stor historisk undersøgelse eller ej? Hvad mener Venstre egentlig?

(Kort bemærkning).

**Aage Frandsen (SF):**

Fru Birthe Rønn Hornbech siger, at Venstre ikke går efter at forfølge justitsministeren. Nej, det drejer sig alene om dette lovforslag, som det drejer sig om at forhindre.

Så gentager jeg mit spørgsmål: Når vi så, hvis vi ikke får undersøgelsen, spørger i Retsudvalget om en række ting – for det går jeg ud fra at fru Birthe Rønn Hornbech synes er i orden – skal justitsministeren svare ud fra den viden, han har. Den får han måske fra PET, og så svarer han ud fra den viden, han har. Det, vi har set hidtil, er, at så dukker der nye oplysninger op, som justitsministeren ikke har haft adgang til – det er det, kommissionsundersøgelsen skulle give – og så kommer justitsministeren i den situation, at han har svaret ukorrekt.

Her kan justitsministeren bringe sig i en sådan situation, at der er en vanskelighed med ministeransvarlighed i forhold til Folketinget. Det har vi også fået papir på. Er det så sådan, at fru Birthe Rønn Hornbech er justitsministerens parlamentariske grundlag under alle omstændigheder i en sådan situation? Det er da nyt, at en minister godt må svare forkert i Folketinget.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Hr. Jacob Buksti spørger: Hvad vil Venstre? Jeg må sige, at hr. Jacob Bukstis foragt for landsmænd vest for Storebælt er usmagelig, og hr. Jacob Buksti taler utrolig dårligt jysk.

Hr. Frank Aaen kan jeg ikke hjælpe. Jeg vil ikke hjælpe hr. Frank Aaen med den martyrrol-

le, som hr. Frank Aaen så brændende ønsker, men jeg vil meget gerne svare helt klart på det, hr. Aage Frandsen spurgte om. Det har vi nemlig diskuteret meget grundigt.

Hvad nu, når venstrefløjen bliver ved med at stille 200, 300, 400 spørgsmål om efterretnings-sager og efterretningssspørgsmål? Hvad så, hvis justitsministeren svarer i strid med sandheden? Er vi så regeringens parlamentariske flertal?

Det, jeg siger, er: Vi er regeringens parlamentariske flertal, i det omfang vi er enige om, hvordan de efterretningstjenester skal virke, og vi er regeringens og justitsministerens parlamentariske flertal, hvis justitsministeren beslutter sig for at sige, at der er stribevis af spørgsmål fra venstrefløjen, som han af efterretningsmæssige årsager ikke vil og ikke kan besvare. Ministeren kan jo bestemme, at dem vil han ikke besvare, og så kan det jo komme herved i salen, hvor ministeren skal besvare, og så kan vi jo stemme om det.

Der vægter vi altså hensynet til hemmeligholdelse af visse efterretningssspørgsmål meget højt, og vi vægter meget højt, at justitsministeren ikke skal blive ved med at lade sig drive rundt i manegen af en venstrefløj, der ønsker at smadre efterretnings-tjenesterne.

#### Formanden:

Jeg har nu seks tilbage på min liste noteret indtil nu. Det er fru Elisabeth Arnold, hr. Søren Søndergaard, fru Line Barfod, hr. Jann Sjursen, hr. Jacob Buksti og hr. Frank Aaen.

For så vidt angår fru Elisabeth Arnold, hr. Søren Søndergaard, hr. Jacob Buksti og hr. Frank Aaen, er det de sidste korte bemærkninger, fordi jeg følger den linje, at man maksimalt har tre korte bemærkninger til hver ordfører.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Fru Birthe Rønn Hornbech sagde for 5 minutter siden følgende: Sagen er meget alvorlig. Derfor skal den ikke undersøges. Sådan behandler man ikke vores Efterretningstjeneste, siger fru Birthe Rønn Hornbech.

Jamen undersøgelsen skal jo netop afdække, om det er Efterretningstjenesten, eller om det er det politiske led, der har handlet i modstrid med regeringserklæringen fra 1968. Det er jo netop for at give muligheden for, at Efterretningstjenesten kan blive rensat og sige, at den har rettet sig efter gældende retningslinjer; det politiske led har svigtet. Det er jo også en mulig

udgang på den undersøgelse, som fru Birthe Rønn Hornbech altså ikke vil have, fordi sagen er meget alvorlig.

Når jeg hører fru Birthe Rønn Hornbech sige disse ord: Sagen er meget alvorlig; derfor skal den ikke undersøges, så spørger jeg mig selv, om det er kampen i fru Birthe Rønn Hornbechs begavede indre mellem juristen og politimanden. Juristen siger: Sagen er meget alvorlig. Men politimanden siger: Derfor skal den ikke undersøges.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg forstår, at fru Birthe Rønn Hornbechs rets-lige princip er, at man kan påstå hvad som helst, og hvis folk så ikke anlægger en injurie-sag, så er det rigtigt.

Men så vil jeg sige til fru Birthe Rønn Hornbech, at hvis fru Birthe Rønn Hornbech godt vil have en injuriesag, så skal hun bare udtale til offentligheden, at medlemmer af Socialistisk Arbejderparti har spioneret for Sovjetunionen. Det skal hun bare gøre. Så får hun sin injurie-sag, og så får vi det jo dokumenteret lige på stedet. Og så kan vi måske blive fri for, at fru Birthe Rønn Hornbech går rundt og siger de her ting indpakket som generelle antydninger uden nogen former for konkrete eksempler.

Det her handler jo ikke bare om en eller anden venstrefløj. Det her handler jo ikke bare om et eller andet radikalt medlem af Folketinget, eller hvem det var, fru Birthe Rønn Hornbech snakkede om. Det handler om, at vi på et tidspunkt i Efterretningstjenesten havde op til 400.000 registrerede personer i Danmark. Det var over 10 pct. af den danske befolkning og endnu mere af den voksne befolkning. Det er da klart, at det har da ikke haft noget at gøre med nogle venstreorienterede, det er langt bredere.

Jeg vil godt spørge fru Birthe Rønn Hornbech om en ting: Hvornår sluttede den kolde krig?

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Fru Line Barfod og derefter fru Birthe Rønn Hornbech.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Fru Birthe Rønn Hornbech taler om, at det, der blev registreret hos Efterretningstjenesten, det, der blev overvåget, var det, der var af interesse

for Efterretningstjenesten, fordi det kunne være landsskadeligt.

Det er kommet frem, at fagbevægelsen blev overvåget bl.a. under storkonflikten i 1985.

Hvordan var fagbevægelsen landsskadelig? Hvordan kan det være, at man ikke samtidig overvågede Dansk Arbejdsgiverforening, for deres andel i konflikten var lige så stor?

Fru Birthe Rønn Hornbech bruger som argument for, at man ikke skal have nogen undersøgelse, at man ikke vil kunne styre en sådan undersøgelse, fordi der hele tiden kommer nye ting frem. Det er jo netop det, der er problemet, og vi skal jo have en undersøgelse for at komme til bunds i det.

Fru Birthe Rønn Hornbech siger, at vi skal have regler og instrukser for Efterretningstjenesten, men fru Birthe Rønn Hornbech vil ikke undersøge, om Efterretningstjenesten så overholder de regler og instrukser. Hvordan kan man give en efterretningstjeneste fuldstændig åben mulighed for at gøre, hvad de vil? De får godt nok nogle regler, men der er aldrig nogen sinde nogen, der må undersøge, om de regler bliver overholdt.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Sådan som fru Elisabeth Arnold hører mig, får mig til at huske en historie om en præst, der havde sagt til et medlem af en sekt: Ja, med den måde, du argumenterer på, så står der også i Bibelen, at alle har pligt til at gå hen og hænge sig, for der står jo et sted i Bibelen, at Judas gik hen og hængte sig, og der står et andet sted i Bibelen, gak du hen og gør ligeså. Og fru Elisabeth Arnold siger altså, at jeg siger, sagen er alvorlig, og derfor skal vi ikke have en undersøgelse.

Det, vi synes er alvorligt, er denne driven justitsministeren rundt i manegen for at lamme Politiets Efterretningstjeneste. For sådan må det virke på os med det, der er foregået de sidste måneder, og det mener vi er en farlig ting.

Så må vi jo være interesseret i at få frikendt PET, siger fru Elisabeth Arnold. Jamen vi har ikke rejst mistanke.

Men lad os nu gennemgå de instrukser i Retsudvalget. Jeg synes, jeg hører justitsministeren sådan, at ved at han har sendt dem over til Folketinget, er han vel så også villig til at tage nogle drøftelser inden for de grænser, hvor en justitsminister nødvendigvis må sige, at her er altså nogle ting, han ikke kan udtale sig om.

Det er vi de første til at have forståelse for. For jeg tror, at også justitsministeren, og jeg håber også fru Elisabeth Arnold, må indrømme, at når vi har gennemgået de instrukser, de folketingsforhandlinger, der er, så ser situationen meget anderledes ud i dag end den 24. august.

Og jeg må altså gentage: Hr. Frank Aaens og hr. Søren Søndergaards brændende ønske om en martyrolle får de ikke af mig.

Nu lyser den røde knap, men der er en enkelt ting, jeg også lige vil bruge som eksempel på noget, jeg mener vi kan komme videre med i Retsudvalget. Der var en, der nævnte, at der var 400 registrerede i Politiets Efterretningstjeneste. Jeg tror, og jeg vil i hvert fald prøve justitsministeren på det punkt i Retsudvalget, at det vil være muligt, at justitsministeren uden at gå ud over det, han må sige, i et vist omfang kan løfte sløret for, hvor mange af dem der var registreret af grunde, som selv venstrefløjen kan forstå. Jeg går ud fra, jeg som ansat i politiet også står der. Jeg går ud fra, folk i forsvaret også står der.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Så er der korte bemærkninger fra hr. Jann Sjørnsen og derefter hr. Jacob Buksti for sidste gang.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjørnsen (KRF):**

Fru Birthe Rønn Hornbech var her i sit sidste indlæg inde på spørgsmålet om, hvem der driver hvem rundt i manegen. Det er efter fru Birthe Rønn Hornbechs opfattelse entydigt venstrefløjen. Jeg vil nu tillade mig at nævne, at jeg synes også, fru Birthe Rønn Hornbech meget vel bidrager til det cirkus, der er omkring den her sag.

Fru Birthe Rønn Hornbech sagde tidligere, at sagen er meget alvorlig. Heri er jeg enig, og derfor synes jeg også, den er for alvorlig til, at man her bare slynger om sig med udtryk som, at der findes forrædere, at forslaget her er et knæfald for venstrefløjen, og at de, der måske vil være med på en undersøgelse, ene og alene vil forfølge Efterretningsvæsenet.

Jeg vil sige, at det nærmer sig efter min mening meningstyranni fra fru Birthe Rønn Hornbechs side. Alle, der mener noget andet end fru Birthe Rønn Hornbech, falder på knæ for venstrefløjen og forfølger Efterretningsvæsenet.

Vi synes i Kristeligt Folkeparti faktisk, at det kan være fornuftigt at se på, om Efterretningsvæsenet har levet op til de instrukser og de retningslinjer, de har fået for at registrere folk og

deres politiske virksomhed. Jeg vil derfor spørge fru Birthe Rønn Hornbech, om hun virkelig mener, at de, der måtte have sådan et ønske, ene og alene har det ønske at ville forfølge Efterretningsvæsenet, for det synes jeg faktisk er en meget alvorlig anklage.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Nu har man været udsat for meget også fra Folketingets talerstol, men jeg har aldrig nogen sinde været udsat for, at der er nogen, der har beklippet mit jyske tungemål og mit jyske op-hav, tværtimod. Det, jeg har været udsat for, er, at integrationsprogrammet i københavnsk er blevet opgivet for mit vedkommende. Så jeg vil gentage mit spørgsmål til fru Birthe Rønn Hornbech:

Går Venstre ind for en stort anlagt historisk undersøgelse af efterretningstjenesternes virksomhed? Ja eller nej.

Går man ind for det, som fru Birthe Rønn Hornbech og andre Venstrefolk har sagt til pressen igen og igen, og som hr. Anders Fogh Rasmussen har skrevet i Venstres nyhedsbrev på Venstres hjemmeside på Internettet? Går man ind for en sådan undersøgelse? Ja eller nej.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jeg beder ikke om nogen hjælp til nogen martyrolle. Jeg ønsker ikke nogen martyrolle. Jeg ønsker at afprøve Venstres demokratiopfattelse. Jeg må forstå debatten sådan, at Venstres demokratiopfattelse ikke er anderledes, end at det er o.k. at registrere folk, bare fordi de har en anden mening end den, flertallet har.

Og må jeg spørge – nu er fru Birthe Rønn Hornbech vicepolitimester og kender dermed reglerne for politiets efterforskning – om det ikke er rigtigt, at man på en mistanke kan starte en efterforskning, men når man efter en periode må sige, at der ikke er nogen grund, at der ikke er noget ulovligt at efterforske, så stopper man efterforskningen.

Er det fru Birthe Rønn Hornbechs opfattelse, at bare fordi det er nogen, man er uenig med, kan man fortsætte efterforskningen i 50 år, i det uendelige, selv om man aldrig nogen sinde finder noget, der er ulovligt. Er det sådan, man skal forstå Venstres retspolitik?

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Når hr. Jann Sjursen mener, at Venstre bidrager til cirkuset, så må jeg sige, at vi sagde klart i foråret, at vi er regeringens parlamentariske grundlag, og vi har ikke siden i løbet af sommeren generet regeringen. Men vi måtte sige fra, da vi hørte justitsministeren i et pressemøde fælde den dom, at Politiets Efterretningstjeneste havde handlet lodret i strid med regeringserklæringen af 1968.

Vi er naturligvis ikke af den opfattelse, at det altid er for at skade Politiets Efterretningstjeneste, at man vil have en undersøgelse af det. Det må folk jo vide bedst med sig selv. Men det, jeg i hvert fald ikke har indtrykket af, er, at det er Kristeligt Folkeparti, der har stillet hundredvis af spørgsmål i sommerferien, som man godt ved at justitsministeren ikke kan og ikke må svare på. Det har Kristeligt Folkeparti jo ikke gjort, og derfor kunne jeg ikke drømme om at anklage Kristeligt Folkeparti for noget som helst.

Så spørger hr. Jacob Buksti igen: Kan jeg så få et klart svar på, om Venstre går ind for en historisk undersøgelse? Ja eller nej. Jamen vi tager stilling til dette lovforslag. Hvis regeringen vil have en historisk undersøgelse, så er der 117 problemer, der skal afklares først. Hvordan skal den sammensættes, hvordan skal de udpeges, skal borgerne have vidnepligt osv. osv. Så vil det jo være et helt andet lovforslag.

Hvis ministeren kommer og siger i stedet for bare at fremsætte det forslag: Vi vil godt forhandle med jer, jamen så kommer vi selvfølgelig og forhandler om det. Det ville være lidt i strid med tendenserne, hvor vi alle er enige om, at vi skal undgå lovjust, at man, når man ved, hvor mange problemer der også vil være i sådan en sag, bare skulle sige ja eller nej her. Det ville være at forenkle problemerne.

Jeg må igen understrege over for hr. Frank Aaen, at man overdriver dette med overvågning af personer. Det var jo først og fremmest aktiviteter, det drejede sig om. Det er fuldkommen rigtigt, at hvis en mistanke ikke er begrundet, så kan en politimester undlade efterforskning og afvise sagen. Det er det, vi mener vi skal ende med, når det drejer sig om mistanken mod Politiets Efterretningstjeneste.

**Justitsministeren (Frank Jensen):**

Jeg ved, at det er lidt usædvanligt, at ministeren undervejs i Folketingets behandling af en sag

beder om ordet, men nu er det blevet sagt et par gange fra fru Birthe Rønn Hornbechs side, og nu bliver det strammet yderligere op, at jeg på et pressemøde den 24. august i år skulle have »fældet dom« over efterretningstjenesten med hensyn til, at den skulle have handlet i modstrid med gældende retningslinjer og gældende lovgivning.

Det er selvfølgelig en utrolig alvorlig anklage, fru Birthe Rønn Hornbech her retter mod justitsministeren, at justitsministeren fælder dom på et pressemøde, og derfor kan jeg ikke have det siddende på mig; det bliver jeg nødt til at sige.

Det, der blev omtalt på pressemødet, er de fakta, som blev gengivet i den pressemeddelelse, som jeg på regeringens vegne udsendte den 24. august i år. Og af den fremgår det, at grundlaget for, at regeringen traf beslutning om, at der i den nye folketingssamling skulle fremsættes et lovforslag for Folketinget om etablering af en undersøgelseskommission vedrørende Politiets Efterretningstjeneste, var, at der var fremkommet dokumenter og oplysninger, som rejser tvivl om PET's overholdelse af regeringserklæringen fra september måned 1968 om, at registrering ikke må finde sted alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Der er ikke fældet dom. Der er noget, som jeg som ansvarlig justitsminister og regeringen ikke kan give fyldestgørende svar på, og som knytter sig til noget, der er afgørende for den debat, vi har haft om efterretningstjenesternes virksomhed op til vores tid, nemlig at man ikke må registre folk alene på baggrund af lovlig politisk virksomhed.

Og at jeg ikke med det ansvar, jeg har, har kunnet give fyldestgørende svar på baggrunden for, at 2½ måned efter, at den daværende regering via en forelæggelse for Folketinget og en cirkulæreudsendelse instruerede efterretningstjenesten om, at man ikke længere måtte registreres alene på baggrund af lovlig politisk virksomhed, så instruerer efterretningstjenesten om det modsatte, for så vidt angår to politiske partier, hvoraf det ene på daværende tidspunkt var repræsenteret her i Folketinget, det er det, der danner grundlaget.

Der er ikke fældet dom; der er noget, vi ikke kan forklare, og det fortjener en undersøgelse. Og jeg kan ikke have det siddende på mig, at jeg skulle have fældet dom; det har jeg ikke.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Holger K. Nielsen for en kort bemærkning og derefter hr. Aage Frandsen for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

For nogle år siden udgav Venstres formand en bog, der hed »Fra socialstat til minimalstat«. Men jeg har haft på fornemmelsen, og nu synes jeg, det står ganske klart, at minimalstaten i hvert fald ikke gælder politiet og Politiets Efterretningstjeneste, for når man hører Venstres ordfører, fru Birthe Rønn Hornbech, her i dag, er der tale om så meget maksimalstat, som man overhovedet kan forestille sig. Og når man hører den lovprisning af efterretningsvæsenet fra Venstre, svarer det jo næsten til den statslidelighed, der prægede de østtyske kommunister.

Det er rystende at høre på, hvordan Venstre i et og alt fuldstændig ukritisk forsvarede politiet og Politiets Efterretningstjeneste.

Og når fru Birthe Rønn Hornbech siger, at Venstre vil være regeringens parlamentariske grundlag, vil jeg yderligere spørge: Hvad er det så, man vil være grundlag for? For hvad var det, fru Birthe Rønn Hornbech sagde? Det var, at hvis regeringen nægter at besvare de spørgsmål, der bliver stillet her i Folketinget, vil fru Birthe Rønn Hornbech og Venstre godt dække regeringen.

Det er jo aldeles rystende, at den slags bliver sagt her i Folketinget.

Venstre kæmpede i sidste århundrede for parlamentarismen; nu bekæmper Venstre parlamentarismen ved at bekæmpe muligheden for, at vi her i Folketinget kan få en ordentlig behandling af en meget vigtig sag, idet man siger til regeringen: Hvis I nægter at besvare spørgsmålene, så for os ingen alarm.

Vi har fået meget at vide om Venstres demokratisyn af fru Birthe Rønn Hornbech her i dag, og det er jeg sådan set glad for.

(Kort bemærkning).

**Aage Frandsen (SF):**

Venstre og ikke mindst fru Birthe Rønn Hornbech har gjort sig til talsmennesker for retssikkerhed og for, at regeringen står til ansvar over for Folketinget, men det gælder helt tydeligt ikke, når det drejer sig om Politiets Efterretningstjeneste, for der skal åbenbart ikke være den samme retssikkerhed for folk, der registreres,

som der er i andre situationer, hvor mennesker kommer i forhold til en offentlig myndighed.

Også når det drejer sig om de spørgsmål, som jeg selv har stillet i Retsudvalget, kan jeg forstå, at fru Birthe Rønn Hornbech mener, at de spørgsmål skal ministeren slet ikke besvare, for fru Birthe Rønn Hornbech bruger udtrykket »som ministeren hverken kan eller skal besvare«.

Det er da ganske uhørt. Vel kan han da så. Og jeg tror ikke, fru Birthe Rønn Hornbech rigtig har læst vores spørgsmål, for de er stillet ud fra en oprigtig interesse – ikke for at smadre efterretningsvæsenet, som fru Birthe Rønn Hornbech siger, men for, at ret skal være ret, og at det skal gælde i alle samfundsforhold, også når det drejer sig om mennesker, som man mener har gjort noget forkert, hvis der er nogle, der mener dét. Det er det, der karakteriserer en retsstat.

Og selv om hr. Søren Søndergaards spørgsmål om, hvornår den kolde krig ophørte, var til fru Birthe Rønn Hornbech, vil jeg sige, at jeg har indtryk af, at der er nogle, der mener, at vi stadig væk lever i den kolde krigs tid, for der er nogle, der opfører sig sådan.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Søren Søndergaard for en kort bemærkning, og det er så den sidste i denne omgang.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg vil sige til fru Birthe Rønn Hornbech, at jeg sagde ikke, at 400 var registrerede i Efterretningstjenestens arkiver i 1960'erne; jeg sagde 400.000. Og det tal opnåede man bl.a., fordi navnene på alle, der skrev under på, at de ville opstille et parti til Folketinget, røg direkte i Politiets Efterretningstjenestes register.

Så gik Wamberg-udvalget ind og sagde: Det kan vi ikke have. Og det blev så besluttet, at det ikke længere skulle ske. Fint. Ingen problemer. Men i marts måned kommer en agent fra PET så frem og siger: Min opgave var lige præcis at fortsætte den praksis i et lovligt politisk parti, som Wamberg-udvalget i midten af 1960'erne havde sagt ikke måtte gælde. Det var min opgave, og jeg afleverede til PET navne og adresser på folk, der havde skrevet under på et lovligt politisk partis opstilling til Folketinget.

Hvad sagde PET så? Sagde PET så: Det er ikke rigtigt? Næh, PET sagde: Vi kan ikke hu-

ske, om det er rigtigt. Vi kan ikke finde noget, der viser, om det er rigtigt.

Og den person, der gav ordren, går lyslevende rundt i Danmark i dag. Man kan bare spørge ham. Men han er ikke ansat i PET længere, så det kræver selvfølgelig, at man finder en eller anden form for undersøgelsesramme at spørge inden for.

Det afgørende spørgsmål er:

Vil fru Birthe Rønn Hornbech være med til, at det bliver undersøgt, om den beslutning, som Wamberg-udvalget traf i midten af 1960'erne, stadig bliver overholdt eller den bliver overtrådt af PET?

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Først til referenten: Hvis jeg sagde 400, var det selvfølgelig en talefejl, for jeg ved godt, at der blev sagt 400.000.

Men jeg vil sige til justitsministeren, at når jeg siger, at justitsministeren fædede dom, siger jeg det ud fra, at det for mig var en meget stærk oplevelse, da jeg sad foran mit tv-apparat og hørte, at ministeren sagde, som jeg citerede det. Men jeg er godt tilfreds med, at det ikke bliver gentaget her, og at ministeren alene henviser til sin pressemeddelelse.

Så siger hr. Holger K. Nielsen, at vi foretager en lovprisning af Politiets Efterretningstjeneste. Nej, men vi vil forhindre, at efterretningstjenesterne bliver lammet af en undersøgelse, der ikke kan føre til noget. Vi ønsker at se fremad.

Og det er jo en fuldkommen urimelig beskrivelse af det, vi mener og siger, når man påstår, at vi ikke mener, at justitsministeren skal stå til ansvar for Folketinget i denne sag. Jo, men vi anerkender, at der altså er et ting, der ikke kan siges, eller som kun kan siges i et Wamberg-udvalg og i et kontroludvalg, og derfor har vi jo også erklæret os rede til at indgå i nye drøftelser om, hvordan den demokratiske kontrol skal være.

Men efterretningstjenesterne må altså både i dag og i fremtiden have en vis grad af hemmelighed, og dér er vi selvfølgelig ved demokratiets problem; det er vi jo ikke uenige om. Og det diskuterede fru Elisabeth Arnold og jeg også i foråret, eller rettere: Vi var enige i, at det altid er et problem.

Det er jo sørgeligt, at et demokrati er nødt til at værge sig ved hjælp af hemmelige tjenester og registrering og overvågning af aktiviteter. Men sådan må det nødvendigvis være, og der-

for er det, vi siger: Så lad os sætte fokus på, om den demokratiske kontrol kan blive bedre.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Så er der tre nye korte bemærkninger, først hr. Jann Sjørnsen og derefter fru Pia Kjærsgaard.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjørnsen (KRF):**

I et tidligere svar til undertegnede konstaterede fru Birthe Rønn Hornbech, at Kristeligt Folkeparti ikke i sommerens løb har stillet spørgsmål om PET, og det er da rigtigt. Men det havde vi såmænd nok kunnet finde på at gøre, hvis der ikke havde været så mange andre, der havde fundet på at stille de samme spørgsmål, som vi kunne have fundet på. Så jeg vil sige, at dér strakte vores kreativitet måske ikke så langt.

Men jeg vil da sige, at jeg står egentlig uforstående over for, hvis det begivenhedsforløb, som vi har oplevet siden forårets debatter om en undersøgelse osv., ikke har givet Venstre og fru Birthe Rønn Hornbech anledning til nogle spørgsmål. Jeg tvivler da også meget på, at der ikke er faldet et enkelt eller to af i den sammenhæng fra fru Birthe Rønn Hornbechs side.

Og så er det, jeg vil sige med hensyn til, hvordan spørgsmålene fortsat skal regne ned over regeringen, at jeg stiller mig lidt spørgende over for, hvad Venstre egentlig vil i denne sag, for på den ene side siger fru Birthe Rønn Hornbech, at man ønsker at fortsætte med, at der bliver stillet spørgsmål til ministeren, som så skal give svar til Retsudvalget, og så kan diskussionen fortsætte dér, og på den anden side er der i hvert fald nogle af spørgsmålene, som ministeren efter Venstres og fru Birthe Rønn Hornbechs opfattelse ikke skal besvare.

Jeg synes ikke, det hænger sammen, og først og fremmest mener jeg, at fru Birthe Rønn Hornbech og Venstre med den fremgangsmåde i virkeligheden gør Politiets Efterretningsstjeneste en bjørnetjeneste, for den bliver så fortsat trukket gennem sølet sammen med regeringen, og hverken det ene eller det andet ser særlig smukt ud.

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Jeg havde lige en kort debat om det her forslag med hr. Jacob Buksti i starten, og jeg skal ikke tolke, hvad fru Birthe Rønn Hornbech siger, men i modsætning til andre synes jeg ikke, der er så meget at være i tvivl om: De første indlæg,

jeg hørte fra SF og Enhedslisten, måtte jeg opfatte, som om det her forslag ikke kunne støttes. Og jeg var da ikke i tvivl, da jeg hørte fru Birthe Rønn Hornbech, og jeg formoder, at De Konservative vil have samme holdning: at man ikke kan støtte det her forslag.

Dansk Folkeparti kan under ingen omstændigheder støtte det, og jeg tror, det bliver meget vanskeligt for justitsministeren at finde noget som helst flertal for det her forslag, og om det bliver i en anden udgave, vil jeg da også stærkt stille mig tvivlende over for. Og nu var justitsministeren jo så hurtigt med at springe på talerstolen før; så det kunne være, at vi kunne få en ny replik fra ministeren med hensyn til, om det ikke er på høje tid at trække det her forslag, for det er fuldstændig overflødigt, forhastet og uoverlagt, og det egner sig slet ikke til den lange debat, som det ser ud til vi nu får her.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Fru Line Barfod for en kort bemærkning og derefter hr. Kristen Touborg, også for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Jeg kan starte med at oplyse fru Pia Kjærsgaard om, at Enhedslisten er imod forslaget, som det ligger nu, men vi går ganske klart ind for, at der skal foretages en undersøgelse, og vi er parate til at forhandle med regeringen om, hvordan den undersøgelse så nærmere skal udformes.

Jeg vil gerne igen spørge fru Birthe Rønn Hornbech, som hun er blevet spurgt flere gange: Er det i orden, at man registrerer folk, der har en anden opfattelse end flertallet?

Så siger fru Birthe Rønn Hornbech, at det ikke er personer, der bliver registreret, men aktiviteter. Men aktiviteter bliver jo udøvet af personer, og det er lidt svært at registrere særlig mange aktiviteter, uden at man også registrerer de personer, der udøver dem.

Hvad er det så for aktiviteter, fru Birthe Rønn Hornbech mener det er i orden at man registrerer i efterretningsvæsenet? Er det den aktivitet at skrive under på en stillerliste for et lovligt politisk parti? Er det den aktivitet at foretage en ferierejse til et Østland, uanset om man sympatiserer med det eller ej?

Og hvad er det for et samfund, fru Birthe Rønn Hornbech ønsker, hvis det er i orden at overvåge og registrere alle, der har en anden opfattelse end flertallet? Det vil i hvert fald

skræmme en meget stor del af befolkningen fra overhovedet at tage del i nogen aktiviteter, men det kan være, det er det, fru Birthe Rønn Hornbech ønsker.

(Kort bemærkning).

**Kristen Touborg (SF):**

Det er med stor forundring, man hører Venstres ordfører her i dag, for ordføreren giver udtryk for en højst besynderlig demokratiopfattelse.

Der er særlig to udsagn, jeg synes, der er bekymrende og helt uforståelige. Det ene er: Sagen er meget alvorlig, og derfor skal den ikke undersøges. Og det andet er: Selv om Folketingets beslutninger overhovedet ikke følges, skal de i alt fald ikke undersøges.

Er det virkelig Venstres holdning til folkestyre og demokrati?

Jeg må sige, at jeg tror ikke, det er den holdning, som Venstrefolkene i Vestjylland står for, og det er med stor forundring, jeg må opleve det her i dag.

Men jeg mener, at Venstres ordfører har ret i én ting, og det er, at Socialdemokratiets ordfører, hr. Jacob Buksti, er altså ikke for god til det dér med det jyske. (*Munterhed*).

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Jamen nu er jeg så nødt til at beklage over for hr. Jacob Buksti; jeg anede ikke, at hr. Jacob Buksti var jyd. Og jeg må sige, at det så måske er, fordi hr. Jacob Buksti ikke har fået tilstrækkelig med modersmålsundervisning.

Jeg vil gerne sige til hr. Jann Sjursen: Jamen nu skal det jo selvfølgelig ikke dreje sig om, hvem der har stillet spørgsmål, men jeg kan faktisk sige, at de par spørgsmål, jeg stillede i sidste uge, gav pote, for vi fik de instrukser, og det er jeg meget taknemlig for.

Så sagde hr. Jann Sjursen noget, som jo kun bekræfter, hvorfor vi er så inderligt imod denne undersøgelse. Hr. Jann Sjursen brugte udtrykket, at PET fortsat trækkes gennem sølet. Ja, PET er nemlig blevet trukket gennem sølet. Men det er ikke os, der har medvirket til det.

Der blev så sagt, at jeg har sagt, at man ikke registrerer personer. Det har jeg ikke sagt. Men det, jeg har sagt, er, at når man læser de instrukser, kan man jo se, at det er aktiviteterne, det drejer sig om. Det er ikke personregistreringerne, der fokuseres på i disse instrukser; det har man jo hvirvlet op her, mener jeg, på et plan, hvor det overhovedet ikke hører hjemme.

Man kan naturligvis ikke registreres, fordi man melder sig ind i et politisk parti.

Men det, der står i regeringserklæringen, er jo, at man ikke alene af den grund kan registreres. Det må jo ikke blive sådan, at det at være medlem af et politisk parti kan bruges som undskyldning for at dække over aktiviteter, der er ulovlige eller til skade for Danmark. Det er, som om det er det, man ønsker.

Derfor er det selvfølgelig ikke i orden. Vi er jo enige i den regeringserklæring: at man ikke skal kunne registrere alene på grund af lovlig virksomhed. Men det må som sagt ikke blive et dække. Man skal selvfølgelig heller ikke registreres, alene fordi man har nogle meninger, der måtte være anderledes end det, som den til enhver tid siddende regering mener.

Men naturligvis skal der holdes øje med de mennesker, der har de meninger og udfolder de aktiviteter, der viser, at man er parat til ved vold at omstyrte samfundet. Der er jo ikke tid i dag, men lad os nu læse den bog, der kommer i morgen, og lad os se de citater, der er dér, og lad os så diskutere dem.

Med hensyn til stillerlisterne: Hvis jeg ikke husker meget galt – hr. justitsminister, har jeg ikke ret i, at det med stillerlisterne helt klart er dementeret og afvist i den undersøgelse, vi fik fra Politiets Efterretningstjeneste i foråret? Sådan husker jeg det i hvert fald.

Lad mig så sige til sidst: Jamen det dér med rejser til østlandene – jeg har indberettet rejser til østlandene. For mig var det en sikkerhed, og sådan er der mange andre, der ser på det.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjursen (KRF):**

Fru Birthe Rønn Hornbech var inde på, at jeg i mit sidste indlæg nævnte, at vi jo ikke skulle være i den situation, at PET fortsat skulle trækkes gennem sølet. Jeg tror gerne, det var sådan, jeg sagde det, når fru Birthe Rønn Hornbech siger det.

Men jeg synes, at jeg godt i den sammenhæng vil sige, at det er klart, at da vi i foråret tog PET-redegørelsen mere eller mindre til efterretning og ligesom klappede hesten, var det selvfølgelig, fordi vi nok havde indtryk af, at der var nogle, der gik lige lovlig hårdt efter vores efterretningsvæsener på det tidspunkt. Det skal jeg da gerne medgive fru Birthe Rønn Hornbech.

Men jeg synes så også samtidig, at det er vigtigt at nævne, at der er sket ting og sager, siden



vi sidst drøftede sagen her i Folketinget. Der er kommet en hel del ting for dagen, som med rette, synes jeg, kan betinge, at man iværksætter en undersøgelse og får kortlagt, om nu Politiets Efterretningsstjeneste har lovet op til de instrukser og de retningslinjer, som er givet i forbindelse med registrering af politisk virksomhed.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Fru Birthe Rønn Hornbech svarede, at det ikke var i orden at registrere folk, alene fordi de meldte sig ind i et lovligt politisk parti. Men det fremgår af PET's egen redegørelse fra foråret, at det var det, PET gjorde, og det er jo det, vi gerne vil have undersøgt, i hvilket omfang PET har gjort det, og om man stadig foretager den slags registreringer. Det er det, vi gerne vil undgå at man gør i fremtiden, så folk ikke bliver skræmt fra at melde sig ind i et lovligt politisk parti.

Så ville fru Birthe Rønn Hornbech ikke rigtig komme ind på, hvilke aktiviteter der var grundlag for, at man kunne blive registreret; bortset fra at rejse til østlandene var det åbenbart i orden at registrere.

Betyder det, at alle rejser til alle lande i verden, hvor et flertal her i Folketinget er imod styret, er det i orden, at Politiets Efterretningsstjeneste registrerer? Så er der altså temmelig mange rejser og temmelig mange mennesker i dette land, som det er i orden at registrere. Så skal man altså tænke sig meget grundigt om, før man rejser nogen steder hen.

Og gælder det så kun de lande, som et flertal i Folketinget er uenig med, fordi styret ligger til venstre for et flertal her, eller gælder det også de lande i verden, som et flertal her var uenig med, fordi de ligger til højre? Gælder det også for eksempel hr. Arne Melchior's rejse til Sydafrika i 1970'erne? Blev den også registreret? Var det også i orden?

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Jamen jeg hører sådan set, at hr. Jann Sjursen og jeg vil det samme overordnede, men at vi så ikke er enige om midlerne. Jeg skal igen gentage, at det, vi ønsker, er at se fremad, og det vil vi gerne i forhandlinger om.

Vi holder os sådan set bare til det, vi sagde for fem måneder siden, hvor vi dengang var enige med regeringen i, at en sådan undersøgelse – ministeren argumenterede jo glimrende for det dengang – ville lamme Politiets Efterret-

ningsstjeneste i årevis, og det ville blive ganske kaotisk, hvis det skulle køre samtidig med Wendler Pedersen-udvalget. Vi har det samme synspunkt i dag som dengang; vi har ikke ændret mening, og vi vil gøre, hvad vi kan for at få justitsministeren tilbage på sporet.

Jamen, altså fru Line Barfod og jeg bliver jo ikke enige om det her, men jeg synes nok, at forestillingerne om, hvad der bliver registreret, altså når nogle højder, som jeg ikke synes, der er belæg for. Når jeg konkret bliver spurgt om hr. Arne Melchior og andre er blevet registreret for Sydafrikarejser, jamen det kan jeg jo i sagens natur ikke svare på.

Men jeg tror og håber, at med den åbenhed, der allerede blev lagt frem, da Politiets Efterretningsstjeneste gav sin redegørelse i foråret, som jo var udtryk for et nybrud med langt større åbenhed, og med de instrukser, vi har fået – jamen med den stil tror jeg også, der er mange myter, som nu kan blive aflivet i Retsudvalget, når justitsministeren svarer på vores spørgsmål.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Bendt Bendtsen som ordfører.

**Bendt Bendtsen (KF):**

Århundredets hykleri fra venstrefløjen – det er overskriften på dagens debat, så det går egentlig ganske godt.

Venstrefløjen kender jo ingen grænser, og dagsordenen er så endt i et forslag fra regeringen om en undersøgelse af Politiets Efterretningsstjeneste.

Regeringen ønsker PET undersøgt i alle ender og kanter. Formålet skulle så være at se, om PET har overtrådt de politiske ordrer, som de i tidens løb har fået. Staten ønsker ligeledes at få undersøgt, om man kan gøre et retligt ansvar gældende over for de tjenestemænd, der har arbejdet i demokratiets tjeneste.

Vi har i dag at gøre med en sag, der er udpræget politisk, en politisk konflikt, og den ønsker man nu at gøre til et retsligt opgør. Der er gået politik i det, som hr. Søren Søndergaard har sagt.

Lovforslaget er smalt. Det fokuserer på PET, mens landsforrædere og andre godtfolk kan gå og hygge sig. Jeg vil også bruge min weekend til at læse Mikkel Plums bog, der kommer her i weekenden.

Det Konservative Folkeparti kan ikke støtte denne undersøgelse, og vi vil hermed meddele et nej til lovforslaget.

Lovforslaget lægger op til en undersøgelseskommission, en underlig blanding af en tjenestemandundersøgelse plus noget historisk. Mener man, at nogen har gjort noget forkert, jamen så må man da ligesom alle andre steder rejse en sigtelse i stedet for at kaste kollektiv skyld på de ansatte i Politiets Efterretnings-tjeneste.

Jeg startede med at sige, at dette var århundredets hykleri fra venstrefløjen. Mange nuværende og tidligere ansatte i PET må i dag gå rundt med en meget dårlig smag i munden. Gamle kommunister løber rundt og foregiver at være rene uskyldigheder. Der er masser af personer tilbage efter krigen, som løb en fremmed magts tjeneste.

Skal vi have et billede af PET, skal vi samtidig have et billede af, hvad vi var oppe imod. PET og FE var og er beskedne efterretningstjenester, der arbejdede i demokratiets tjeneste, og de var oppe imod totalitære regimer, som skød egne statsborgere, såfremt man ville flygte til Vesten. Jo, vi er nået så langt, at den gamle Stasichef, Markus Wolf, med ærbødighed er blevet modtaget på Københavns Universitet – en mand, som gjorde alt for at undergrave Vestens demokratier. Det er kvalmende. I dag kan man så læse, at et medlem fra Blekingegadebanden, der også burde have været registreret noget tidligere, kan forelæse samme sted.

Hovedproblemet i årene efter krigen var ikke efterretningstjenesterne, men de mennesker, der med ulovlige midler arbejdede imod det danske demokrati. Friheden var jo truet. Sovjet lagde sin kommunistiske jernnæve på de lande, som man befriede efter Anden Verdenskrig. Vi må huske på Ungarn i 1956, Tjekkoslaviet i 1968, Afghanistan i 1979. Og herhjemme bistod danskere den sovjetiske efterretningstjeneste.

Nu skal jeg ikke sige, om det er rigtigt, for det har jeg ingen baggrund for, men det er jo fra ganske kompetent side i pressen oplyst, at SF's stifter og forhenværende formand for DKP begik landsforræderi ved at udlevere mængder af militære oplysninger til Sovjet. Gjorde han det – det kan jeg ikke sige noget om – så er han formentlig ikke den eneste.

Hvad med pengestrømmene fra Moskva til København? Historien har i den henseende behov for at få hele det her dobbeltspil belyst. Det kunne være rart at få belyst, om udenlandske midler fandt vej til antidemokratiske grupper i Danmark. Vi har behov for at få Stasis arkiver

afdækket, få afdækket Østtysklands rolle i forhold til det parlamentariske og udenomsparlamentariske system.

Venstrefløjen har i dag smidt kroge ud med madding. Regeringen har bidt på. Venstrefløjen haler, så godt de kan. I Det Konservative Folkeparti ønsker vi ikke at smadre PET. Vi ønsker fortsat en hemmelig tjeneste. Kører justitsministeren denne undersøgelse igennem, får han jo alligevel ikke fred for venstrefløjen. Vi ønsker ikke at deltage i dette gedemarked for gammelkommunister.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jeg vil da først starte med at complimentere hr. Bendt Bendtsen for, at partiet i det mindste har det samme synspunkt, som De Konservative havde under behandlingen af beslutningsforslag nr. B 36 den 3. juni, nemlig at der ikke skulle være nogen undersøgelse.

Men så vil jeg gerne høre hr. Bendt Bendtsen, ligesom jeg forsøgte at få at vide af fru Birthe Rønn Hornbech, om det er mig, der totalt har misforstået de udmeldinger, der er kommet fra hr. Bendt Bendtsen og Det Konservative Folkeparti om, hvorvidt der skulle gennemføres en bredt anlagt historikerundersøgelse af det her.

Jeg kunne ikke helt høre, hvad hr. Bendt Bendtsen mente om det. Jeg kunne godt høre, at hr. Bendt Bendtsen snakkede noget om, at der var nogle ting, der skulle undersøges, men det forstod jeg, var sådan noget med Stasiarkiver og sådan nogle ting, altså noget helt andet.

Er det det, man har snakket om, eller hvad? For så begynder det jo snart at være et problem, hvor det flertal er, som man har kunnet se i pressen, for, at der skulle gennemføres en stort anlagt historikerundersøgelse, og hvor også historikere har henvendt sig til Folketingets Retsudvalg for at ville lave en sådan undersøgelse. Hvor er det flertal egentlig henne?

Så hr. Bendt Bendtsen: Går Det Konservative Folkeparti ind for det, som man har sagt til pressen, nemlig at der skulle være en stor historikerundersøgelse af det her område, eller gør man det ikke?

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jamen der er utrolig mange interessante ting, man kan undersøge. Jeg står her med en artikel fra 1987, og jeg citerer:

»Det var ikke så sjovt at sprænge et legehús. Så vi ville sprænge en bombe, der gav omtale. Jeg foreslog den russiske ambassade, fordi jeg er medlem af Konservativ Ungdom og imod besættelsen af Afghanistan, forklarede den 18-årige KU'er ifølge B.T. lørdag i grundlovsforhøret.«

Jo, der er mange interessante ting, vi kan undersøge: Om KU'er, der sprænger bomber, om Blekingegadebanden og om folk, der har spioneret for Sovjet. Fint. Lad os da undersøge det hele. Ingen problemer.

Men det, der er problemet, er, når hr. Bendt Bendtsen kommer herop og fuldstændig uden nogen dokumentation bare snakker om landsforræderne, der skal registreres. Var alle de, der var i arkivet, landsforrædere? Alle de 400.000 i 1960'erne, og så blev det skåret lidt ned, var de alle sammen landsforrædere? Har de ikke også krav på en »fair trial«, som hr. Bendt Bendtsen ganske korrekt selvfølgelig kræver at folk, der er ansat i efterretningstjenesten, skal have? Eller er det kun bestemte folk, der skal have den »fair trial«, som hr. Bendt Bendtsen efterlyser?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Ligesom for visse andre partier kan det også for Det Konservative Folkeparti være svært at finde ud af, hvordan meningsdannelsen sker. Jeg står her med et telegram fra Ritzaus Bureau den 25. august 1998, dagen efter at justitsministeren havde bekendtgjort, at nu ville der blive igangsat en undersøgelse, og at han ville fremsætte et lovforslag om det i Folketinget.

Der står: »Det Konservative Folkeparti erklærede, at man under de givne omstændigheder vil støtte en undersøgelse.« Der er altså sket et skift, siden det første gang blev bekendtgjort, at der skulle komme en undersøgelse, og jeg vil da gerne høre hr. Bendt Bendtsen: Hvorfor har man skiftet mening?

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Jeg vil gerne sige til hr. Jacob Buksti, at hvis der skal ske en undersøgelse på det her område, så hælder vi mere til en hvidbog eller en regeringsredegørelse, der omhandler tiden fra 1945 og så til 1990, hvor Muren falder. Det er den periode, hvor vi har haft den kolde krig, hvis vi skal sætte nogle pæle i jorden.

Jeg vil ikke i dag komme nærmere ind på, hvordan det skal skrues sammen. Såfremt der

fremkommer et eller andet fra regeringen, vil vi tage stilling, og så vil vi gå ind og diskutere, hvordan det skal skrues sammen, men vi har ikke noget imod at få de pengestrømme fra Moskva til København undersøgt. Vi vil godt have de ting på plads, men det skal ikke være venstrefløjen, der sætter dagsordenen i den undersøgelsen, for så kan Socialdemokratiet få lov til at køre venstre om.

Med hensyn til hr. Søren Søndergaard og hans 400.000 personer i registrene. Jamen jeg kan da sige til hr. Søren Søndergaard, at jeg står der formentlig selv, det gør jeg også i folke-registret, og det har jeg det ikke så skidt med.

Med hensyn til en fair trial for dem, der er ansat i Politiets Efterretningstjeneste, så er jeg nødt til at sige, at det er sådan i et retssamfund, at der formulerer man en sigtelse, og så kan den sigtede jo tage stilling til, om han vil udtale sig eller ikke udtale sig.

Det her er noget fedteri.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Jeg skal lige først undskylde over for hr. Arne Melchior, at jeg kom til at nævne ham før i forbindelse med Sydafrika. Jeg ved faktisk ikke, om hr. Arne Melchior har været i Sydafrika. Det var Erhard Jakobsen og hans besøg i Sydafrika, jeg tænkte på.

Hr. Bendt Bendtsen taler om århundredets største hykleri fra venstrefløjen. Jeg opfatter det altså tværtimod, som om det er højrefløjen, der er i gang med århundredets største hykleri. Man taler om retssikkerhed og demokrati, men det skal åbenbart kun gælde for dem, som højrefløjen er enig med, og ikke for dem, højrefløjen er uenig med.

Så vil jeg lige gøre opmærksom på problemet med Blekingegadebanden. Det kom jo faktisk frem, at Blekingegadebanden var blevet registreret af Politiets Efterretningstjeneste, men Efterretningstjenesten gjorde ikke noget for at forhindre, at banden fortsatte med de forbrydelser, den var i gang med, og det er jo det, der er et væsentligt problem med efterretningstjenesterne, at de øjensynlig registrerer og registrerer og registrerer, men at der ikke kommer noget som helst ud af det.

Hr. Bendt Bendtsen nævner, at i et retssamfund skal der formuleres en sigtelse, men det gælder åbenbart ikke alle dem, som hr. Bendt Bendtsen er uenig med, og som er blevet registreret, og som højrefløjen mener, at den kan

kalde for landsskadelige, landsforrædere osv., uden at der behøver være nogen som helst bare antydning af dokumentation for, at nogen har begået noget ulovligt.

(Kort bemærkning).

**Pernille Frahm (SF):**

Jeg prøvede sådan meget opmærksomt at finde ud af, hvad grunden var til, at min gamle klassekammerat hr. Bendt Bendtsen ikke ville have en undersøgelse af PET. Jeg kan forstå, at det ikke skyldes, at hr. Bendt Bendtsen er overbevist om, at alt, hvad der er foregået, er lovligt og helt i orden, og at der derfor ingen grund er til at undersøge det.

Nej, tværtimod så er det et godt stalinistisk princip, som vi i SF i øvrigt altid har været imod, som er slået langt ind i hr. Bendt Bendtsens bevidsthed, nemlig at hensigten helliger midlet. Så hvis bare hensigten er god nok, og det var efter hr. Bendt Bendtsens overbevisning i en god hensigt, så gør det ikke noget, at man bruger alle midler og også bryde demokratiets egne aftalte spilleregler, bare man gør det i en god hensigt.

Hr. Bendt Bendtsen nævnte ordet hykleri heroppefra. Jeg skal undlade at kommentere det.

(Kort bemærkning).

**Aage Frandsen (SF):**

Er hr. Bendt Bendtsen ikke enig i, at det er helt afgørende, at myndighedsudøverne, det gælder skattemyndigheder, det gælder ekspropriationsmyndigheder, det gælder også efterretningsvæsenet, skal overholde nogle regler? De skal respektere nogle ting, som er politisk vedtagne og fastlagte, og der skal være den størst mulige åbenhed om de her ting i forhold til de mennesker, det drejer sig om. Så er der selvfølgelig noget særligt omkring efterretningsvæsenet, men de skal da også overholde sådan nogle ting. Er det ikke sådan, spørger jeg hr. Bendt Bendtsen, eller er det kun nogle myndighedsudøvere, der skal overholde de her ting? Det er det første, jeg godt vil sige.

Det andet er, at jeg forstår, hr. Bendt Bendtsen skal læse en bog i weekenden. Bygger hr. Bendt Bendtsen sin viden på, at nogle forvirrede personer i 1970'erne og 1980'erne gik rundt og lavede noget mystisk, mærkeligt noget, fortsætter deres forvirring, ved at de bliver omvendt, og så skriver de en bog ud fra det?

Det er da ikke den måde, man kan bygge sin faktiske viden op på. Var det da ikke bedre at få lavet en undersøgelse, i stedet for at nogle mennesker skal krænge et eller andet ud om de tossestregere, de har lavet, da de var yngre?

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Jeg nåede ikke at svare på det spørgsmål, som kom fra fru Elisabeth Arnold, om Det Konservative Folkeparti havde ændret spor i denne sag. Det har vi ikke. Det er det spor, vi har haft i den her sag, og jeg har også tilkendegivet over for hr. Jacob Buksti i dag, at vi bare ønsker en anden måde at belyse tingene på.

Til fru Line Barfod: Jeg er da glad for, at den misinformation, hun kom med her fra talerstolen, blev trukket tilbage. Vi er bare dybt uenige med Enhedslisten i hele dens holdning til denne sag, og når der blev sagt, at PET havde registreret Blekingegadebanden, men at der intet var sket, og det var jo netop det, vi hørte fra Enhedslisten i dag, så er det formentlig, fordi der ikke var nogen beviser, men det indikerede alligevel, at der var terrorister i baghaven.

Og så til fru Pernille Frahm, hende har jeg jo altid haft et svagt punkt for, jeg har været uenig med hende om politik i efterhånden 25-30 år. Vi har i hele denne debat sat spørgsmålstegn ved, om PET har brudt reglerne. Vi smider ikke skidt på PET i den her sag, for vi sætter måske spørgsmålstegn ved, om de pågældende, der er registreret, har drevet lovlig, politisk virksomhed. Det kan vi ikke sige noget om.

Så må jeg nok sige, at det, vi hører i dag fra venstrefløjen, har jo ét mål, og det er at smadre PET. Det Konservative Folkeparti ønsker fortsat en hemmelig efterretningstjeneste, og det vil vi også arbejde på i fremtiden, og det vil vi skaffe regeringen et politisk flertal for.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg synes, hr. Bendt Bendtsen skylder os en forklaring på, hvad ulovlig politisk virksomhed er. Jeg ved godt, fru Pia Kjærsgaard siger, at ulovlig politisk virksomhed er sådan en som mig. Ja, okay, men det viser jo retsbeskyttelsen i fru Pia Kjærsgaards samfund. Dem, fru Pia Kjærsgaard synes hun ikke kan lide, det er sådan nogle, og det er også hr. Bendt Bendtsens synspunkt.

Ifølge vores opfattelse er ulovlig politisk virksomhed noget, som er bedømt af en dom-

stol. Man trækker folk for retten, og hvis de dømmes, har de lavet ulovlig politisk virksomhed. Så kan man i øvrigt godt stryge politisk, for jeg er sådan set ligeglad med, hvilke begrundelser folk giver for deres ulovlige aktivitet. Spørgsmålet er, om det er lovligt eller ulovligt. Men lad det nu ligge.

Det er altså noget, domstolene afgør. Det er domstolene, der skal afgøre det, siger jeg til hr. Bendt Bendtsen. Men hvorfor skal vi så ikke fastholde, at det hele vejen igennem er domstolene, der skal afgøre, både hvem der har været landsforræder, og hvem der eventuelt i PET måtte have overtrådt lovene, hvis der er noget ulovligt? Ville det ikke være en stor fordel for PET at få lavet den undersøgelse, så vi kan få det afklaret?

Men igen: Hvad er ifølge hr. Bendtsens opfattelse ulovlig politisk virksomhed?

(Kort bemærkning).

**Peter Duetoft (CD):**

Når nu fru Line Barfod skal rette sine fejl, så behøver hun ikke kun at rette navnet. Fru Line Barfod sagde også, det var i 1970'erne. Det var det faktisk ikke, det var midt i 1980'erne. Så nu får vi så det på plads.

Men fru Line Barfods udtalelse er jo i høj grad udtryk for den galimatias, der er i denne debat. Der var altså en konkret sikkerhedsrisiko fra en række Østlande, som havde planer for angreb på Danmark, og som havde en ideologi, hvorefter det gjaldt om at udbrede deres styreform til resten af den demokratiske verden, og vi kunne se, at politiske mennesker i en række vestlige demokratier havde været med i spillet. Og så sammenligne det med, om man skulle registrere en rejse til Sydafrika. Hvilket sikkerhedsproblem var Sydafrika for Danmark. Jeg har også været i Sydafrika, jeg går ud fra, at jeg så også er registreret, og det er glimrende.

Men jeg fatter simpelt hen ikke, at man i sådan en debat her kan sammenligne de to situationer, nemlig det, der foregår i forhold til naboen, der er ufredelig, og det, der foregår i forhold til et land i Langtbortistan. Jeg synes simpelt hen, det er et udtryk for, at fru Line Barfod overhovedet ikke holder proportionerne i den her debat.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Hr. Søren Søndergaard spørger, hvad der er ulovlig politisk virksomhed. Det er jo bredt,

men det er bl.a., hvis man giver oplysninger til fremmede magters efterretningstjenester, militære oplysninger eller lignende, og man ved, at disse fremmede magter har skuffeklare planer om at bruge deres militær til at omvælte f.eks. Danmark.

Vi er jo helt klar over, at Østtyskland havde helt klare planer for, hvad der kunne ske i en given situation under den kolde krig, og hvad Blekingegadebanden har lavet, betegner jeg også som ulovlig politisk virksomhed, selv om der gik mange år, inden man kunne bevise det, for det skal jo være bedømt af domstolene, siger hr. Søren Søndergaard.

Hvis vi afskar Politiets Efterretningstjeneste fra at indsamle materiale blandt de mennesker, som potentielt vil modarbejde de demokratiske systemer, jamen så sætter jeg spørgsmålstegn ved det, men det er ikke mig, der skal bedømme, om det er ulovlig politisk virksomhed, det har vi andre til at gøre.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjørnsen (KRF):**

Hr. Bendt Bendtsen taler om venstrefløjens hykleri; fru Line Barfod var inde på højrefløjens hykleri. Da jeg repræsenterer et midterparti, er det jo lige før, jeg fristes til at erklære sig enig med begge parter. Men det vil jeg undlade, det synes jeg alligevel sagen trods alt er for vigtig til.

Bortset fra at jeg jo ikke er helt enig med hr. Bendt Bendtsen, så synes jeg, han har en pointe i det historiske forløb. Hr. Bendt Bendtsen sagde, så vidt man kunne forstå det, at Det Konservative Folkeparti sådan set var interesseret i, at der blev lavet en eller anden form for historisk undersøgelse, men, som jeg måtte forstå det, udmundede det vist i noget i retning af en redegørelse fra regeringen.

Dér vil jeg sige, at jeg synes ikke, man skal lade sig spise af med en eller anden, ja, undskyld udtrykket, forkølet redegørelse af historisk karakter fra regeringen i den her sammenhæng. Lad os dog få belyst det historiske forløb til bunds og ikke bare nøjes med, at regeringen kan strikke en eller anden redegørelse sammen, og så er vi ovre det forløb, for jeg er enig med Det Konservative Folkeparti og i øvrigt også med Venstre i, at det aspekt er lige så vigtigt, netop også for at vurdere de juridiske aspekter, som jo kom frem ved den undersøgelse, som regeringen har fremsat forslag om her i dag.

Jeg synes, hr. Bendt Bendtsen og Det Konservative Folkeparti skulle sætse lidt højere her og have et lidt højere ambitionsniveau end blot det, jeg vil undskylde jeg tillader mig at kalde en forkølet redegørelse fra regeringens side af historisk karakter.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Den 25. august i år støttede Det Konservative Folkeparti en undersøgelse. Nu gør Det Konservative Folkeparti det ikke. Hr. Bendt Bendtsen siger, at det ikke er, fordi man har skiftet mening, det er bare, fordi man gerne vil have undersøgt tingene på en anden måde.

Jeg kan ikke høre i hr. Bendt Bendtsens indlæg og heller ikke i hans første indlæg, hvad det var for en anden måde, man gerne ville have undersøgt den her sag på. Hvis hr. Bendt Bendtsen har nogen bud at give på det, så synes jeg, at han skal komme med dem, for han kan ikke på den ene side bebrejde forsamlingen her, at venstrefløjen får lov til at sætte dagsordenen, når han selv melder totalt udsolgt, læner sig tilbage med armene over kors og siger nej, Det Konservative Folkeparti vil ikke være med.

Hvis man vil have noget undersøgt, som jeg mener der må være god grund til at Det Konservative Folkeparti også burde være interesseret i, så må man dog komme med nogle bud på, hvordan man kunne tænke sig sådan noget undersøgt. Luk armene op, siger jeg til hr. Bendt Bendtsen, og lad os få et bud på, hvad Det Konservative Folkeparti vil.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Hr. Bendt Bendtsen forsvaret registrering af politisk aktivitet, hvis der foregår noget ulovligt. Det er i orden.

Men realiteten er jo, at trods 50 års registrering af DKP, herunder af undertegnede, så er der ikke fundet noget ulovligt, for jeg går ud fra, at vi er enige om, at hvis politiet havde fundet noget ulovligt, havde fundet, at vi var agenter, så var vi blevet slæbt for retten. Det er vi ikke blevet. Der er intet medlem af DKP, der er blevet rejst sigtelse imod eller er blevet trukket for retten for ulovlig virksomhed i forbindelse med det, som hr. Bendt Bendtsen antyder.

Og derfor vil jeg gerne spørge: Er det ikke en dokumentation for, at det er forkert, det, der er foregået? Er hr. Bendt Bendtsen ikke enig i, at det må være forkert, det efterretningsvæsnet

har foretaget sig? Ellers må vi have en ny definition på, hvorfor det kan forsvares.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Det lyder jo så godt, når hr. Peter Duetoft og hr. Bendt Bendtsen siger, at det var på grund af den sovjetiske trussel, man registrerede.

Jeg har været medlem af Socialistisk Arbejderparti, og enhver, der kender bare den mindste smule til venstrefløjens historie, kendte vores forhold til det, der foregik i Østlandene, og vidste, at hr. Frank Aaen og jeg ikke kunne sidde i stue sammen. Vi var ved at rive hovedet af hinanden i diskussionen om, hvordan tingene så ud.

Men i PET-redegørelsen står der præcis, at en af de organisationer, hvor man overvågede alle medlemmer alene på grundlag af medlemskab af organisationen, var SAP. Det havde altså intet med Østblokken at gøre; det havde intet med truslen fra Øst at gøre, intet. Hvad havde det så med at gøre? Terrorisme måske? Jamen hvor ligger de anklager mod folk for at have gjort noget ulovligt? Hvor ligger de? Der har aldrig været én eneste anklage. Aldrig.

Og hvis hr. Bendt Bendtsen tror, at han ved at læse en bog af Mikkel Plum, som tilhørte kredsen omkring Blekingegadebanden, dvs. den allermost – jeg skal passe på tillægsordene – forunderlige del af det, man kan kalde venstrefløjen, får et sandt billede af, hvad der foregik på venstrefløjen, så tager hr. Bendt Bendtsen fuldstændig fejl. Der tror jeg, hr. Bendt Bendtsen skal finde sig nogle andre sandhedsvidner end en gammel terroristsympatisør.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Til hr. Søren Søndergaard: Jeg kan ikke udtale mig om den ekstreme venstrefløj med hensyn til, om de hedder KAP eller de hedder noget andet; det tør jeg ikke sige. Men om de er sandhedsvidner eller lignende, vil jeg da selvfølgelig godt sætte spørgsmålstegn ved.

Og til hr. Frank Aaen: Om det er rimeligt at registrere DKP'erne, skal jeg ikke gøre mig klog på. For jeg må jo straks sige, at jeg ikke skal gå ind her og bedømme, om Politiets Efterretningstjeneste har holdt sig til gældende regler eller ikke har holdt sig til gældende regler. Det skal jeg ikke kunne komme med her fra Folketings talerstol.

Men vi har en efterretningstjeneste, der prøver på at beskytte et demokrati mod totalitære regimer og udenomsparlamentariske metoder, og så føler jeg, at det er rimeligt, at man har foretaget nogle registreringer. Hvor mange der er, og hvordan det er registreret, kan jeg ikke udtale mig om.

Og hr. Jann Sjursen kan jeg da kun kvittere over for, hvis han er ved at lægge roret en lille smule om, for i stedet for at løbe hånd i hånd med Enhedslisten og SF over til regeringen synes jeg der kunne være noget konstruktivt i, at vi ser på denne sag med andre øjne.

Til Elisabeth Arnold må jeg sige: Jamen jeg må da igen henvise til min ordførertale og sige, at vi vil have det mere bredt belyst, og vi mener ikke, at det skal foregå på den måde, som det er fremlagt på i lovforslaget. Og vi er klar til at forhandle om tingene. Det har vi sagt hele tiden. Vi skal nok være med til at udgøre et politisk flertal, der også beskytter vores efterretningstjeneste og så får set på det på en ordentlig måde.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Hr. Bendt Bendtsen siger nu, at han ikke ved, om det var rimeligt at registrere DKP, og at han ikke ved, om Efterretningstjenesten har overholdt reglerne. Hvis man ikke ved det, så er det da netop derfor, man skal have en undersøgelse, hvor man undersøger, om reglerne er blevet overholdt.

Så siger hr. Bendt Bendtsen, at det er i orden at registrere, hvis der bliver brugt udenomsparlamentariske metoder. Vil det sige, at hvis man laver en demonstration her udenfor, så er det i orden at blive registreret? Vil det sige, at hvis fagbevægelsen laver en strejke i forbindelse med en konflikt, så er det i orden, at den strejke bliver registreret; at fagbevægelsen bliver registreret; at der bliver foretaget telefonaflytning; at der bliver sendt agenter ind og deltage i møderne? Er det i orden?

Eller hvad er det for nogle aktiviteter, som hr. Bendt Bendtsen mener det er i orden at Efterretningstjenesten må registrere?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jeg skal da ikke lægge skjul på, at jeg synes, det er interessant, at hr. Bendt Bendtsen her siger ja og nej på én gang: Han siger både nej til en undersøgelse og ja til en undersøgelse.

Jeg synes da også, at det er spændende, at hr. Bendt Bendtsen åbner op for, at nu skal vi have en hvidbog. Det illustrerer meget godt det, jeg har forsøgt at sige her om, at det er en lille smule besværligt at finde ud af, hvordan man skal forholde sig til det her. Som også fru Elisabeth Arnold er inde på, så meddeler man, da det først kommer op: Ja, man er sandelig tilhænger af en undersøgelse. Når der så kommer et forslag til en undersøgelse, så siger man: Nej, det er sandelig ikke sådan en undersøgelse. Så går man ud i pressen og siger, at nu skal man have en stor historikerredegørelse. Når der så bliver sagt: Jamen okay, sådan en kan vi diskutere, det indgår også i kommissoriet, så siger man: Nej, det er sandelig ikke en historikerredegørelse, vi skal have; vi skal have en hvidbog.

Det er meget spændende, men det synes jeg selvfølgelig allerede er et stykke af vejen. Jeg kan nu forstå, at hr. Bendt Bendtsen er optaget af: Jamen hvordan skal sådan en så egentlig foregå? Hvad er kriterierne? Hvad er definitionen? Så er vi ved at være derhenne, hvor vi er ved at ende i det forslag, som faktisk ligger på bordet her.

Og så vil jeg gerne spørge hr. Bendt Bendtsen, om jeg har opfattet det rigtigt, når jeg i avisen, f.eks. Aktuelt, i dag har læst, at hr. Bendt Bendtsen og Det Konservative Folkeparti mener, at der ikke skal placeres noget ansvar i det her. Hvad er det egentlig, der skal undersøges i givet fald?

Er vi så ikke derhenne, som professor Jens Peter Christensen siger det, at når man ikke siger, hvad det er, man skal undersøge, så undersøger man alting, og så får man ingenting ud af det?

(Kort bemærkning).

**Aage Frandsen (SF):**

Hr. Bendt Bendtsen sagde, at det ikke var ham, der skulle tage stilling til, om Efterretningsvæsenet havde gjort noget forkert, osv. osv.

Jo, men det er jo Folketingets opgave at kontrollere den udøvende magt og finde ud af, om den udøvende magt så overholdt de politiske beslutninger, som man havde truffet i Folketinget eller i udvalg tilknyttet Folketinget. Er det ikke vores opgave? Jeg vil sige, at vi kan ikke komme uden om, at hvis der er en mistanke om noget, så har vi en forpligtelse – også en forpligtelse til evt. at rense den mistænkte, i dette tilfælde Efterretningsvæsenet.

Jeg erindrer, at hr. Bendt Bendtsens gruppeformand netop fremhævede, at man gerne ville være med til en undersøgelse, netop fordi PET skulle frikendes, og derfor har vi jo den forpligtelse både at sikre, at de overholder reglerne, og at sikre, at de ikke er udsat for mistanke.

Så vil jeg godt til hr. Bendt Bendtsen sige, at jeg tror altså nok, at på samme måde, som jeg også har indtryk af, at Efterretningsvæsenets kendskab til det mærkelige liv, som der var visse steder, den forvirring, der var hos nogle mennesker i deres hoveder i 1970'erne og 1980'erne på det, de selv mente var en slags venstrefløj, at det kendskab, som Efterretningsvæsenet har afsløret at det ikke rigtig har, har hr. Bendt Bendtsen ikke.

Jeg tror hr. Bendt Bendtsen skal læse nogle ting, inden hr. Bendt Bendtsen tror, at den bog, som kommer i morgen, repræsenterer noget som helst, der er repræsentativt for noget på venstrefløjen. Det var en total forvirring, og den forvirring har de åbenbart stadig væk, bare med omvendt fortegn.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjursen (KRF):**

Det må blive en stor dag i morgen med den bog, som alle venter spændt på!

Men bortset fra det så skal min bemærkning her gå på det, hr. Bendt Bendtsen sagde om, at man nu var kommet på bedre tanker, fordi jeg i mine kommentarer tidligere var inde på spørgsmålet om en historisk undersøgelse: om at hæve ambitionsniveauet, også hos De Konservative, i forhold til at få kortlagt det historiske forløb med hensyn til efterretnings tjenesterne, og at udenomsparlamentarisk virksomhed, hvad det kan være, bliver undersøgt, som hr. Bendt Bendtsen selv har været inde på.

Jeg vil sige, at det, der ligger inden for Kristeligt Folkepartis tankeverden, sådan set er, at man godt kan undersøge, om Politiets Efterretnings tjeneste har fulgt de retningslinjer, der var udstukket for deres virksomhed, og så kan man sådan set godt parallelt med det også undersøge det historiske forløb. Det er såmænd blot det, der kan rummes inden for Kristeligt Folkepartis tankeverden, hvor jeg kan forstå, at det kun er den ene del, der mere eller mindre kan rummes inden for konservativ tankegang.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Det kan jo efterhånden være svært at svare på en fem-seks indlæg inden for den taletid, jeg har. Men jeg håber, at der er ny luft i venstrefløjen til at fortsætte, så vi kan få belyst tingene.

Jeg vil gerne sige til fru Line Barfod, der spørger om, hvad det er, jeg betegner som, jeg skulle have sagt ulovlige udenomsparlamentariske ting her i kongeriget. Jamen det er bl.a., når nu man som i Ri-Bus-konflikten øver en hel masse hærværk og bruger vold for at nå sine mål. Det er ulovlige udenomsparlamentariske midler, som jeg mener PET bør se på. Det, der skete den 18. maj 1993, burde jo heller ikke kunne ske, uden at vi havde haft godt kendskab til, hvad der skulle ske. Jeg ønsker ikke at smadre PET med en undersøgelse som denne her, sådan at vi oplever en 18. maj mere.

Så må jeg sige til hr. Jacob Buksti, og nu må jeg skære det helt ud i pap: Vi har sagt nej til den her undersøgelse, og jeg vil gerne sige det igen og igen, hvis det ikke kan trænge ind. Jeg vil gerne sige, at vi siger nej til den her smalle undersøgelse af PET, for vi ønsker ikke at smadre PET, og vi ønsker ikke at gå med på venstrefløjens galej på det her område.

Hvis regeringen har en anden mulighed eller en anden løsning, så har jeg sagt, at vi fra De Konservatives side er villige til at se på den, for vi har sagt, at vi godt kan være det parlamentariske flertal bag regeringen i en sag om vores efterretnings tjenester. Det behøver ikke findes på den yderste venstrefløj, for det, vi oplever i dag, er jo netop, at det er venstrefløjen, der vil sætte dagsordenen for, hvordan det her skal komme til at foregå.

Og med hensyn til de her kollektive anklager, så er det det, vi siger nej til i Det Konservative Folkeparti.

Så spørger hr. Aage Frandsen, om vi ikke har forpligtet os til en undersøgelse – ja, man kaster smuds på en hel efterretnings tjeneste set med vores øjne på den her måde. Og så kan jeg ikke forstå, at man bruger så megen opmærksomhed på den bog, der kommer i morgen. Jeg har sagt, at det ikke er, fordi jeg har så stor tiltro til sandhedsvidner på venstrefløjen, men lad os da se på det.

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Nu skal man jo ifølge forretningsordenen rette spørgsmål til ordførerne, og det vil jeg så gøre.



Men det er simpelt hen kvalmende at høre fru Line Barfod heroppe stille spørgsmålet, om det er en eller anden fredelig demonstration ude på Slotspladsen. Nej, må jeg så sige og spørge, om ikke hr. Bendtsen er enig med mig: Det drejer sig om voldelige autonome, det drejer sig om SAP'ere og KAP'ere og revolutionære og DKP'ere, det, der er Enhedslistens autonome bagland – så er det skåret ud i pap – det, der er regeringens parlamentariske grundlag. Det er det, der er sagen i dag, og ikke så meget det, som er følgerne efter den kolde krig. Er det så hermed sagt, så det er cementeret? Jeg synes simpelt hen, det er hykleri, hvad man hører fra venstrefløjen heroppefra.

(Kort bemærkning).

**Tom Behnke (FP):**

Der er ikke grænser for, hvilke korte bemærkninger jeg også gerne ville komme med til venstrefløjen i den her debat, men det bliver jo deres tur til at få ordet, efterhånden som vi når frem, og så må vi jo tage debatten dér.

Med hensyn til hr. Bendt Bendtsens indlæg kan jeg forstå, at Det Konservative Folkeparti godt vil være med til en undersøgelse. Den skal bare ikke være så smal, den skal være noget bredere. Og bredere – så er det vel også, at det smalle er med i det brede spektrum, eller hvad? Eller er det noget helt andet, Det Konservative Folkeparti vil?

Det, jeg egentlig vil spørge hr. Bendt Bendtsen om, er, om ikke det er risikabelt, at Det Konservative Folkeparti begynder at bløde op på sin holdning på det her punkt og siger: Jo, en historisk undersøgelse, måske. Er det ikke et faktum, at den socialistiske del af Folketinget på intet tidspunkt vil blive mættet? Uanset hvor mange undersøgelser der bliver lavet, så vil man fra socialistisk side blive ved med at kræve mere og mere og flere og flere undersøgelser for på den måde at stække Politiets Efterretningstjeneste. Og dermed vil jeg spørge, om ikke Det Konservative Folkeparti ved ligesom at prøve at give efter her egentlig er med til at sætte noget i gang, som bare bliver ved.

Hr. Bendt Bendtsen må da kunne mærke, at selv om Det Konservative Folkeparti ligesom viser en åbenhed, så vælter angrebene jo ind over Det Konservative Folkeparti fra venstrefløjen her i salen. Sagen er jo, at hvis man rækker socialisterne en lillefinger, så tager de hele armen.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Først lige til fru Pia Kjærsgaard: Hvis fru Pia Kjærsgaard mener, at Enhedslisten – jeg og andre – er forbundet med terror eller voldelig virksomhed, så må jeg sådan set bede om, at sagen bliver indgivet til politiet, og at vi kommer for en domstol. Man kan ikke bare slynge sådan en anklage ud. Så bliver man nødt til at gøre noget ved det, og det vil jeg bede om. Ellers vil jeg gerne have et dementi.

Så vil jeg spørge hr. Bendtsen: Er det ikke sådan, at når politiet kommer under vejr med noget, der er ulovligt, så har de til opgave at rejse tiltale og få det for en domstol, og når det ikke er sket, er det, fordi man ikke har fundet noget, der er ulovligt?

Kan man så ikke derudfra slutte, at der ikke har været ulovligheder, som man har kunnet bruge som begrundelse for at registrere f.eks. DKP? Og skal vi ikke nærmere et andet sted hen for at finde årsagen, nemlig som Jyllandsposten omtaler i dag, at det var en NATO-beslutning, der pålagde Danmark at skulle registrere kommunister, uanset hvad de lavede? Er det ikke nærmere dér, vi skal finde årsagen til registreringer?

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Hr. Frank Aaen spørger, om politiet, når de undersøger noget, så ikke rejser tiltale, og hvis der ikke rejses tiltale, skyldes det, at man ikke har fundet noget, der er ulovligt. Dér vil jeg gerne sige til hr. Frank Aaen, at jeg har sådan set 24 års erfaring. Det er i hvert fald sådan, at man ikke har kunnet bevise noget, når man ikke rejser tiltale, men det betyder ikke, at der ikke er foregået noget.

Og så kan vi jo gentage det omkring Blekingegadebanden, som man har undersøgt og registreret i 10 år, men hvor man ikke greb ind, fordi man ikke kunne bevise noget. Det viste sig, at der jo alligevel var noget.

Til hr. Tom Behnke: Jamen der er da selvfølgelig grænser for den konservative tålmodighed. Vi ingår ikke i et stort fornøjeligt flertal med venstrefløjen om en eller anden historisk undersøgelse, hvor det er venstrefløjen, der sætter dagsordenen, overhovedet ikke. Det er ikke det, det drejer sig om. Jeg har ikke her fra talerstolen lagt mig fast på noget, og det gør jeg heller ikke. Det, vi behandler i dag, er et lovfor-

slag, som vi siger nej til, og det vil jeg gerne sige én gang til.

Så har vi sagt, jamen så er der da noget, som vi skal have afdækket; alt hvad Stasi og co. har foretaget sig her i kongeriget, om det skal være en hvidbog, en regeringsredegørelse eller noget andet. Det er da ikke Det Konservative Folkeparti, der skal komme med det her fra Folketingets talerstol, når vi behandler et lovforslag om en lille smal undersøgelse. Jeg kan berolige hr. Tom Behnke med, at vi deltager ikke i noget med den yderste venstrefløj, som prøver at sætte dagsordenen her i dag.

Med hensyn til fru Pia Kjærsgårds bemærkninger så var de vist nærmere en kommentar til fru Line Barfod.

Og så til hr. Jann Sjørnsen, der sagde, at tiden går. Jamen jeg kan sige, at det er meget grundlæggende for Det Konservative Folkeparti, at vi har Politiets Efterretningstjeneste, at vi har Forsvarets Efterretningstjeneste, at man ikke ødelægger det, der ligger i de tjenester i dag. Vi skal fortsat have en hemmelig efterretningstjeneste til at beskytte vores demokrati. Det er De Konservative garanter for.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Så er der tre korte bemærkninger. Først fru Line Barfod, derefter fru Elisabeth Arnold og hr. Frank Aaen, og det er de sidste korte bemærkninger, inden vi går videre til den næste ordfører.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Hr. Bendt Bendtsen kom med et eksempel på en ulovlig udenomsparlamentarisk metode, og det var det hærværk, der blev begået samtidig med Ri-Bus-konflikten.

Der er ingen tvivl om, at hærværk er en ulovlighed, og det er blevet efterforsket af det almindelige politi. Men skal det, hr. Bendt Bendtsen mener, at PET også har være indblandet i Ri-Bus-konflikten, og at PET har overvåget fagbevægelsen i forbindelse med konflikten, og at det i øvrigt er PET's opgave at gå ud og undersøge både faglige konflikter og almindeligt hærværk, som ikke nødvendigvis har nogen tilknytning til faglige konflikter?

Og hvordan er det i forhold til den konflikt, der var i 1985, hvor det er kommet frem, at PET var inde og aflytte og overvåge fagbevægelsen? Er det også i orden, at PET var inde dér i for-

hold til fagbevægelsen? Og er det kun i forhold til fagbevægelsen, der må ske overgreb, eller er det også i forhold til modparten i arbejds-konflikterne?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg synes, at hr. Bendt Bendtsen skulle tage imod et godt råd: Glem nu den venstrefløj. Den drejning, som debatten har taget i de sidste par omgange med korte bemærkninger, har jo bragt hr. Bendt Bendtsen præcis derhen, hvor venstrefløjen gerne vil have ham med alle paraderne oppe: Beskyldninger om, at man ønsker at smadre PET, beskyldninger om kollektive anklager osv., osv.

Alt det bør Det Konservative Folkeparti i virkeligheden ikke deltage i. Det Radikale Venstre deltager ikke i ønsker om at smadre PET. Vi ønsker ikke at deltage i kollektive anklager. Vi diskuterer L 65 i øjeblikket som et forslag til en undersøgelse, som bl.a. Det Radikale Venstre også står bag.

Jeg synes i stedet for, at hr. Bendt Bendtsen skulle lytte til bl.a. Kristeligt Folkeparti, som meget fornuftigt siger, at det her drejer sig om demokratiet. Det drejer sig om, at vi har nogle spilleregler for, hvordan efterretningstjenesterne skal fungere. De får nogle instrukser. Bliver de overholdt, eller bliver de ikke overholdt? Hvis de ikke bliver overholdt, så kunne det være, det var det politiske system, der havde fejlet, og ikke nødvendigvis PET.

Derfor synes jeg, at det vedgår os alle sammen, også De Konservative, som udnævner sig selv til Demokratiet's vogtere. Jamen velkommen i klubben. Her er vi mange andre der også er. Derfor siger vi ja til denne her undersøgelse og går i hvert fald ind i forhandlingerne om den.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jeg skal takke hr. Bendt Bendtsen for udsagnet om, at når der ikke er rejst sag mod DKP'ere, er det, fordi man ikke har kunnet bevise noget ulovligt. Det er jo sådan set et stykke vej at være kommet. Det er klart, at man ikke har kunnet bevise noget ulovligt, for vi gjorde hovedet ikke noget ulovligt i denne her retning.

Derfor vil jeg gerne gentage det, som jeg sagde til fru Birthe Rønn Hornbech: Det, Venstre og De Konservative her i dag står og forsvarer, er, at man synes, det er i orden at registrere

folk, bare fordi man er uenig med dem, bare fordi de har en anden holdning end flertallet. Det er det, som Venstre og De Konservative forsvare, og ikke andet.

Må jeg så have lov til at få et svar på spørgsmålet om det, der står i Jyllands-Posten i dag? Mon ikke det er dér, vi skal finde årsagen til, at registreringerne – også på trods af en rege-  
ringserklæring – er fortsat? At man nede i NATO havde besluttet, at kommunister skulle registreres; uanset hvad de lavede, skulle de bare registreres.

Og så forventer jeg at få et svar fra fru Pia Kjærsgaard enten nu eller i ordførertalen, for enten bliver der rejst en tiltale imod os, eller også bliver der givet en undskyldning.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Jann Sjursen for en sidste kort bemærkning og derefter hr. Bendt Bendtsen for en afrunding.

(Kort bemærkning).

**Jann Sjursen (KRF):**

Da hr. Bendt Bendtsen sidst havde ordet, var det ham meget magtpåliggende at understrege, at Det Konservative Folkeparti fortsat ønsker det hemmelige politis og forsvarrets efterretningstjenester, og det er vi jo fra Kristeligt Folkepartis side 100 pct. enig i.

Derfor vil mit spørgsmål til hr. Bendt Bendtsen nu og her være, om han i modsætning til mig her i debatten i dag og fra denne talerstol har hørt, at der skulle være nogen, der ikke fortsat ønskede hemmelige efterretningsvæsener.

Det synes jeg da er lidt interessant også for at få lidt proportioner i debatten og også for at få sporet debatten ind på det, den i virkeligheden drejer sig om.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Til fru Line Barfod, der spurgte om PET skal overvåge konflikter. Ja, hvis man brænder ting af, hvis man skærer dæk op, hvis man smadrer vinduer og lignende, så er det da PET's opgave at overvåge det. Og jeg er da nødt til at sige, selv om jeg forstår, at fru Line Barfod og Enhedslisten har stor sympati for den flok rødder, der befinder sig på Nørrebro, at når de laver ballade engang imellem, er det PET's opgave at overvåge, at vi ikke får en 18. maj én gang til.

Det er den konservative holdning, og det besvarer jo netop spørgsmålet fra hr. Jann Sjursen, når han spørger om, hvad venstrefløjen vil. Venstrefløjen vil jo smadre PET, så man ikke kan få de oplysninger på de givne tidspunkter.

Fru Elisabeth Arnold siger, at De Radikale mener sådan og sådan, og nu skulle De Konservative tænke sig om. Jeg er nødt til at sige, at hvis Det Radikale Venstre ikke løber sidelæns med den yderste venstrefløj her i salen, så må jeg jo på regeringens vegne konkludere, at så er der ikke flertal for det lovforslag, der er fremsat af regeringen. Det er der ikke. Og det har vi det ikke skidt med i Det Konservative Folkeparti. Så kan vi sige det på samme måde som Venstre: Vi deltager gerne i begravelsen af det her lovforslag.

Og så til sidst med hensyn til hr. Frank Aaen og konklusionerne: Jeg bliver aldrig enig med hr. Frank Aaen, så er det ligegyldigt, om jeg får 27 korte bemærkninger.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.15.

Mødet udsat kl. 12.10

Mødet genoptaget kl. 13.15

**Forhandlingen genoptoges**

**Holger K. Nielsen (SF):**

Det var jo sådan en til tider ganske barsk debat, der var her i Folketingssalen i formiddag. Der var sådan et anstrøg fra den kolde krigs tid i tonefaldet, især fra højrefløjens side.

Jeg synes egentlig, det er udmærket, at de her ting kommer frem. Hvis der er så mange opgør, som højrefløjen vil have, i forhold til venstrefløjen, så synes jeg, det er i orden. Men ville det så ikke være praktisk, at det kommer frem under ordentlige præmisser og ikke på baggrund af en eller anden tilfældig bog, der skal udkomme i morgen, eller på baggrund af tv-udsendelser eller på baggrund af avisartikler? Er det så ikke i alles interesse både de borgerliges, regeringens og i vores, at det her kommer til at foregå

på en ordentlig og forsvarlig måde? Det synes vi det er.

Men jeg vil sige generelt, at jeg synes i og for sig, at det er fint, vi har denne her diskussion. Selv om den er lidt historisk betinget, så tror jeg, den er vigtig i forhold til både at diskutere retssikkerhed og diskutere, hvordan vi skal håndtere efterretningsvæsenet osv.

Her vil jeg godt sige, at jeg er fuldstændig enig med dem, der siger, at det er nødvendigt med et efterretningsvæsen. Ethvert demokratisk samfund har lov til, har ret til, har pligt til at beskytte sig imod kræfter, der vil undergrave demokratiet. Og det siger også sig selv, at et efterretningsvæsen må fungere med andre spilleregler end de spilleregler, der i øvrigt gør sig gældende i samfundet.

Men det spørgsmål, som er det afgørende, er: Hvis efterretningsvæsenet bliver en stat i staten, hvis efterretningsvæsenet går ud over de spilleregler, der er fastlagt af politikerne, hvis efterretningsvæsenet i sig selv bliver et udemokratisk element, hvad er der så opnået? Kan man forsvare demokratiet ved selv at blive udemokratisk, ved selv at se stort på de demokratiske spilleregler? Det er jo det afgørende spørgsmål her.

Derfor synes vi, det er så vigtigt, at vi får en undersøgelse, ikke for at hænge den og den ud, men for at kunne lære af fortidens fejl, som LO-formanden skrev i sidste uge, med henblik på at kunne lære i forhold til fremtiden.

Jeg har nævnt Norge flere gange i dag, men jeg vil godt nævne det igen. Jeg er ikke et sekund i tvivl om, at det forhold, at man i Norge fik en grundig, tillidsvækkende, uvildig undersøgelse af det norske efterretningsvæsen, har været en forudsætning for, at den norske debat foregår på helt, helt andre præmisser.

Det har været en, kan man sige, demokratisk renselsesproces, som nordmændene har været igennem, og på det grundlag har de været i stand til at gennemføre en langt bedre demokratisk styring af deres efterretningsvæsen med det resultat, at der i dag bredt blandt partierne og bredt i befolkningen er langt, langt større tillid til efterretningsvæsenet.

Jeg sagde indledningsvis, at jeg er tilhænger af et efterretningsvæsen, men jeg er også tilhænger af, at det gør arbejdet ordentligt. Og noget af det, der har været fremme, er jo chokerende eksempler på, hvordan man ikke gør det ordentligt, hvordan man hyrer misliebige

personer til at gå ind i meget besynderlige aktioner.

Det sidste i dag er, at jeg kan se, at Folkebevægelsen mod EF's forretningsudvalg i 1980'erne blev overvåget eller infiltreret af en PET-agent, Poul Vinther Jensen, hedder han. Jeg sad selv i forretningsudvalget på det tidspunkt og har siddet til møder med manden. Og jeg kan garantere for, at når jeg kan læse i aviserne, at den mand var PET-agent, så siger det noget om manden.

Ja, men det siger lige så meget om PET, at de er i stand til at bruge en så, ja, jeg vil næsten ikke bruge udtrykket, en så utiltalende person, en sådan person, som man ikke kan have tillid til. Det fatter jeg simpelt hen ikke. Der må være noget galt.

Derfor har tilliden til efterretningsvæsenet også noget at gøre med, at vi er sikre på, at det foregår ordentligt, men naturligvis også, at man er i stand til at undersøge det, at styre det og at kontrollere det demokratisk.

I Norge fik man både en historisk undersøgelse og det, man kan kalde en undersøgelseskommission med et juridisk sigte, og der blev spurgt, om vi bare ville have en historisk undersøgelse. Nej, vi er tilhængere af, at udgangspunktet for dette lovforslag skal være en retlig undersøgelse, en undersøgelse med et juridisk sigte, herunder også muligheden for, at der kan placeres et ansvar.

Men det, vi så også siger, og det synes jeg er centralt, er, at det afgørende i denne diskussion ikke er at hænge den og den ud, at få placeret aben hos den og den, det er at få afklaret, hvordan systemet virkede. Overholdt systemet de love, de regler, de retningslinjer, som gjorde sig gældende, og i givet fald, hvorfor gjorde systemet ikke det, og hvilke ting svigtede i kontrollen af efterretningsvæsenet, hvis det ikke er tilfældet? Hvordan kan vi så på det grundlag forbedre det fremover?

Det er mere, hvordan systemet fungerede, end det forhold, at man skal hænge enkeltpersoner ud, der er det afgørende for os, og derfor vil jeg sige helt konkret om lovforslaget: Vi skal have sikkerhed for, at kommissionen er ordentligt sammensat, at der er tale om personer, der har evne, vilje, kompetence og muligheder for at foretage en ordentlig undersøgelse. Jeg tror godt, der kan findes en løsning på det i forhold til regeringen. Vi skal have en undersøgelse, hvor der ikke i lovforslaget er en række be-

grænsninger i mulighederne for at få tingene frem. Det er der i dette lovforslag.

Hvis regeringen er enig med os i, at det er uhensigtsmæssigt, at der er disse begrænsninger, hvis regeringen mener, at der naturligvis også skal være nogle retsmæssige hensyn – o.k., så lad os diskutere det, og lad os så se på, hvordan vi kan få løst begge disse problemer, for det første at få en ordentlig undersøgelse og for det andet selvfølgelig også at kunne leve op til nogle almindelige retssikkerhedsmæssige ting.

Vi synes som sagt, det er godt, at der kommer en undersøgelse, men vi er ikke tilfredse med lovforslaget. Vi regner med, at der kan komme en forhandling mellem regeringen og venstrefløjens om en forbedring af det eksisterende lovforslag.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Hr. Holger K. Nielsen nævnte en tilfældig bog, der udkommer i morgen. Den skulle ikke danne grundlag for noget. Nu har denne tilfældige bog jo været omtalt mange gange her i formiddag, og den, der tænkes på, er Mikkel Plums »Bombardér hovedkvarteret – Hvad venstrefløjens sagde, skrev og bedrev fra Stalins død til efter Murens fald«.

Naturligvis skal en undersøgelse ikke foregå på grundlag af nogle bøger, men den bekendelseslitteratur, der kommer i denne tid, er jo meget interessant, og jeg synes, det sætter det meget godt i perspektiv, at man lige minder om, hvad Preben Wilhjelms sagde i 1983 i et interview, der hed: »Tværs igennem lov til sejr«:

»Jeg har aldrig lanceret noget ukrænkeligt princip, der hed lovlydighed. Jeg har stort set hele mit liv lanceret det modsatte« – altså det modsatte af lovlydighed – »og selv praktiseret det mange gange. Jeg har lavet masser af ulovligheder.«

Ja, jeg behøver vel ikke kommentere det. Jeg kan godt forstå, at venstrefløjens i formiddags har haft forfærdelig travlt med at hvidvaske sig selv. Det er jo ikke sjovt at blive taget på ordet.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

I Det Radikale Venstre er vi helt enige med Socialistisk Folkeparti i, at vi skal have en undersøgelse, og vi er også enige med SF i, at den skal være uvildig. Det skal altså gøres på en måde, så man ikke kan mistænke de folk, som

gennemfører undersøgelsen, for at have interesse, som kan blive plejet på en ubehagelig måde i forbindelse med undersøgelsen.

Derfor forstår jeg ikke rigtig, at hr. Holger K. Nielsen er så afvisende over for det forslag, som ligger her, for det er jo personer, som bliver udepeget udefra af nogle bestemte organisationer – Advokatrådet, Rektorkollegiet osv. – hvilket skulle betyde, at de pågældende personer er fuldstændig uvildige. Hvad er det, der gør, at hr. Holger K. Nielsen ikke er tilfreds med den konstruktion, der er opridset i L 65?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jeg har tidligere i dag henvist til det beslutningsforslag, B 36, som Socialistisk Folkeparti fremsatte den 22. april i år, og som var til første behandling den 3. juni i år, og hvor der står i bemærkningerne:

»På den baggrund foreslås det, at der skal gennemføres en uafhængig undersøgelse af PET's aktiviteter, eksempelvis i form af en kommissionsundersøgelse.« Og videre: »Undersøgelsen skal bl.a. afdække, om der er sket lovbrud, herunder om der er sket ulovlig registrering, og om der er foretaget tjenestestriddige handlinger.« Og videre: »Såfremt der i forbindelse med undersøgelsen fremkommer informationer, som giver begrundet mistanke om, at der er sket lovbrud, skal den gruppe, som forestår undersøgelsen, kunne kræve sagen rejst som straffesag eventuelt for lukkede døre efter sædvanlige retsregler.«

Så vil jeg gerne spørge hr. Holger K. Nielsen, om ikke dette beslutningsforslag, som er fremsat af SF den 22. april, fuldstændig og totalt svarer til det lovforslag, som vi har til behandling her i dag, og hvis det ikke gør det, om hr. Holger K. Nielsen så vil forklare, hvori modstriden består. Det var punkt et.

Og punkt to: Hvad er det, der har fået hr. Holger K. Nielsen til nu at give generel amnesti, når der her i dette B 36 trues med bål og brand mod alle dem, som har haft fingrene i nærheden af det her, hvis det i øvrigt er gået galt? Hvad er det, der er sket, som har gjort, at hr. Holger K. Nielsen nu faktisk har en helt anden opfattelse end den, hr. Holger K. Nielsen havde fra starten, og som gør, at det er en lille smule svært for os andre egentlig at finde ud af, hvor hr. Holger K. Nielsen vil hen, og hvor hr. Holger K. Nielsen i øvrigt er?

**Holger K. Nielsen (SF):**

Jeg skal ikke kommentere ham den tidligere KAK'er, Mikkel Plum.

Til spørgsmålet fra De Radikale om, hvorfor vi er utilfredse med konstruktionen omkring sammensætningen af udvalget, vil jeg sige, at jeg tror, der ligger et problem, når man beder instanser uden for Folketinget udpege hver én person. Så er der en stor fare for, at det bliver konsensuspersoner, man udelukkende udpeger, nogle, som man kan blive enige om, og efter vores mening er det utrolig vigtigt, at man i denne kommission har nogle mennesker, som vi også har tillid til virkelig er villige til at grave dybt og tage de konflikter, der skal tages med PET om udvælgelse af dokumenter og om at grave de ting frem, der skal graves frem.

Her er der det problem, at det fuldstændig afhænger af, hvem der sidder i udvalget. I Norge var der en generel tillid til de personer, der sad i det. Der var folk fra den yderste venstrefløj og folk fra den yderste højrefløj, og alle havde tillid til, at disse personer var i stand til at gennemføre en ordentlig undersøgelse.

Som det ligger i øjeblikket, køber vi katten i sækken. Vi aner ikke, hvem der kommer til at stå for undersøgelsen. Det kan vi måske snakke os frem til en løsning af på en eller anden måde; der er forskellige modeller til det. Jeg har selv nogle ideer, som jeg håber, vi kan snakke med regeringen om efter førstebehandlingen, men som det er nu, er det altså forholdsvis utilfredsstillende, hvis man får en undersøgelseskommission, der består af tre personer, der er konsensuspersoner, og som ikke er villige til og virkelig evner at gå til bunds i det her.

Så til hr. Jacob Buksti, der har vældig travlt med at finde selvmodsigelser i, hvad vi har sagt. Hr. Jacob Buksti leder, og han er velkommen til at lede videre, men han finder ikke noget. Vi har hele tiden sagt, at vi ønsker en undersøgelse med det, man kan kalde et juridisk sigte. Når man laver en sådan undersøgelse, skal der naturligvis også være mulighed for, at der kan placeres et ansvar. Det foreslog vi i vores beslutningsforslag, og derfor er vi også uenige med de borgerlige i, at der bare skal være en historisk undersøgelse.

Er det sivet ind? Vi er uenige med de borgerlige i, at der bare skal være en historisk undersøgelse. Vi skal have en såkaldt retlig undersøgelse.

Det, jeg så siger, er, at problemet i regeringens forslag er, at det er konstrueret sådan, at

fordi der kan være en risiko for straffesager, retlig forfølgelse, er der nogle store begrænsninger på, hvad man er forpligtet til at udtale sig om.

Jeg tror godt, vi kan finde en løsning på det problem, for der er jo nogle forældelsesfrister, der også gør sig gældende. Meget af det her er ting, der foregik for 10, 15 eller 20 år siden, og derfor er det en fuldstændig tosset diskussion at tage, hvis det ikke er muligt at placere et juridisk ansvar for ting, der er forældede, om jeg så må sige.

Så derfor tager jeg det helt, helt afslappet. Jeg synes, hr. Buksti skulle tage det helt, helt afslappet og så spørge sig selv, om det ikke er vigtigt, at vi får en ordentlig undersøgelse. Og skal vi så ikke få en form, hvor vi tager hensyn til begge ting: at det bliver gjort ordentligt, at vi kan få mulighed for at afhøre de folk, der skal afhøres, samtidig med at vi tager hensyn til de retsikkerhedsmæssige ting, der skal tages hensyn til?

(Kort bemærkning).

**Tom Behnke (FP):**

Jeg tror, det er forstået, at det er en undersøgelse, som SF ønsker. Men spørgsmålet til SF's ordfører er: Hvad er det, man egentlig forventer, at der vil komme frem, når man laver en undersøgelse?

Jeg kan også godt line en masse eksempler op på, hvad jeg tror, der vil komme frem, men det er jo ting, som vi allerede ved i forvejen. Dybest set ved vi vel alle, hvad det er, der er foregået, så hvad er det, en undersøgelse skal afdække? Skal den bare bekræfte, at alt det, vi alle sammen i virkeligheden har gået og vidst, var det, der foregik, og hvis det er det eneste formål, er det så ikke lidt spild af tid?

Så siger hr. Holger K. Nielsen, at vi ikke skal drage enkeltpersoner til ansvar. Det er ikke det, SF er ude efter, det er ikke enkeltpersoner, der sådan skal op og stege. Hvad er det så, man ønsker? Hvad skal en juridisk undersøgelse så munde ud i? Skal den bare være juridisk, fordi ordet juridisk lyder bedre end historisk? Det er væsentlige spørgsmål, som jeg ikke synes SF nåede ind på i sin ordførertale.

(Kort bemærkning).

**Ebbe Kalnæs (CD):**

Jeg vil sige til hr. Holger K. Nielsen, at i denne debat om efterretnings tjenester eller -væsener er jeg enig med dem, der har været oppe og tale

om, at det her ikke vil stoppe, man bruger det til profilering. Jeg vil gerne fortælle en lille kort historie.

Da jeg var først i 20'erne, da VS brød ud fra SF, da VS var valgt til Folketinget, blev hr. Steen Folke tre dage efter interviewet i Danmarks Radio, hvor han forklarede, at man var et revolutionært parti, og samtidig forklarede han, at når man havde 10 pct. af indflydelsen i fagbevægelsen, var man villig til at forsøge at overtage dette samfund med magt, man var et revolutionært parti. Det sagde han åbenlyst.

Jeg, som i starten af 20'erne var optaget af dansk folkestyre, var dybt frustreret. De ældre, de gamle, de erfarne sagde til mig: Nej, lad være at gøre noget ved det, det er ikke noget, vi gør noget ved, for de skal jo nødvendigvis være martyrer. Det var det klima, vi havde lige først i 1970'erne, det var det klima, der efterfulgte.

Jeg vil gerne spørge hr. Holger K. Nielsen, om ikke omsorgen for demokratiet betyder noget, at hemmeligheden for de her tjenester er et anliggende for Folketinget og ikke for undersøgelseskommissioner. Der skal være en politisk bedømmelse af det, og lad os så sætte os ned i en gruppe og kigge på, hvad der er foregået.

Så kan det da godt være, at der er én hist og her, som har overtrådt noget, det sker jo desværre en gang imellem. Omsorgen for demokratiet ligger i, at vi har hemmelige tjenester, ellers har de ingen værdi, men SF vil gerne afskaffe dem, har jeg indtryk af.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Omsorgen for demokratiet er vigtig, som hr. Ebbe Kalnæs just sagde. Omsorgen for, at sådan en undersøgelse får virkelig præg af uvildighed, er også meget vigtig. Jeg kan forstå, at det også er vigtigt for SF, og derfor er jeg stadig væk uforstående over for, at hr. Holger K. Nielsen beder om at få absolut vetoret over undersøgelseskommissionens sammensætning.

Hr. Holger K. Nielsen siger gentagne gange, at der skal sidde personer, som vi har tillid til, og det må altså være på SF's vegne, hr. Holger K. Nielsen taler. Det, han forudser, er åbenbart, at vi skal stemme om, hvem der skal sidde i denne kommission, og hvert parti skal have sit gidsel siddende i denne kommission. Sådan en kommission vil ikke være troværdig, den vil ikke have uvildighedens præg, og den vil ikke være uafhængig.

Jeg synes, der ville være god mening i at sige, at det skal være personer udefra, som ikke er politisk udpeget, personer, som ikke er udpeget af bestemte partier, og som på forhånd har sagt, at vi er i lommen på det og det parti, for det parti har udpeget os. Jeg synes, det er omsorg for demokratiet at sige, at det skal være udefrakommende personer og ikke personer, som har et bestemt partipolitisk stempel på sig, som sidder i den kommission.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Til det sidste vil jeg sige, at i Norge gjorde man det faktisk sådan, at det var Stortinget, der udpegede, jeg tror, det var fem eller syv personer, der skulle stå for undersøgelsen, og fordelen ved det var, at det i hvert fald var en kommission, som alle havde tillid til, og man kan ikke sige, at den var udemokratisk, eller at den ikke var uvildig. Det gav faktisk en god kommission. Jeg sagde, at jeg også er villig til at diskutere andre løsninger end det, men jeg er bare bange for, at den meget snævre måde, som man har defineret det på her, vil være for begrænsende.

Så til hr. Ebbe Kalnæs, som siger, at vi vil have afskaffet efterretningsvæsenet. Jeg sagde det modsatte, for vi er faktisk tilhængere af, at vi har et efterretningsvæsen, men vi er tilhængere af, at det foregår efter nogle demokratiske spilleregler, og hvis efterretningsvæsenet for at forsvare demokratiet bliver en udemokratisk stat i staten, hvad er der så opnået? Det er det, der er hele pointen i denne diskussion: at forhindre, at man får et efterretningsvæsen, der bliver en stat i staten.

Så spørger hr. Tom Behnke: Hvad har vi at komme efter? Det ved jeg af gode grunde ikke endnu. Men jeg kan sige, at da det kom frem, at Thestrup havde skrevet i sine dagbøger – jeg ved så heller ikke, om det er fuldstændig sandt, men i hvert fald har vi grund til at tro på den pæne, gamle konservative forhenværende justitsminister – at den daværende chef for PET kom og sagde, at kort tid efter regeringserklæringen i 1968 tog man en kopi af alle de registre, der lå, og sendte den til USA, rystede det mig.

Jeg ved ikke, hvor hårdhudet hr. Tom Behnke er; det skal jeg ikke udtale mig om. Men jeg blev da dybt chokeret over den oplysning, og jeg er dybt chokeret over mange af de andre ting, der er kommet frem, selv om jeg som sagt bestemt ikke har nogen illusioner overhovedet om efterretningsvæsenet.

Jeg mener, at hr. Tom Behnke, fru Birthe Rønn Hornbech, hr. Buksti og alle her i Folketinget må have en interesse i, at vi i stedet for tilfældige bøger af tidligere venstreorienterede og i stedet for artikler i aviserne får en ordentlig, grundig undersøgelse af alle de her ting. Det er i vores alles interesse.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Jeg forstår godt, at hr. Holger K. Nielsen ikke vil lytte til oplæsning fra en bog, som han selv har bragt på bane.

Jeg vil alligevel tage det op igen. Nu har vi talt så meget om regeringserklæringen, hvorefter der ikke må registreres alene på grund af politisk virksomhed. Så vil jeg godt spørge hr. Holger K. Nielsen, om det alene er lovlig politisk virksomhed, når Preben Wilhjelm siger: »Vi har lavet masser af ulovligheder. Jeg har offentliggjort ting, der ikke måtte offentliggøres. Det har været nøje gennemtænkt hver eneste gang. Tjente det sagen eller ikke sagen?« – altså den store socialistiske sag.

Det er det, det handler om, vil jeg sige til hr. Holger K. Nielsen. Lad os få det blæst ud for alle vinde, hvad det var, venstrefløjen ville.

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Jeg er da glad for, at hr. Holger K. Nielsen er enig med mig i, at der skal gennemføres en retlig undersøgelse. Jeg kan også forstå, at vi faktisk næsten er enige om, hvordan det skal gøres, men jeg har fornemmelsen af, at dér, hvor vi så er uenige, er, at hr. Holger K. Nielsen ikke mener, at de retssikkerhedsgarantier, som i øvrigt efter almindelig praksis skal gælde for de pågældende, der skal afhøres og medvirke i det her, ikke skal være der, for så begrænser det mulighederne for at få undersøgelsen gennemført. Det er jo et interessant synspunkt, synes jeg nok.

Men det andet, som jeg godt vil spørge hr. Holger K. Nielsen om, og som han ikke svarede på, er, om hr. Holger K. Nielsen og SF stadig væk går ind for det, der står i det beslutningsforslag, B 36, som han selv fremsatte den 22. april. Eller sagt en anden måde: Hvis nu regeringen havde fremsat B 36 helt uændret, ville SF så have stemt for?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg kan ikke dy mig for en enkelt bemærkning til fru Birthe Rønn Hornbech, som sagde: Lad os nu få det blæst ud alt sammen. Men Venstre vil jo ikke have nogen undersøgelse. Hvordan skal vi så få det blæst ud? Kom nu, fru Birthe Rønn Hornbech.

Til hr. Holger K. Nielsen: B 36, som blev fremsat i april måned, indeholdt overhovedet ikke nogen beskrivelse af, hvordan den kommission skulle være sammensat. Der var ingen beskrivelse af, om den skulle være sammensat af personer udpeget af de politiske partier eller udpeget af andre instanser.

Derfor må jeg forstå hr. Holger K. Niensens tilkendegivelse som en form for prøveballon, en form for åbning, når han siger: Vi vil godt diskutere sammensætningen af en kommission, men den skal bare ikke være så snæver. Det var det udtryk, hr. Holger K. Nielsen brugte. Betyder snæverhed antal personer? Skal kommissionen udvides med et antal personer, eller skal disse personer være politisk udpeget?

Jeg synes ved eftertanke og ved gennemgang af den norske model, at det er en virkelig skønhedsplet på den norske undersøgelse, at de, der sad i kommissionen, var politisk udpeget. Det synes jeg er en skamplet, og jeg synes ikke, at vi skulle lave den gentagelse her i Danmark. Jeg synes, vi skal udpege uvildige personer uden for Folketingets kreds, personer, som ikke er udpeget af de politiske partier. Vi skal ikke have et minifolketing til at sidde og undersøge det her. Det bliver det ikke uvildigt af.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Prøv lige at slappe lidt af. Fordi det er Folketinget, der udpeger, bliver det da ikke et minifolketing. Hvad er det for noget rent ud sagt uvildige, man skal høre her fra talerstolen?

Det, som det drejer sig om, er, at man får nogle personer udpeget, som der er bred tillid til. Det kan foregå på flere forskellige måder. Jeg har påpeget, at den måde, der er skitseret i dette lovforslag, er uhensigtsmæssig, fordi den ikke giver sikkerhed for en bredde, der er vigtig og nødvendig. Jeg vil selv finde det udmærket, at man gjorde som i Norge. Der har ikke med hensyn til den norske model været nogen som helst, hverken i Norge eller mig bekendt andre steder bortset fra nu her i det danske Folketing,



der har anket over den måde, som man sammensatte kommissionen på.

Tværtimod var der bred tilfredshed med, at alle parter og alle synspunkter var repræsenteret. Der var en tidligere efterretningsofficer, der var en tidligere formand for det norske SV, der var forskellige repræsentanter, som borgede for, at alle havde tillid til, at det blev gjort ordentligt. Der er også andre muligheder, vil jeg sige til fru Arnold, og dem vil vi godt diskutere med regeringen.

Så spørger hr. Buksti, om vi ville have stemt for vores beslutningsforslag. Meget morsomt spørgsmål. Svaret er selvfølgelig ja. Og så får jeg at vide, at der ikke er noget om, hvordan man skal sammensætte kommissionen. Nej, men alle ved jo godt – o.k., det er længe siden, hr. Buksti har været i opposition – at der er forskel på de ressourcer, som et oppositionsparti har, og et regeringsparti har.

Jeg må også sige, at somme tider synes jeg, det måske kan være en fordel, at man ikke har Justitsministeriets embedsmænd til at sidde og formulere alle paragraffer, for jeg er helt overbevist om, at når man ser på det her lovforslag, går faktisk tre fjerdedele af indholdet ud på, hvordan man skal begrænse mulighederne for at få sandheden frem.

Jeg sagde før, at vi selvfølgelig skal tage hensyn til retssikkerheden, men vi er også nødt til at se på de specifikke ting i denne sag, hvor en række af tingene er forældede, og hvor vi ikke specifikt går efter at hænge enkeltpersoner op på noget. Der skal være en balance mellem de to synspunkter: at få reelle muligheder for, at sandheden kan komme frem, og naturligvis at holde fast i nogle grundlæggende retssikkerhedsmæssige principper. Det er det, vi ønsker, og det tror jeg godt at vi kan få en diskussion med regeringen om.

(Kort bemærkning).

**Birthe Rønn Hornbech (V):**

Fru Elisabeth Arnold kunne ikke dy sig for at spørge, hvad det er, Venstre vil.

Vi mener, at det, der er fundamentalt forkert ved regeringens lovforslag, er, at det fokuserer på noget helt forkert. Det fokuserer på politiets efterretningsevne. Det, der er det afgørende, er, hvorfor man er nødt til at have en efterretningsevne, og her har vi hele tiden sagt, at det ville være herligt med et historisk opgør, der blæser ud for alle vinde, hvad det

var for ulovlige aktiviteter, venstrefløjen kom med.

Men det behøver vi jo ikke nogen undersøgelse af. Det søger man så glimrende for i sin egen bekendelseslitteratur, jævnfør det, som jeg har læst op, først fra den bog, der hedder »Stasi af Danmark«, og siden fra den, der hedder »Bombarder hovedkvarteret«, og som kommer i morgen.

Lad os endelig få det blæst ud for alle vinde, men det behøver vi som sagt ikke engang herinde i Folketinget. Jeg kan jo mærke på den ømskindethed, der er på venstrefløjen i dag, at man er meget bange for at få sine egne tidligere udtalelser og aktiviteter frem i lyset.

**Justitsministeren (Frank Jensen):**

Jeg havde ikke regnet med, at også det argument skulle komme op under forhandlingerne her i dag om det lovforslag, som jeg på regeringens vegne har fremsat, nemlig at der skulle være et eller andet mistænkeligt ved lovforslaget, al den stund at det er udarbejdet af Justitsministeriet. Jeg synes efterhånden, at der ikke er det argument, som man ikke føler kan anvendes i denne sag. Alt kan ligesom bidrage til at skabe mistænksomhed og mistænkelighed.

Jeg vil godt sige til hr. Holger K. Nielsen, at jeg har det fulde ansvar for dette lovforslag på regeringens vegne, og jeg ved, at der er vidner til stede her i salen på, at det paragraf for paragraf er blevet vendt og drejet, således at dette lovforslag med dets mange paragraffer er et lovforslag, som jeg og regeringspartierne tager det fulde ansvar for. Så hr. Holger K. Nielsen skal lade være med at forsøge at skabe en eller anden mistænkeliggørelse ved, at lovforslaget er udarbejdet på sædvanlig vis i Justitsministeriet, når det drejer sig om forhold, der gør sig gældende inden for justitsministerens ressort.

Jeg synes, det ville være klædeligt for debatten, at vi ikke bruger den slags argumenter, som bare bidrager til at skabe større mystificering omkring forholdene.

(Kort bemærkning).

**Peter Duetoft (CD):**

Selv om jeg er voldsom modstander af forslaget her, kan man jo risikere, at det går igennem, og man kan vel også risikere, at det i en eller anden form går igennem med SF's støtte. Derfor er det vel ikke helt uvæsentligt at vide, hvilket miljø SF forestiller sig der skal være i sådan en undersøgelseskommission.

Nu hørte jeg hr. Holger K. Nielsen i et af sine første indlæg sige, at det norske system var godt, fordi den yderste højrefløj og den yderste venstrefløj var repræsenteret. De ord blev faktisk brugt. Jeg vil gerne spørge, om hr. Holger K. Nielsen mener, at det borger for kvaliteten af en sådan undersøgelseskommission, hvis man f.eks. anbringer Benito Scocozza og Johnny Hansen som to af medlemmerne af den. Er det sådan, vi skal lege, at vi altså får fløjpolitikere ind, som skal sidde og være med til at bedømme disse ting for at skabe troværdighed ifølge hr. Holger K. Niensens synspunkter?

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Jeg skal også bede hr. Duetoft om at slappe lidt af. Der er ingen, der har foreslået hverken Johnny Hansen eller Benito Scocozza. I Norge var der tale om personer, som der var bred tillid til fra alle sider, og som gav en sikkerhed for, at alle havde tillid til, at sagen blev undersøgt til bunds. Det er ikke det samme som et minifolketing, som fru Elisabeth Arnold sagde før. Der er tale om, at der, som jeg sagde, er bred tillid i offentligheden, blandt partierne her i Folketinget, blandt politikerne til, at det her bliver gjort ordentligt.

Der er tale om en efter min mening ganske vanskelig undersøgelse, hvor man skal ned i dokumenter, man skal ned i arkiver, man skal foretage forhør, og man skal virkelig undersøge, hvad der er sket. Det gjorde man i Norge. Lundkommissionen gjorde disse ting, havde kompetencen til det, havde evnen og viljen, og der var bred enighed. Hele det norske Storting stod bag, stort set. I offentligheden var der bred enighed om, at der var gjort et fremragende stykke arbejde, samtidig med at historikere også gik i gang med at se på disse ting.

Lad mig gentage: Den norske undersøgelse har ikke ødelagt hverken det norske samfund eller det norske efterretningsvæsen, overhovedet ikke. Tværtimod har den skabt større tillid i befolkningen til det norske efterretningsvæsen, fordi man godt kan se, at det kan være nødvendigt, at man har et efterretningsvæsen. Men man skal også have tillid til, at det foregår på demokratisk forsvarlige præmisser. Det sikrede den norske undersøgelse, så de dér mærkværdige antydninger om, hvem jeg kunne forestille mig kom med i denne kommission, vil jeg godt bede mig fritaget for.

Vi har et seriøst ønske om at få denne undersøgelse – i modsætning til hr. Duetoft, kan jeg forstå. Vi har et seriøst ønske om det. Vi mener, det er vigtigt, og derfor er jeg også villig til at forhandle med regeringen om, hvordan det kan komme til at foregå på en måde, så der sker det, som statsministeren sagde: Hver en sten bliver vendt.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg troede, jeg havde forstået hr. Holger K. Nielsen korrekt, men så kom fru Birthe Rønn Hornbech og forskellige andre herop, og så kom jeg i tvivl, så derfor bliver jeg nu nødt til at få det bekræftet.

Når hr. Holger K. Nielsen snakker pænt om den norske model, ligger der vel også deri, at hr. Holger K. Nielsen er en stor tilhænger af, at man også laver en historisk undersøgelse, at der f.eks. kan være historikere som følgegruppe, og så er det, jeg vil spørge hr. Holger K. Nielsen:

Mener hr. Holger K. Nielsen så, det skal være sådan, at disse historikere kun må undersøge ting på højrefløjen, eller mener hr. Holger K. Nielsen, at de også kan undersøge lige så meget på venstrefløjen?

Hvis hr. Holger K. Nielsen mener det sidste, er det så hr. Holger K. Niensens konklusion, at en sådan undersøgelse vil bringe alt frem, om hvad der er foregået både på højrefløjen og på venstrefløjen, og dermed som undersøgelse vil give et, måske ikke dækkende, men i hvert fald godt udgangspunkt for at diskutere, hvad der er sket i den periode?

Det er bare for at være sikker på, at jeg har forstået hr. Holger K. Nielsen korrekt.

(Kort bemærkning).

**Holger K. Nielsen (SF):**

Jeg synes, det var meget vigtigt, at i Norge var der både en historisk undersøgelse og en undersøgelse foretaget af Lundkommissionen, den såkaldte undersøgelseskommission, hvor man havde et juridisk sigte. De to ting supplerede hinanden ganske fint, synes jeg. Jeg kan forstå, at der også her i Danmark er en interesse i at få en historisk undersøgelse, der går tilbage til 1945. Den støtter vi fuldstændigt.

Men jeg vil sige, at den ikke kan stå alene. Der er formentlig ting, de ikke kan komme frem til, men der kan også være en sund konkurrence, om jeg så må sige, mellem de to undersøgel-

ser, hvor selve undersøgelseskommissionen vil føle virkelig trang til, at nu skal vi have alle tingene frem. Det ville jo være pinligt, hvis historikerne fandt frem til noget, som undersøgelseskommissionen ikke fandt frem til f.eks.

Så i den forstand tror jeg godt, de kan supplere hinanden, men sigtet med selve undersøgelseskommissionen er et lidt andet. Det er, at vi skal se på, om efterretningstjenesten har overholdt gældende love og regler. Det tror jeg godt vi kan få en udmærket undersøgelse af, som så kan suppleres med en historisk undersøgelse, som man gjorde det i Norge med efter min mening stor succes.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Så går vi til ordførerrækken, fru Pia Kjærsgaard.

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Politiets Efterretningstjeneste offentliggjorde i april 1998 en redegørelse i forhold til efterforskning og information om den yderste højre- og venstrefløj.

Lige på det tidspunkt var der ikke de store kontroverser politikerne imellem. Man havde sådan mere eller mindre besluttet sig til at tage den til efterretning, lige indtil der var nogle partier herinde, der begyndte at stille spørgsmål til justitsministeren omkring det spørgsmål, som justitsministeren naturligvis ikke sådan i fuld åbenhed, som det ellers plejer at foregå herinde, kunne svare på.

Regeringen besluttede også ved offentliggørelsen af redegørelsen, at den skulle tages til efterretning, men har så efterfølgende ændret opfattelse.

Dansk Folkeparti kan ikke støtte det her forslag. Det må være sådan, at Politiets Efterretningstjeneste kan foretage deres lovlige arbejde uden hele tiden at skulle føle, at de har en ubehagelig ånde i nakken af emsige politikere. Politiets Efterretningstjeneste bør stå til ansvar over for justitsministeren personligt, ligesom det forholder sig for politiets andre enheder.

Selvfølge skal ekstremister overvåges. Så er det ligegyldigt, hvor de befinder sig i det politiske spektrum, uanset om det er på den yderste højrefløj eller den yderste venstrefløj. Jeg kunne godt have ønsket mig, at Politiets Efterretningstjeneste f.eks. var gået langt, langt dybere ind i revolutionære bevægelser som Blekingegadebanden, ligesom jeg synes, det er i orden, at SAP'ere og KAP'ere, marxister, lenin-

ster, stalinister og nazister sandsynligvis bliver overvåget. Sådan må det naturligvis være i et demokratisk samfund.

Det er venstrefløjen, der har udvirket, at vi i dag har denne debat. Det er venstrefløjen, som har fået regeringen på banen med det her forslag.

Dansk Folkeparti er da indtil videre tilfredse med, at det ser ud, som om der er en afvisning af forslaget, sådan som det ligger på nuværende tidspunkt. Vi håber så ikke, at det vil lykkes venstrefløjen at gøre forslaget værre, end det rent faktisk er, og at regeringen måske kunne ende med at vedtage det med et meget snævert flertal sammen med SF og Enhedslisten.

Vi håber bestemt også, at de forlydender, der har været i dag fra Venstre og De Konservative, om, at man ikke kan støtte forslaget under nogen omstændigheder – sådan må jeg opfatte det efter at have hørt hele debatten – heller ikke i en anden udformning, er rigtige. Jeg må have lov til at opfatte det på den måde, at Venstre og De Konservative fortsat vil samarbejde, at man undersøger det nærmere på det plan, sådan som forslaget lægger op til.

Dansk Folkeparti opfatter forslaget som undergravende i forhold til Politiets Efterretningstjeneste. Jeg har ikke fantasi til at forestille mig, at regeringen i sidste instans kan gå med til det.

Man må stadig væk forestille sig, at vil man have en efterretningstjeneste i et demokrati som vores, og det tror jeg, sådan føler jeg det, at der er bred opbakning til i det danske Folketing, ja, så skal der selvfølgelig være nogle retningslinjer – det er klart – som er fastlagt, og som også skal overholdes.

Er der punkter, hvor nogen mener, at de retningslinjer ikke er overholdt – Dansk Folkeparti mener, de er overholdt – jamen så må det forholde sig sådan, at det diskuterer man enten i Kontroludvalget eller også meget gerne for vores skyld, fordi vi er et demokratisk indstillet parti, der synes, at alle partier skal være med, i Folketingets Retsudvalg, hvor alle partier er repræsenteret.

Vi opfatter helt klart det her forslag som, at man vil så mistillid til Politiets Efterretningstjeneste, at man vil opholde dem, sådan at de i det næste lange tidsrum, uanset hvor lang tid det her arbejde så skal forestå, udelukkende kan bruge deres tid på at være medvirkende til denne undersøgelse. Det er vel ikke det, vi dybest set ønsker med vores efterretningstjeneste?

Dansk Folkeparti kan ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Fru Pia Kjærsgaard kalder Dansk Folkeparti for et demokratisk parti. Det kan man jo sætte spørgsmålstegn ved, når der lige er argumenteret for, at det er i orden at registrere og overvåge alle dem, som fru Pia Kjærsgaard er uenig med. Det kalder jeg ikke demokratisk.

Det, der bringer mig herop, er, at fru Pia Kjærsgaard i formiddags sagde, at DKP'ere var voldelige, og derfor var det i orden at registrere dem.

Det har jeg to gange bedt fru Pia Kjærsgaard om enten at undskylde eller dokumentere og efterfølgende rejse som sag ved en domstol. Man kan ikke bare beskyldte DKP'ere for at være voldelige. Det finder jeg mig ikke i. Jeg vil gerne have enten en undskyldning, eller at der rejses en retssag.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Fru Pia Kjærsgaard ønsker, at lovlig politisk aktivitet på venstrefløjen skal registreres, hvis den efter hendes vurdering er ekstrem.

Og tænk, det synes jeg er et helt legitimt synspunkt. Jeg deler ikke synspunktet, jeg er ikke enig i synspunktet, men jeg synes, at man da har ret til at have det synspunkt.

Derimod er det sådan, at Politiets Efterretningstjeneste ikke må gennemføre fru Pia Kjærsgaards politik, bare fordi fru Pia Kjærsgaard har det synspunkt. Så hvis fru Pia Kjærsgaard ønsker, at Politiets Efterretningstjeneste skal gennemføre den politik, hun ønsker, og som hun har lov til at ønske, så kræver det, at man herinde lige laver en lille lovændring eller en ændring af praksis og regler, der går ud på, at Politiets Efterretningstjeneste gerne må registrere alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Det kan fru Pia Kjærsgaard så snakke med justitsministeren om. Måske kan der skaffes et flertal for det. Man har jo kunnet høre, at der var en del, der har været ret optaget af og i virkeligheden ret sympatisk indstillet over for ideen. Så hvem ved, måske kan der komme et flertal for det.

Men afgørende er det, at det altså er noget, der skal besluttes her. Derfor vil jeg godt spørge fru Pia Kjærsgaard: Er fru Pia Kjærsgaard ikke enig med mig i, at hvis det ønske, som hun har, skal realiseres, så kræver det, at der bliver vedtaget en lov herinde, eller at ministeren ud-

sender nogle andre retningslinjer end de gældende?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg synes, det er lidt ærgerligt, at fru Pia Kjærsgaard hoppede med på den galej, at nu er det bare et almindeligt skænderi mellem en højrefløj og en venstrefløj om, hvem der har været værst, og hvem der har været mest fjender af demokratiet.

I al beskedenhed er der faktisk nogle partier, som hverken bekender sig til højrefløjen eller venstrefløjen, og som vil være interesseret i, at demokratiet bliver beskyttet mest muligt. Jeg vil gerne nævne mit eget parti, Det Radikale Venstre, jeg vil også gerne nævne Kristeligt Folkeparti.

Jeg vil også gerne sige, at Det Konservative Folkeparti for nogle måneder siden mente, at der skulle være en undersøgelse. Venstre har også på et tidspunkt ment det.

Det handler ikke om højrefløj og venstrefløj, det handler om, at demokratiet kan kontrollere de instanser, som det selv gerne vil have fungerer ordentligt, herunder Forsvarets Efterretningstjeneste.

Der skal være regler for, hvordan de fungerer, det sagde fru Pia Kjærsgaard jo selv, og vi skal sikre os, at de regler overholdes. Noget tyder på, at disse regler ikke er blevet overholdt, og så er det naturligvis undersøgelsens genstand at finde ud af, hvorfor de ikke er blevet overholdt, hvilke kontrolmekanismer der svigtede, og hvordan vi kan gøre det bedre i fremtiden, så tingene fungerer ordentligt.

Det har ikke noget at gøre med venstrefløj eller højrefløj – bare lad være med al den der paranoia snak – det handler om demokratiet. Det er fru Pia Kjærsgaard lige så interesseret i at bevare, som vi er.

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Jeg er ikke det mindste paranoid. Jeg prøver bare at se på virkeligheden, sådan som den rent faktisk er.

Jeg vil godt sige til hr. Frank Aaen, at i DKP-ML's principprogram – jeg har ikke tid til at oplæse det hele – er der helt klart ord, der siger, at partiet går ind for vold.

Så vil jeg godt sige med hensyn til det, at man skal overvåge den yderste venstre- og den yderste højrefløj, at citatet ikke alene er fra mig.

På et tidspunkt, da vi havde en meget omfattende debat i aviserne, gik Folketingets tidligere formand, hr. Erling Olsen, ud og sagde, at det ikke var sikkert, det længere var nødvendigt at overvåge, hvem der gik ind og ud af den cubanske ambassade, det kunne jo være, at Politiets Efterretningstjeneste hellere skulle koncentrere sig lidt om det yderste højre og det yderste venstre. Det er jeg fuldstændig enig i. Det mener jeg rent faktisk der er et behov for.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jamen det var ikke DKP-ML, der blev talt om i formiddags. Jeg har taget en udskrift af Folketingets forhandlinger, og der nævner fru Pia Kjærsgaard SAP, KAP, DKP og Enhedslisten.

Kan jeg så tage det, der lige blev sagt, som en undskyldning og som et udtryk for, at det ikke var os, der var ment? Hvis det er sådan, kan jeg så tage det som et udtryk for, at fru Pia Kjærsgaard mente, det var forkert at registrere DKP'ere?

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

Det er jo ikke noget, jeg skal tage stilling til. Hvis der er behov for, at det bliver gjort, så formoder jeg helt klart, at det bliver gjort. Hvis der er tendenser til, at det skal gøres, så håber jeg inderligt, at det bliver gjort. Men det er jo stadig væk et af de forhold, hvor jeg må formode, at Politiets Efterretningstjeneste, som er hemmelig, tager deres forholdsregler.

Så vil jeg godt sige til hr. Frank Aaen, at jeg tager til enhver tid afstand fra partier, som ikke klart og utvetydigt tager afstand fra vold, og det kunne jeg måske godt tænke mig at Enhedslisten gjorde.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Vi har til enhver tid taget afstand fra politisk vold.

Det, der startede den her debat, var, at fru Pia Kjærsgaard heroppefra sagde: SAP'ere, KAP'ere, DKP'ere og Enhedslisten er voldelige. Står fru Pia Kjærsgaard ved det udsagn, eller kan vi få en undskyldning?

(Kort bemærkning).

**Pia Kjærsgaard (DF):**

For cirka trekvart år siden holdt Enhedslisten landsmøde. Der debatterede man og nedsatte

en studiegruppe, fordi man faktisk ikke kunne finde ud af, hvordan man forholdt sig til vold. Jeg må næsten formode, at studiegruppen er kommet til et resultat med hensyn til det, som hr. Frank Aaen lige har udtalt.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Nej, Enhedslistens landsmøde nedsatte ikke nogen studiegruppe. Det gjorde den ikke.

DKP er heller ikke det samme som DKP-ML. Det er to vidt forskellige partier. De er faktisk meget forskellige.

Jeg forlanger ikke, at fru Pia Kjærsgaard skal vide, hvad der er blevet vedtaget på Enhedslistens landsmøde. Jeg forlanger heller ikke, at fru Pia Kjærsgaard skal kende forskel på DKP og DKP-ML. Jeg kan bare ikke forstå, hvorfor fru Pia Kjærsgaard absolut skal dele sin uvidenhed med alle os andre.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Peter Duetoft som ordfører.

**Peter Duetoft (CD):**

CD er modstander af det her forslag, og det er vi af flere grunde. Vi er det mestendels, fordi undersøgelseskommissioner er ikke noget, man skal lege med.

Når man nedsætter en undersøgelseskommission, skal man være nogenlunde sikker på, at den overhovedet kan komme til et resultat. Vores kritik af forslaget her går på, at vi tror ikke på, at man kan komme til et resultat.

For det første er en del af de mennesker, vi taler om, døde. For det andet dukker der sådanne smånotater og smånoter op rundt omkring uden sammenhæng med noget som helst. Hvordan vil man sikre sig, at det kan blive en total oversigt over, hvad der har været? For det tredje har vi også set, at alle mulige eventyrere dukker op og mener, de har gjort en hel masse i alle mulige sammenhænge i løbet af de sidste 30 år. Og for det fjerde kan man ikke se bort fra, at tiden grundlæggende er en anden.

Altså, vi kan sagtens diskutere højre og venstre, og hvem der var røde, og hvem der var sorte, og hvad ved jeg, men det er jo en kendsgerning, at klimaet i Danmark i 1998 – og jeg tænker ikke på sommeren – er anderledes end i 1968. I 1968 stod man med en sovjetrussisk invasion i Tjekkoslaviet, og man havde Cuba-kriser, og hvad det hed alt sammen, i klar erin-

dring. Berlinmuren eksisterede endnu. Der var ting, man besluttede i 1968 som helt naturlige, og som man ikke ville synes var naturlige i 1998. Det er man nødt til at bygge ind i en undersøgelse for at give et reelt resultat og for, at en undersøgelseskommission kan blive til noget.

Vi tror ikke på, at de fire ting, jeg har nævnt her, vil blive opfyldt. Vi tror, det vil blive så mangelfuldt, vi tror, at det vil blive så sporadisk, at der ikke er nogen grund til at sætte sådan en kommission i værk.

Jeg skal ikke i dag gå voldsomt ind i det, men naturligvis er jeg også enig i – og der er jeg enig med stort set alle ordførere, de har bare sagt noget forskelligt – at der er en demokrati-diskussion i det her, og jeg er også enig i, at der naturligvis skal være sikkerhed for, at efterretningstjenester ikke er en stat i staten.

Men omvendt skal der altså også være sikkerhed for, at et demokrati ikke er så blåøjet, som man f.eks. var det i Weimarrepublikken i 1920'erne og i begyndelsen af 1930'erne, hvor man netop ikke gav demokratiet mulighed for at slå igen, når de folk, der ville ødelægge demokratiet, stak hovedet frem. Så var man åh, så tolerante, åh, så bløde og åh, så demokratiske og ville give åh, så meget plads til hvem som helst.

Der er det altså, at vi må sige: Det kan godt være, at demokratiet i sit forsvar også en gang imellem er nødt til at registrere nogle mennesker, som er i nogle organisationer, som officielt er lovlige, men som også leger med andre ting. Jeg ved intet om det. Jeg sidder ikke i noget kontroludvalg, eller hvad ved jeg. Men jeg vil godt nok være skuffet, hvis ikke Grevehuset bliver overvåget på en eller anden måde, og hvis nynazisterne i dette land skal have lov til at rende rundt og lave alt muligt, der klart er rettet mod demokratiet, og hvis de kunne undgå det ved at kalde sig en lovlig politisk organisation.

Den historiske undersøgelse? Ja, det kan man da godt. Jeg er selv meget historisk interesseret og vel også lidt historiker selv. Det er fint nok, men jeg synes, man lige skal overveje princippet om, at en regering eller et Folketing anmoder nogle historikere om at udføre en undersøgelse. Hvor er forskningsfriheden henne? Jeg synes faktisk ikke, vi har så mange gode resultater omkring besættelsestidens historie og den statsmonopolisering, der er sket af netop det emne.

Så lad os endelig få en historisk undersøgelse med udgangspunkt i, hvad universiteterne vil. Lad os få den, og er der problemer med åbning af arkiver osv., så er det noget, vi må se på. Men at vi skulle gå ind og bestille en undersøgelse eller bestemme, hvem der skulle lave den, eller hvad ved jeg, er for mig at se en sammenblanding af videnskab og politik i en grad, der ikke er ønskelig.

Så lad initiativet komme derfra, og lad os så ellers bruge kræfterne på at sikre os, at det ikke kan ske i fremtiden og ikke sker i dag. I stedet for at beskæftige os med 1968 og 1967, 1945 og 1955, og hvad ved jeg, hvor tiden var en anden, skulle vi så ikke give hinanden håndslag på, at vi mener, at den parlamentariske kontrol i dag er god nok, og er den ikke det, så må vi justere den parlamentariske kontrol? Det er jo bl.a. justitsministeren, der kan spille ud på det område. Det var måske en interessant diskussion i stedet for en hel masse studier i noget, som man aldrig nogen sinde kommer til bunds i, hvor der bare er en masse myter, og hvor grundlaget i virkeligheden ikke kan skabes.

Derfor er vi imod det her forslag, men vil selvfølgelig meget gerne, hvis vi senere kommer til en diskussion om det fremadrettede, deltage i den.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Hr. Peter Duetoft er en fremragende taler, og det har han også lige netop demonstreret. Jeg nyder altid hans taler med stor fornøjelse, men det er altså et eksempel på Centrum-Demokraternes ulidelige lethed.

Hårdt presset siger hr. Peter Duetoft, at der måske dybest set er en demokratidiskussion i det her. Ja, det er der. Og når hr. Peter Duetoft så i næste sætning siger: Selvfølgelig skal der være nogle regler, og hvis reglerne ikke bliver overholdt, så må vi gøre det bedre fremover. Jamen når vi ikke ved, hvor det er, reglerne har svigtet, og når vi ikke ved, hvad det er for led i kæden, der har svigtet, kan vi jo ikke vide, hvordan vi kan tilrettelægge fremtidens regler.

Bordet fanger! Hvis først der er konstateret ting, der ikke er i orden selv efter regeringserklæringen fra 1968, så må vi da også undersøge, hvorfor det ikke var i orden.

Hr. Peter Duetoft siger: Tiden var en anden dér i 1968. Ja, det var den da, men der er ikke senere hen kommet andre regeringserklæringer, der siger, at vi nu har skiftet holdning og nu er

der en anden type tilkendegivelser, der siger, hvordan vi nu skal opføre os. Det er den seneste tilgængelige regeringserklæring, vi har. Den er fra 1968, og de principper, der står om, at ingen må registreres alene på grundlag af lovlige politisk virksomhed, synes jeg er nogle smukke, demokratiske principper. Dem er tiden da ikke løbet fra, vel?

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg synes, der er mange gode ting i det, hr. Duetoft siger, bl.a. den klare kendsgerning, at den historiske tid var en anden.

Når jeg f.eks. bliver præsenteret for nogle af de ting, som jeg selv har skrevet lige efter kupet mod Allende, den socialistiske præsident i Chile, er det klart, at der var mange overvejelser om, hvordan et befolkningsflertal, som på demokratisk vis havde fået magten, men blev udsat for et reaktionært militært kup støttet fra udlandet, i den situation skulle forholde sig.

Jeg må blankt erkende, at jeg dengang havde den opfattelse, at det var berettiget for et befolkningsflertal at forsvare deres demokrati med magt. Jeg vil så tilføje: Det er i øvrigt også min opfattelse i dag, det er præcis min opfattelse i dag. Men det er klart, at den måde, man udtrykker sig på i en situation, lige efter at der har været et kup i Chile, hvor tusinder af mennesker blev dræbt og den lovligt valgte præsident blev smidt af, gør selvfølgelig, at man udtrykker sig på en speciel måde.

Så derfor tak til hr. Duetoft, fordi han også her gjorde opmærksom på det historiske perspektiv, som er vigtigt at have med.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Jeg skal også tilslutte mig, at man tager en historisk dimension med ind sammen med den anden undersøgelse, f.eks. om der var konkrete angrebstrusler fra Sovjetunionen mod Danmark. Det blev også brugt her i debatten som argument for at registrere mig. Mig bekendt var der det ikke. Mig bekendt var der planer for, hvad man ville gøre, hvis NATO angreb. Men har der også været en anden slags planer om, at Sovjetunionen ville angribe først, så ville jeg da gerne have det at vide, for så ville jeg, og det sagde jeg også tidligere, selvfølgelig være imod det. Men jeg vil gerne have vished om det. Alt skal frem, også hvad der er sket på vores side af

grænsen eller på vores side af holdningsforskellene.

Men når man nu kan læse i Jyllands-Posten i dag, at PET ikke alene har registreret DKP'ere op gennem tiden, men også lavet lister for, hvordan vi skulle interneres i en given situation, og sådanne interneringsplaner har formentlig eksisteret helt op til starten af 1990'erne, kan hr. Peter Duetoft så ikke forstå, at det vil jeg gerne have vished om? Det vil jeg sådan set gerne vide lidt om, og det kan vi jo kun få ordentligt at vide, hvis der kommer en undersøgelse.

(Kort bemærkning).

**Peter Duetoft (CD):**

Først til hr. Frank Aaen: Nu gjorde jeg med vilje det i mit indlæg, at jeg lod være med at gå ind i den dér højre-venstre-diskussion. Jeg vil gerne kaste mig ind i diskussionen om, hvem der vasker sit tøj hvornår, og hvem der har skiftet meninger m.v. Hr. Frank Aaen er jo heldigvis en af dem, der ikke kan angribes for det, så det er jo glimrende, men der er nogle af hr. Frank Aaens tidligere partifæller, som immervæk har været hurtige til at løbe væk fra alt, hvad de stod for.

Men jeg vil bare sige til hr. Frank Aaen, at jeg undrer mig over, at hr. Frank Aaen har glemmt, at der i DDR faktisk blev fundet papirer i det militære system, der viste angrebsplanerne for Danmark. Det var en historie, der kørte fire dage, og så glemte alle alt om den, men den kom faktisk frem efter Murens fald.

Hvem der er registreret hvor langt op i 1990'erne osv., ved jeg ikke noget som helst om. Der løber jo mange rygter i øjeblikket, og det fører mig så over til fru Elisabeth Arnold.

Jeg betragter demokratidiskussionen som den vigtigste, helt klart – og i øvrigt tak for rosen til talen – men den side af demokratidiskussionen, jeg efterlyser, handler også om, hvordan og hvornår og hvor længe demokratiet har ret til at forsvare sig. Den side af diskussionen skal man altså også have med.

Min hovedpointe var, at jeg tror ikke, at den klarhed, Det Radikale Venstre ønsker, kan komme ved denne undersøgelse, og jeg har givet fire grunde til, hvorfor jeg ikke tror at man kan det. Kunne man, kan det godt være, at det havde været en god idé. Men min pointe er, at jeg ikke tror på og CD tror ikke på, at vi får et billede, der kan bruges, og derfor kan man altså godt uden at grave ned alle mulige steder sikre

sig i en fremadrettet diskussion at give så meget sikkerhed for den parlamentariske indsigt som overhovedet muligt, eventuelt ved at justere det nuværende system.

Lad os kigge på det, for jeg tror, det bliver et halvt, et kvart, en tiendedel, en hundrededel billede, man ville få skabt, hvis man lavede undersøgelseskommissionen. Det er det, der er hovedpointen, og derfor er fru Elisabeth Arnold og jeg måske ikke så uenige. Jeg tror bare ikke, at det billede, fru Elisabeth Arnold i virkeligheden ønsker, kan blive skabt.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Det, vi ved med sikkerhed om angrebsplaner, var, at NATO havde planer for at indlede angreb mod Østeuropa. Vi har også sikkerhed for, at man i Østeuropa havde planer for, hvordan man ville angribe bl.a. Danmark, i det tilfælde at NATO gik til angreb. Det er muligt, der også er dokumenter, der viser, at man også derovre fra havde planer om at angribe først. Det er muligt, det vil jeg gerne have frem, det vil jeg gerne have historikere til at grave i. For hvis det er rigtigt, så vil jeg gerne have den vished, og så vil jeg også skarpt tage afstand fra det. Jeg er imod alle, der starter en krig, uanset hvem det er.

Så til det andet spørgsmål. Det er jo ikke bare DKP'ere, der er blevet registreret, det er alle mulige, der har været engageret i fredsarbejde, solidaritetsarbejde, venskabsarbejde, kulturelt samarbejde. Der er jo masser af mennesker i Danmark, som i dag ikke ved, om de er blevet registreret, hvad der er blevet registreret om dem, og om tingene i dag er blevet slettet.

Kan hr. Peter Duetoft ikke forstå, at der er nogle mennesker i Danmark, der har behov for at få vished. Hvad er rigtigt, og hvad er forkert i den her sag?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg synes, hr. Peter Duetoft selv røbede en stor interesse for at få demokratidiskussionen, som er meget vigtig i den her sag, og også for at få gode råd om, hvordan vi kan lave den fremtidige kontrol, så demokratiet har en mulighed for at kontrollere den aktivitet, som en efterretningstjeneste nødvendigvis må have. Men svaret på det skal vel ikke være at sige nej til en undersøgelse. Svaret skal vel være at sige: Så

lad os få en bedre undersøgelse end den, der er lagt op til her.

Kom med nogle ændringsforslag, lad os gå ind i en dialog om det i stedet for bare at sige: Det går nok ikke, der kommer nok ikke noget ud af det, derfor siger vi bare nej.

(Kort bemærkning).

**Peter Duetoft (CD):**

Til fru Elisabeth Arnold: Jeg kan jo stille ændringsforslag en million gange i det her hus, men de mennesker, der er døde, bliver jo ikke levende af det.

Der er nogle fundamentale ting ved en undersøgelse 30 år efter. Nu ved jeg ikke, om fru Elisabeth Arnold har haft samme fornøjelse som jeg i en periode for år tilbage at være domsmand. Mennesker kan ikke huske, hvad der er sket ved en ulykke eller en forbrydelse bare et år eller halvandet år tidligere. Der er 87 forskellige forklaringer og en masse digteri i det. Hvad så 30 år efter, hvor man dels ikke har de mennesker, der har været involveret i det, dels har man ikke de papirer, dels har man ikke hele atmosfæren, og hvad ved jeg? Det er dér, min pointe er.

Jeg tror ikke, den undersøgelse kan give et rigtigt billede, og derfor synes jeg, man skal bruge kræfterne på noget andet, nemlig at sørge for at sådan noget ikke kan ske, hvis systemet ikke er godt nok i dag. Det behøver man ikke alle mulige eksempler til. Det sker jo mange gange herinde i Tinget, at vi gør kontrolsystemer bedre uden at gå ud og dokumentere en million gange, at det er gået galt hele vejen igennem.

Så til hr. Frank Aaen: Jamen jeg kan da godt forstå, at der er nogle mennesker, der gerne vil vide, om de er registreret. Jeg er ikke i stand til at tage stilling til alle de forskellige tal på 400.000, og hvad ved jeg, for jeg ved ikke noget om det. Og jeg vil også påstå med al respekt for den skrivende presse, at de ting, der kommer frem dér, ikke giver et dækkende billede af, hvordan og hvorledes tingene hænger sammen.

Men uden at skulle provokere en ny debat frem må jeg sige, at det, der er interessant ved en registrering, er vel, om den har været brugt til noget. I virkeligheden var det jo det, der ville være den store pointe: hvis man kunne dokumentere, at mennesker, der blev registreret, så blev forhindret i at gøre det ene og det andet og det syvende, for det er jo i virkeligheden det, der er hovedproblemet.



Ellers må jeg jo sige, at hvis man mener, at en lovlig organisation har nogle sideaktiviteter, der ikke er rare, skal man vel have lov til at registrere de aktiviteter for at forsøge at bevise, at der foregår noget ulovligt i dem.

Jeg vil gerne vende tilbage til vores diskussion om nynazisterne, hvor jeg ved, at Enhedslisten og vi plejer at være enige: Jeg vil altså meget nødtigt vente, til det korps dernede har banket folk ned, med at holde lidt tjek på det. Jeg synes faktisk, det er rimeligt, at vi gør det lidt tidligere, også selv om det officielt er en lovlig politisk organisation.

(Kort bemærkning).

**Line Barfod (EL):**

Hr. Peter Duetoft sagde, at en registrering kun er interessant, hvis den også er blevet brugt til noget.

Nu har der jo været et eksempel fra Forsvarets Efterretningstjeneste, hvor der var en ung mand, der ikke kunne blive sergent, formentlig fordi han havde været medlem af ungdomsorganisationen Rebel.

Derudover er der kommet en masse ting frem i pressen om, hvad der er blevet registreret. Og det fremgår af PET's egen undersøgelse, at medlemmer af lovlige politiske partier er blevet registreret, alene fordi de var medlemmer af disse partier.

Det kan godt være, at det ikke er blevet brugt imod dem; det ved vi ikke – hr. Peter Duetoft siger, at der er mange ting, han ikke ved – men problemet er jo netop, at der er mange mennesker, der er bange for, at den registrering kan blive brugt imod dem, at der er mange mennesker, der er bange for det overvågningssamfund, som opbygges, og at det kan afholde folk fra at gå ind i politisk virksomhed.

Det er jo derfor, vi skal have den undersøgelse og have nogle klare regler for, hvad efterretningstjenesten må, for ellers får vi et samfund, hvor folk ikke tør drive politisk virksomhed, fordi de er bange for at blive registreret og bange for, at den registrering kan bruges imod dem.

(Kort bemærkning).

**Frank Aaen (EL):**

Uanset antallet er der jo ingen tvivl om, at folk er blevet registreret over en meget bred vifte, fordi de har været aktive i det ene eller det andet.

Og fordi Jyllands-Posten i dag har bragt det i fokus, ved vi jo, at den registrering, der skete, og som NATO havde pålagt os at gennemføre, skulle ske, for at man kunne sikkerhedsgodkende folk, og det synes jeg er interessant – det har desværre ikke spillet så stor en rolle i dagens debat, men jeg kendte godt dokumentet i forvejen – for sikkerhedsgodkendelse er noget, der sker både i militæret og i politiet, men også i forbindelse med forskellige poster inden for den offentlige administration, og når der er en registrering på folk, er det ret givet, at det også i nogle tilfælde har ført til, at de ikke har kunnet få en sikkerhedsgodkendelse og dermed heller ikke har kunnet få den stilling, som de ellers var selvskrevne til at få.

Så selvfølgelig har det haft konsekvenser. I hvert fald kan man sige, at det med stor sandsynlighed har haft konsekvenser, og også derfor – ikke af hensyn til mig, men af hensyn til mange andre mennesker – bør vi selvfølgelig have den undersøgelse, og jeg undrer mig lidt over, at CD ikke kan se det.

(Kort bemærkning).

**Peter Duetoft (CD):**

Jeg er nu ked af, at hr. Frank Aaen undrer sig, for jeg synes, jeg har forsøgt at forklare, hvorfor vi ikke vil. Og så håbede jeg, at de argumenter var gode nok til, at man i hvert fald kunne forstå vores synspunkt, selv om man ikke var enig i dem.

Om sikkerhedsgodkendelser vil jeg godt sige, at jeg synes, det er helt legitimt, at man også kigger på de her ting. Og i mit første indlæg nævnte jeg med vilje ikke, hvad man bruger dem til; dér brugte jeg ikke de eksempler på sikkerhedsgodkendelser, for det er da naturligt, at man i et demokrati siger: Jamen kære venner, ville det være en særlig genial idé, at mennesker, der f.eks. i deres formålsparagraf har det formål at omstyrte samfundet, skulle have en nøgleposition i forsvaret?

Og jeg ved ikke, om den bestemmelse stadig væk er opretholdt, men på et tidspunkt kunne man vel heller ikke som rocker blive medlem af hjemmeværnet, og det er vel også rimeligt nok, for der er vel visse grænser for, hvad et demokrati skal finde sig i.

Til fru Line Barfod vil jeg godt sige: Ja, der er mange ting, jeg ikke ved, men det overgås kun af én ting, og det er åbenbart det, fru Line Barfod ikke ved. Men hun gætter sig til gengæld til en uendelig masse ting og har en masse

fine ideer om, hvad der foregår. Og det er godt at have eventyrdigtere i Folketinget; det synes jeg er helt fint, men meget realisme i det synes jeg nu ikke der er, for man kommer altså meget rundt i systemet med fru Line Barfod. Men jeg under hende det, for det er jo hende og hendes partis fortvivlede forsøg på at vaske fortiden af sig.

**Formanden:**

Fru Elisabeth Arnold som ordfører.

**Elisabeth Arnold (RV):**

I Det Radikale Venstre hilser vi det velkomment, at der nu kommer et forslag om en undersøgelse af efterlevelsen af regeringserklæringen fra 1968.

I Det Radikale Venstre har vi i lang tid ønsket sådan en undersøgelse, og vi må sige, at nogle af de oplysninger, der er kommet frem i løbet af sommeren, yderligere har bekræftet, at der er brug for en undersøgelse på dette område, for der har været meldinger fra pressen om, at arkiver har været fjernet til udlandet af PET's folk, fordi man ikke ville have dem destrueret, hvilket ville have været en naturlig konsekvens af regeringserklæringen fra 1968.

Det er inden for de seneste år sket i flere andre lande, at man har kulegravet efterretnings-tjenesterne, og det er også sket i flere andre lande, at man har lavet en egentlig lovgivning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Og når man går i dybden med disse ting, er det lidt overraskende at opdage, at selv en så vigtig virksomhed som Politiets Efterretnings-tjeneste ikke har været reguleret af nogen form for lovgivning, men blot af den almindelige retsplejelov og af forskellige regeringserklæringer, formodentlig som følge af nogle offentlige debatter, der har ført til de pågældende regeringserklæringer.

Det har altså været et område, som har været meget lidt reguleret, et temmeligt gråt område. Og hvis den debat, som vi har i dag, og den lovgivning, som forhåbentlig følger efter, kan medføre, at vi fremover får en mere lovbestemt regulering af Efterretningstjenestens virksomhed og bedre kontrolmuligheder, så mener vi ikke, at kræfterne har været brugt forgæves.

Den undersøgelse, der er lagt op til her, har nogle væsentlige træk, som vi fra radikal side lægger meget vægt på:

Det er vigtigt, at det bliver en uvildig undersøgelse, og det vil sige, at der ikke skal være

personer involveret i undersøgelsens ledelse, som har tilknytning til Politiets Efterretnings-tjeneste eller til systemet i øvrigt. Og vi mener heller ikke – og det er nærmest henvendt til SF – at det vil være nogen lykke, hvis det er personer, der er udpeget af forskellige partier her i Folketinget. Det mener vi faktisk ikke borger for uvildigheden.

Så bliver undersøgelsen bagudrettet til 1968, hvor – som jeg sagde for lidt siden – vi har den seneste regeringserklæring om, hvordan betingelserne for registrering i den politiske del af PET's tjeneste skal være. Og det er også vigtigt, at vi får frem, hvad der skete efter 1968 og til nu.

Det har også været meget vigtigt for os at få fastslået en eller anden form for åbenhed omkring undersøgelsen, sådan som der er lagt op til her, hvor der står, at når det vedrører vidneafhøringer om generelle forhold: om tidsbillede, om retningslinjerne for PET's virksomhed og om samarbejdet med Kontroludvalget og med de politiske chefer, kan det foregå for åbne døre. Det mener vi i høj grad vil være en tillidskabende foranstaltning over for offentligheden og naturligvis også over for pressen.

Endvidere mener vi, at det er vigtigt, at vidneafhøringer sker under ansvar, og hvis der afsløres ulovligheder, at der så senere kan rejses tiltale mod konkrete personer.

Jeg vil gerne slå fast, at Politiets Efterretningstjeneste ikke er dømt ved den lov, der er lagt op til her. En del af øvelsen går jo ud på at finde ud af, hvor det var, svigtet skete, hvis der overhovedet skete noget svigt. Det kan også være, at Politiets Efterretningstjeneste har registreret loyalt efter de retningslinjer, der har været udstukket efter 1968, og at man har handlet efter politisk ordre de steder, hvor det har set ud, som om 1968-erklæringen ikke er fulgt.

Det har vi da brug for at få opklaret for at finde ud af, hvordan vi skal tilrettelægge kontrollen med Politiets Efterretningstjenestes virksomhed fremover.

Der er flere ordførere, der i dag har sagt, at undersøgelsen ikke fører til noget, men det er klart vores opfattelse i Det Radikale Venstre, at undersøgelsen skal føre til noget. Den skal naturligvis føre til en forståelse af, hvad det var for betingelser, der dengang dirigerede Politiets Efterretningstjenestes aktiviteter, og til en forståelse af, hvad det er for demokratiske mekanismer og mod- og medspil der skal fungere i samspillet mellem Folketinget, regeringen og

Politiets Efterretningstjeneste. Og det skulle meget gerne føre til, at vi får nogle bedre regler fremover, og det skulle også meget gerne føre til, at vi kan være trygge ved den demokratiske kontrol, vi skal have med Politiets Efterretningstjeneste.

Det er klart, at der ikke er flertal for L 65, som lovforslaget ser ud nu, men for Det Radikale Venstre er det meget vigtigt, at vi får en undersøgelse, og jeg vil derfor blot sige til de partier, som har slået syv kors for sig og sagt lodret nej til alting her i dag, at der altså også er et ansvar, hvis man er med til at sørge for, at der ikke kommer nogen undersøgelse.

Eftersom vi ved, at der er sat masser af journalister på at gennembore arkiverne rundt omkring i forskellige erindringsværker, forudser vi faktisk, at der kommer afsløring på afsløring på afsløring af forskellige ting, som ser mærkværdige ud, og så skal vi altså kunne sige til offentligheden bagefter: Desværre var der ikke flertal i Folketinget for at gennemføre en undersøgelse.

Derfor vil jeg blot sige til dem, der er modstandere af en undersøgelse: Ved at være modstander af en undersøgelse eller bare ved at undlade at stemme påtager man sig altså også et ansvar.

I Det Radikale Venstre er vi meget optaget af at få en ordentlig undersøgelse, som fører til et resultat.

Vi vil også meget gerne have en historisk undersøgelse, men det er bare en anden sag, og den kan vi sagtens have ved siden af eller parallelt med den undersøgelse. Men selve undersøgelsen af, hvorvidt regeringserklæringen fra 1968 er overholdt eller ej, skylder vi altså demokratiet at få gennemført ordentligt. Derfor støtter vi L 65.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Nu er det jo ikke så tit, vi kan aftvinge Det Radikale Venstre en klar melding: Man hilser denne her undersøgelse velkommen!

Normalt er der jo et flertal i dette Folketing, endda et meget stort flertal, der går ind for at beskytte vores efterretningstjenester, og det, jeg hører fru Elisabeth Arnold sige her til sidst, er, at man med vold og magt vil gennemtvinge denne her undersøgelse, havde jeg nær sagt. Og det kan jeg så forstå skal ske med den yderste venstrefløj, og det vil jeg gerne høre fra fru Elisabeth Arnold.

Der er i dag kommet en markant melding fra det borgerlige Danmark – måske lige med undtagelse af hr. Jann Sjursen, der synes, at det er en god idé – om, at det borgerlige Danmark ikke ønsker det her lovforslag. Så jeg vil gerne høre fra Det Radikale Venstre, om man er klar til at smide sig i hænderne på Enhedslisten for at gennemføre denne her undersøgelse.

Og så vil jeg spørge Det Radikale Venstre én gang til: Man går så meget op i retssikkerhed, men nu kommer man altså med en kollektiv beskyldning mod hele personalet i Efterretningstjenesten, og de skal igennem afhøringer, og så skal man efterfølgende tage stilling til, om man kan gøre et retligt ansvar gældende. Er det retssikkerhed?

(Kort bemærkning).

**Jann Sjursen (KRF):**

Jeg skal bare understrege, at jeg ikke føler mig som en repræsentant for det borgerlige Danmark – det kan man jo diskutere hvad er – men som en repræsentant for Kristeligt Folkeparti, som er et af Folketingets midterpartier.

Det, som jeg synes kunne være interessant at spørge fru Elisabeth Arnold om på nuværende tidspunkt, hvor fru Elisabeth Arnold har understreget på Det Radikale Venstres vegne, at man selvfølgelig som regeringsparti står bag undersøgelsen her, men også kan se det interessante i at få foretaget en historisk undersøgelse, det er, om fru Elisabeth Arnold vil bekræfte eller give tilsagn om her fra Folketingets talerstol i dag, at Det Radikale Venstre som supplement til det lovforslag, som vi diskuterer her og nu, vil arbejde for at få nedsat en forskergruppe, eller hvad det nu måtte være, som parallelt med det arbejde, som kan blive igangsat med L 65, kan se på de historiske aspekter af Efterretningsvæsenet og selvfølgelig de grupper, som vi også har været inde på at diskutere her i dag.

Det er meget væsentligt for Kristeligt Folkeparti at få det spørgsmål belyst og høre De Radikales mere præcise holdning til det.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Til hr. Bendt Bendtsen: Jeg er også en repræsentant for det borgerlige Danmark. Jeg er repræsentant for Det Radikale Venstre, og jeg er opvokset i et godt borgerligt hjem og har fået en borgerlig opdragelse og alt det dér. Og jeg har også lært om borgerrettigheder og om de gode

borgerlige dyder altid at tale sandt og være venlig over for folk.

Og jeg vil blot sige til hr. Bendt Bendtsen, at den regering, som i 1968 udstedte en erklæring om, at ingen kan blive registreret alene på grund af lovlig politisk aktivitet, bestod af Det Konservative Folkeparti, Venstre og Det Radikale Venstre. Og den erklæring er vigtig for mig, og den burde også være vigtig for hr. Bendt Bendtsen.

Vi taler meget om retssikkerhed, siger hr. Bendt Bendtsen.

Ja, det gør vi faktisk, og det mener vi faktisk også at Det Konservative Folkeparti plejer at gøre, og det gør Venstre også. Og der er en retssikkerhed forbundet med det her, for der skal være retssikkerhed for, at man ikke registreres alene for lovlig politisk virksomhed. Det er det, det hele handler om.

Og jeg synes ikke, der er nogen grund til at vrænge ad den yderste venstrefløj. De har lige så meget ret til demokratisk beskyttelse, som vi andre har, der repræsenterer det borgerlige Danmark.

Til hr. Jann Sjursen vil jeg blot sige, at i spionkredse tror jeg nok man opererer med to begreber: »Need to Know« og »Nice to Know«. Og Need to Know er det, som jeg mener denne undersøgelse skal tilvejebringe: vigtige oplysninger, som skal tilvejebringe basis for en fremtidig lovgivning for PET's virksomhed, som også lader sig kontrollere. Og Nice to Know er det, som den historiske undersøgelse kan redegøre for, og det synes jeg ville være utrolig spændende, og den vil jeg slet ikke udelukke at vi kan få samtidig med denne undersøgelse.

(Kort bemærkning).

**Bendt Bendtsen (KF):**

Jeg vil gerne have lov at gentage mit spørgsmål til fru Elisabeth Arnold: Er Det Radikale Venstre på trods af, at det kalder sig et borgerligt parti, klar til at gennemføre denne undersøgelse sammen med SF og Enhedslisten?

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Det lovforslag, som vi behandler i dag, L 65, ønsker vi gennemført, uanset hvem der lægger stemmer til.

**Søren Søndergaard (EL):**

I den seneste omgang startede denne sag med, at TV 2's Fak2eren afslørede en række ting i en udsendelse i begyndelsen af marts i år.

En af de ting, som Fak2eren afslørede, var, at efterretningstjenesten havde sendt en agent ind i et lovligt politisk parti. Den afslørede, at denne agent registrerede medlemmerne og medlemmernes privatliv. Den afslørede, at personen tog billeder af medlemmerne, ikke bare under politiske møder, men også i private sammenhænge. Den afslørede, at agenten registrerede sympatisører. Den afslørede, at agenten registrerede folk, som henvendte sig til organisationen efter materialer, f.eks. skoleklasser. Den afslørede, at han kopierede arkivet. Den afslørede, at han kopierede nøgler, sådan at de folk, som han afleverede et såkaldt nøglesæt til, fremover kunne gå ind i lokalerne. Og den afslørede, at han indleverede navne på stillere til folketingsvalg, i øvrigt i lodret modstrid med Wamberg-udvalgets indstilling og det, der blev godkendt i midten af 1960'erne.

De her ting var relativt let at få verificeret. En del af dem indrømmede efterretningstjenesten umiddelbart. En del af dem kunne efterretningstjenesten ikke huske, men der var sådan set ikke noget problem i at få dem afklaret, for den person, der havde beordret de her ting, går lyslevende rundt iblandt os, og man kunne simpelt hen bare afhøre ham.

Dér skulle undersøgelsen være startet, og den skulle være startet af to centrale grunde:

For det første fordi den pågældende agent efter flere års virke i den pågældende organisation sagde: Jeg har intet fundet, der begrundet en overvågning. Og for det andet fordi den, der var ansvarlig på det tidspunkt, justitsministeren, sagde: Jeg har aldrig hørt om og er aldrig blevet præsenteret for den pågældende infiltration med en agent, og hvis jeg var blevet præsenteret for den, ville jeg have sagt nej. Det sagde den ansvarlige minister.

Af de to grunde skulle den undersøgelse være startet i marts; så var vi, jeg vil ikke sige sluppet for mange ting, men så havde vi haft et godt og korrekt udgangspunkt, og vi havde været i gang med en undersøgelse, som måske allerede kunne have bragt sine første resultater både i den ene og den anden retning.

Men vi fik ikke den undersøgelse. I stedet fik vi nogle bemærkninger fra regeringen om, at det selvfølgelig var alvorligt, og at hvis der viste sig noget nyt, kunne vi komme tilbage, osv.

osv. osv. Og så fik vi et forløb, som jeg synes har været lidt uværdigt, nemlig at det har været mere eller mindre tilfældige afsløringer – det har i hvert fald ikke været alle afsløringer, men tilfældige afsløringer – der har sat dagsordenen for forløbet, fulgt op af en række spørgsmål i Folketinget. Og det har så ført til, at regeringen til sidst, efter en længere periode, har besluttet at foretage undersøgelsen.

Godt! Regeringen skal ikke have kritik for, at den til sidst foretager undersøgelsen. Jeg synes bare, forløbet er vigtigt at få med.

Men når vi kigger på den undersøgelse, så skal efter vores opfattelse al statslig efterretningsvirksomhed ind i den, for det, der er det afgørende, er at få afklaret, om regeringserklæringen fra 1968 er blevet overholdt, og det er ikke specielt interessant i forhold til én efterretnings tjeneste; det er interessant i forhold til begge efterretnings tjenesterne.

For det andet har vi den kritik af det forslag, der foreligger fra regeringen, at vi mener, det kombinerer to dårlige ting. Det kombinerer nemlig på den ene side lukkede døre – dér kan man henvise til, at det havde man i Norge – med på den anden side en meget smal kommission, dvs. en kommission, som er sammensat af kun tre personer, men også sammensat på en sådan måde, at det bliver meget svært at få en spændvidde i den kommission.

Jeg vil meget nødtigt være det rektorkollegium, der skal udpege den ene person, som ligesom skal bære på sine skuldre at formidle hele sandheden om, hvad der foregik i den periode, ud fra en samfundsfaglig indsigt, for det er et meget stort krav. Og derfor risikerer man at få nogle folk, som kan være kendt for mange gode ting, men som i hvert fald også vil være kendt for, at de ikke har generet nogen med noget som helst, for så vil de være for kontroversielle at sætte ind.

Det problem kan man løse på forskellige måder: Man kan gøre undersøgelsen mere åben, man kan nedsætte en større kommission, og man kan bruge en anden udpegningsmetode. Der er mange muligheder, og dem ønsker vi at diskutere.

Og det tredje kritikpunkt med hensyn til undersøgelsen er: Hvor meget vi end er uenige i, at det skal være en juridisk undersøgelse, som skal vurdere, om love og regler er blevet overholdt, synes vi ikke, det har nogen mening at gå det skridt videre at sige, at man skal vurdere mulighederne for at placere et strafferetligt eller

tjenestemandsretligt ansvar. Og den opfattelse har vi selvfølgelig, fordi det klart fremgår af det lovforslag, vi har fået, at i langt de fleste af de begivenheder, der er tale om, vil tingene være forældede, og hvorfor skal man så gå ind i nogle relativt små nyere ting, som vi ved at det vil være? Hvorfor?

Det, der er afgørende for os, er at få placeret denne undersøgelse i en anden ramme. Vi er ikke ude efter enkeltpersoner. Vi er ikke ude efter, at den ene eller den anden skal få ballade. Vi er ude efter at få klarhed, så der kan opbygges et system, der fungerer bedre for fremtiden.

(Kort bemærkning).

**Kristian Thulesen Dahl (DF):**

Jeg tror på mange måder, at regeringen og SF i virkeligheden tilstræber et ædelt formål i denne sammenhæng, når vi diskuterer Politiets Efterretnings tjeneste. Jeg tror, man har en eller anden vilje til at få en undersøgelse for at få noget åbenhed og noget klarhed. Men jeg er ikke et sekund i tvivl om, at Enhedslistens reelle formål med at støtte en undersøgelse af Politiets Efterretnings tjeneste er at undergrave politiet i almindelighed og efterretnings tjenesten i særdeleshed.

Derfor har jeg to spørgsmål til hr. Søren Søndergaard:

For det første: Ønsker Enhedslisten overhovedet, at der i det danske samfund er en efterretnings tjeneste, som kan overvåge personer?

For det andet: Hvis man i dag – måske af taktiske årsager, hvem ved? – overhovedet vil påstå, at der skal være en efterretnings tjeneste i Danmark, hvem må den så overvåge?

Eksempelvis: Hvis man nu er tilhænger af en revolution i Danmark, må man så overvåges, ja eller nej?

(Kort bemærkning).

**Jacob Buksti (S):**

Nu har jeg forstået, at hr. Søren Søndergaard går meget op i korrekt historieskrivning, og ellers skal vi vel også have en uvildig undersøgelse af den, for når hr. Søren Søndergaard siger, at der er et forløb her, som er uværdigt, fordi grunden til, at vi er i denne situation, er, at der har været en række tilfældige afsløringer, som har gjort, at regeringen nærmest har hoppet rundt som en eller anden slags ting – jeg skal undlade at sige hvad – så vil jeg spørge:

Er det ikke rigtigt, at det, der er sket, er, at der i marts er to udsendelser i TV 2, som gør, at

der sættes spørgsmålstegn ved, om der er sket noget, som ikke er korrekt, og at justitsministeren derefter beder PET om en redegørelse for det? Og at den redegørelse så går den ind i den almindelige diskussion her, og at der i forbindelse med den diskussion plus det arbejde, der foregår i det udvalg, som justitsministeren har nedsat, kommer to dokumenter frem i august, og at det første, justitsministeren så gør, er at sige, at så må vi have en uvildig undersøgelse?

Er det ikke det, der er situationen?

Alt det andet, man forsøger at mudre op for at skabe et billede af, at det, regeringen gør, er rent kaos, strider imod det historiske forløb.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Jeg hæfter mig ved, at hr. Søren Søndergaard synes, det er godt, at der kommer en undersøgelse. Det synes jeg er interessant at høre, for det er jo ikke så længe siden, jeg hørte hr. Søren Søndergaard sige, at der absolut ikke skulle være noget som helst.

Men undersøgelseskommissionens sammensætning sagde hr. Søren Søndergaard ikke er stor nok til, at der kan komme ordentlig spændvidde i den. Og hvad mener hr. Søren Søndergaard egentlig med dét? Er det politisk spændvidde? Skal vi have et minifolketing til at sidde i den undersøgelseskommission, eller skal vi bare have flere medlemmer i den end de tre, der er foreslået her?

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Til hr. Kristian Thulesen Dahl vil jeg sige, at man med god ret kan diskutere, om en række af de opgaver, der ligger i efterretningstjenesten, og som bliver udført af efterretningstjenesten, ikke burde ligge i det normale politi?

Jeg har flere gange, også i denne debat, sagt, at kriminalitet er kriminalitet, og at jeg ikke mener, at man bare kan sige: Det var politisk, og derfor skal vi slippe billigere, eller et eller andet i den retning. Og politiets opgave er altså at efterforske kriminalitet.

Så det, at man kan diskutere, hvor de opgaver, der ligger i efterretningstjenesten, skal ligge, er ikke et argument for, at kriminelle skal have lov til at gå fri.

Og vi må konstatere, at vi har nogle uheldige erfaringer med særlige efterretningsorganisationer, bl.a. den efterretningsorganisation, som sad på Københavns Politigård før krigen, og

som lavede et register over venstreorienterede, som den afleverede til besættelsesmagten, da den kom – ja, den afleverede faktisk flere navne, end besættelsesmagten bad om.

Så det er klart, at der er en diskussion dér. Men at kriminalitet også skal bekæmpes hos folk, der kalder sig politiske, er vi fuldstændig enige om.

Så vil jeg sige til hr. Jacob Buksti: Vi er altså uenige om forløbet; det må jeg erkende. Men jeg er sådan set villig til fuldstændig at undlade at gå ind i forløbet fra den 1. marts og frem til nu, hvis vi bare kan blive enige om, hvordan vi laver den undersøgelse.

Så lad os prøve at blive enige om det, så skal jeg love ikke at gå ind i det forløb mere; det vil i hvert fald være et godt skridt fra vores side.

Til fru Elisabeth Arnold: Jeg husker ikke, at jeg på noget tidspunkt har sagt, at jeg ikke gik ind for nogen undersøgelse overhovedet; det må jeg indrømme. Det vil jeg i hvert fald gerne have udleveret en båndafskrift af eller et eller andet i den retning, for jeg husker det ikke. Men jeg vil sige til fru Elisabeth Arnold, at det er da afgørende for os, at der kommer folk med forskellige erfaringer i den undersøgelse, og det er fru Elisabeth Arnold vel fuldstændig enig i.

Og jeg er næsten helt ked af, at det er mig, der skal bringe det på bane, men f.eks. synes vi da, at spørgsmålet om ligestilling og kønskriteriet er væsentligt. Og vi synes f.eks. også, det er væsentligt, at det bliver en undersøgelse, hvor der ikke bliver udpeget tre, som ikke har nogen som helst erfaring om det, der er foregået, fordi de er meget unge, eller som på anden måde har en ensidig erfaring. Det er det, der er vores udgangspunkt.

**Anden næstformand (Henning Grove):**

Hr. Kristian Thulesen Dahl og derefter fru Elisabeth Arnold.

(Kort bemærkning).

**Kristian Thulesen Dahl (DF):**

Hr. Søren Søndergaard svarer ikke på det, der bliver spurgt om, for jeg har spurgt om to klare ting, og jeg har ikke fået svar på nogen af dem.

For det første: Mener Enhedslisten, at der i Danmark skal være en efterretningstjeneste? Og det er ikke et spørgsmål om, hvorvidt man skal flytte lidt rundt på nogle opgaver, og om nogle af de ting, som efterretningstjenesten i dag varetager, skal placeres hos politiet i øvrigt; det er et spørgsmål om, hvorvidt Enhedslisten

mener, at vi i Danmark skal have en efterretningstjeneste, ja eller nej.

For det andet: Hvis man i Danmark forsøger at organisere sig med det formål at opnå en revolution, mener hr. Søren Søndergaard så, at det er berettiget, at det demokratiske Danmark har en efterretningstjeneste, som overvåger de personer, der søger at organisere sig med henblik på at lave en revolution i Danmark, ja eller nej?

Det er to meget klare spørgsmål, og jeg forventer, at hr. Søren Søndergaard kan svare lige så klart, som de er stillet.

(Kort bemærkning).

**Elisabeth Arnold (RV):**

Blot for at sige, at jeg er meget tilfreds med hr. Søren Søndergaards svar om kommissionens sammensætning, for jeg kan forstå, at det ikke er politiske hensyn, der skal tages ved sammensætningen af kommissionen, men andre hensyn, og det kan jeg godt se at det kan der være noget der taler for.

Og så vil jeg gerne sige undskyld til hr. Søren Søndergaard, for det er rigtigt, at hr. Søren Søndergaard ikke har sagt, at der ikke er behov for en undersøgelse; men der har i det sidste par dage været sagt meget negativt om det forslag, som regeringen har fremsat: Der har ikke været grænser for, hvor forfærdeligt det er, hvor ubrugeligt det er, hvor nytteløst det vil være, og hvor håbløst det er. Men nu kan jeg høre, at tonen er en helt anden, og det synes jeg er udmærket, og det kvitterer jeg for.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Mener Enhedslisten, at vi i Danmark skal have en efterretningstjeneste, spørger hr. Kristian Thulesen Dahl.

Vi mener, at en række af de opgaver, som efterretningstjenesten løser, skal løses. Men hvordan man vælger at løse dem, om man vælger at løse dem i politiet eller man vælger at løse dem i en særlig afdeling, har vi ikke taget stilling til, og det er sådan set også fuldstændig ligegyldigt, for det er jo opgaverne, der er det centrale, og ikke, hvilken struktur man giver opgaverne.

Med hensyn til spørgsmålet, om man så skal kunne registrere folk, der går ind for en revolution: Jamen jeg går da ind for revolutionære forandringer, jeg går da ind for at lave samfundet grundlæggende om i revolutionære forandringer; det gør jeg da – og hvad det betyder,

kan man jo slå op i en ordbog – men jeg går ikke ind for et mindretalskup, jeg går ind for, at flertallet laver det her samfund om.

Og spørgsmålet er så, om efterretningstjenesten skal overvåge folk, som mener, at flertallet skal lave samfundet grundlæggende om, og dér vil jeg sige: Nej, det synes jeg ikke; jeg synes, man skal overvåge folk, i det øjeblik man har en konkret mistanke om, at de gør noget, der er lovstridigt. Men der er altså ikke nogen lov i Danmark, der hedder, at man ikke må lave samfundet grundlæggende om. Det kan godt være, at den bliver vedtaget, for man hører jo meget i disse timer og dage, men den er ikke vedtaget endnu.

Til fru Elisabeth Arnold skal jeg bare sige én ting, og det er: Ja, jeg ved jo ikke, hvad fru Elisabeth Arnold har hørt, men jeg kan sige, hvad jeg har sagt. Jeg har sagt, at undersøgelsen, som den ligger nu, stemmer Enhedslisten ikke for. Undersøgelsen, som den ligger nu, det forslag, der ligger nu, stemmer Enhedslisten imod. Det er, hvad jeg har sagt.

Så har jeg dertil tilføjet, at vi har en række forslag, hvor jeg har nævnt de tre vigtigste i dag, og hvis vi kan få en helhed – det betyder ikke, at hver enkelt skal gøre, som vi ønsker det – men kan vi få en helhed, som er tilfredsstillende, så er vi med. Det er det, vi har sagt, det er det, vi mener, og det er det, vi vil arbejde for.

(Kort bemærkning).

**Kristian Thulesen Dahl (DF):**

Jamen jeg forstår da godt, at hr. Søren Søndergaards stemmeføring pludselig blev en anelse lav heroppe på talerstolen for et øjeblik siden. Det forstår jeg da godt, for hr. Søren Søndergaard ved jo udmærket godt, hvad ordet revolution betyder. Det er også det, hr. Søren Søndergaard lige har givet udtryk for. Det er en pludselig, omfattende forandring, især en voldelig omvæltning af det bestående samfund.

Så forsøger hr. Søren Søndergaard at definere sig selv som talsmand for et flertal, og derfor berettiger det netop den her voldelige revolution, som hr. Søren Søndergaard dermed i virkeligheden er tilhænger af.

Det er jo det, ordet betyder, og når Enhedslisten vælger at vedtage på sit eget landsmøde, udtale sig om, at man ønsker en sådan revolution, så er det jo ikke, fordi Enhedslisten ikke ved, hvad ordet revolution betyder. Så er det sandsynligvis meget, meget bevidst.

Jeg har ikke deltaget i de landsmøder, jeg kommer heller aldrig til det. Det er rigtigt, at hr. Søren Søndergaard ved meget mere om, hvad der foregår på de landsmøder, end Dansk Folkeparti ved. Det, vi kan gøre, er at rejse spørgsmålet til Enhedslistens repræsentanter herinde. Når Enhedslisten selv skriver i sit arbejdsprogram, at man ønsker en revolution i Danmark, og at man vil mobilisere arbejderklassen til en revolution, så ved hr. Søren Søndergaard udmærket, hvad det drejer sig om.

Jeg vil stadig væk sige, og Dansk Folkeparti mener, at hvis man i dette land forsøger at organisere sig med henblik på at lave en revolution, en omvæltning af det eksisterende samfund ved hjælp af voldelige midler, så er vi ikke et sekund i tvivl – så bør politiet naturligvis, også Politiets Efterretningstjeneste, overvåge disse personer.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg synes jo, det er en interessant definition på revolution. Lad os nu forestille os et andet udtryk: Den industrielle revolution f.eks. Hvad betyder det? Betyder det noget med vold? Det er jeg da ikke klar over. Der foregår mange revolutionære forandringer. Det er et pludseligt, grundlæggende brud – fuldstændig rigtigt. Om det er voldeligt, eller det ikke er voldeligt, jamen altså, det ligger der ikke noget i ordet revolution om, absolut intet. Som nævnt, man kan have en industriel revolution; det har ikke noget med vold at gøre.

Derfor må jeg beklage over for hr. Thulesen Dahl. Vi har altså ikke en opfattelse af, at vi skal ændre samfundet med vold. Det er ikke vores opfattelse. Det er vores opfattelse, at vores opgave, som vi ser den, er at vinde et flertal af befolkningen for en grundlæggende forandring af det her samfund – en grundlæggende forandring af det her samfund.

Så længe vi gør det inden for lovens rammer, ja, så er der ikke nogen grund til at overvåge os, medmindre man har en konkret mistanke om, at vi vil bryde loven, og så vil jeg sige, at så skal man da have lov til det, men så skal man jo bare på et eller andet tidspunkt enten stoppe overvågningen eller bevise det.

**Tredje næstformand (Poul Nødgaard):**

Hr. Tom Behnke som ordfører.

**Tom Behnke (FP):**

For et par år siden udkom der en bog, som jeg kan anbefale Folketingets medlemmer at læse, hvis ikke man allerede har læst den, nemlig bogen, der hedder »Stasi og Danmark«. Det er en meget spændende bog på flere måder. Den af-dækker jo en efterretningstjeneste i et andet land, som pludselig faldt fra hinanden, Muren forsvandt osv. Men det interessante ved den bog er også, at nu har andre mennesker pludselig fået adgang til at se, hvad det er, der står i disse arkiver. Hvem er det egentlig, der er registreret i disse arkiver? Og det er ganske interessant.

Tilbage i tiden, i den danske fodnotopolitik's tid, var det jo sådan, at vi var et par stykker, der forsigtigt kom til at sige, at de, der lavede denne fodnotopolitik, jo rendte Moskvas ærinde, at det var kommunisternes ærinde, de rendte, og da blev man skældt hæder og ære fra, at det var der overhovedet ikke tale om. Nu ved vi i dag, takket være, at der er nogen, der har undersøgt, hvad der står i disse arkiver, at adskillige fremtrædende, højt placerede medlemmer af Det Radikale Venstre og Socialdemokratiet flirtede intenst med Stasi i Østtyskland.

Det er da beskæmmende, det er da ubehageligt; det kan man godt lige tage med i sine overvejelser i den videre diskussion.

Der er heller ingen tvivl om, at når vi kigger lidt på, hvad det er for partier og bevægelser, der har været i Danmark, og hvad det er for et grundlag, de har ført deres politik på, så har der været partier – jeg ved ikke, om de stadig har det stående, jeg ved ikke, om de partier stadig eksisterer – af hvis politiske programmer det fremgik, at man skulle have en revolution, og man var endda klar til, hvis det var nødvendigt, at det skulle være en væbnet revolution og/eller voldelig revolution.

Sådan nogle ting er man da nødt til at tage til efterretning og overveje bare et øjeblik. Jeg vil sige, at hvis ikke efterretningstjenesten havde overvejet det, så ville efterretningstjenesten ikke have udført deres pligt, og så ville der have været grund til at lave en undersøgelse.

Der er ingen tvivl om, at når vi diskuterer de her ting med Politiets Efterretningstjeneste, må vi jo se i øjnene, at demokratiet er vel i virkeligheden demokratiets egen værste fjende. Vi har hørt meget om, hvordan ordet og begrebet demokrati har været brugt i dag både til at forsvare en efterretningstjeneste og til at angribe en efterretningstjeneste. Men sagen er, og der er



jeg helt enig med hr. Peter Duetoft, at tiden var en anden. Tiden var en anden, behovet var et andet, og bevæggrundene for det, man gjorde, var andre og formentlig en række bevæggrunde, som vi i dag slet ikke kan sætte os ind i, fordi tiden i dag er en anden.

Derfor må vi også sige, at hvad angår dette, der foregik for 30 år siden – og som hr. Peter Duetoft sagde, mange af de implicerede mennesker eksisterer slet ikke længere – hvor detaljeret og hvor dækkende en undersøgelse vil man overhovedet opnå? Vil man overhovedet nogen sinde blive færdig med at lave den her undersøgelse? De spørgsmål kunne man også godt stille sig selv.

Jeg tror, hr. Duetoft har ret i, at det ville blive en mangelfuld rapport under alle omstændigheder, og derfor er der formentlig ingen grund til at gøre det.

Men når vi taler om Politiets Efterretningstjeneste, så er det jo en hemmelig tjeneste. Det er en hemmelig efterretningstjeneste. Det kan godt være, der er nogen, der mener, at det strider mod demokratiets principper, men hvis det ikke er sådan, at det, efterretningstjenesten laver, det arbejde, den laver, hvis ikke det kan foregå i hemmelighed, så kan vi lige så godt lade være med at have en efterretningstjeneste.

Hvis det er sådan, at der er partier og politikere her i Folketinget, der mener, at vi skal nedlægge Politiets Efterretningstjeneste og den form for arbejde, de laver, så skal man da sige det ærligt i stedet for med alle mulige krumspring at prøve at hoppe rundt og begrænse Politiets Efterretningstjenestes muligheder for at lave det arbejde, de er sat til at lave.

Se det, man egentlig længe har diskuteret og mange har givet udtryk for, er, at Politiets Efterretningstjeneste skal holde øje med yderfløjene, og jeg har blot med et par eksempler her måske præciseret, at jeg ikke tror, at det kun er yderfløjene, Politiets Efterretningstjeneste skal holde øje med. Jeg har da også den opfattelse, at der er mange, der siger: Hvem skal så registreres, og hvem skal ikke registreres? Hvem skal der holdes øje med, og hvem skal der ikke holdes øje med?

Jeg håber da, at Politiets Efterretningstjeneste også holder øje med, hvad jeg render rundt og laver som politiker. Jeg mener, at det er deres pligt, uanset hvilket politisk parti man kommer fra, at have en finger på pulsen: Hvad er det, der foregår i vores samfund, hvor bevæger vi os hen, hvem laver hvad? Det gælder i hvert

fald, når vi taler om de politikere, som står i spidsen for nogle partier og bevægelser.

Jeg vil så også sige, at det begreb, der hedder lovlig politisk virksomhed, jo ikke pludselig skal gå hen og blive et skjul for, at man kan lave andre forbryderiske handlinger. Det må det aldrig nogen sinde blive, og jeg er da glad for, at det er man faktisk enige om rundt i hele Folketingssalen, at det må aldrig være sådan, at det bliver et skjul for forbryderiske handlinger.

Men så synes jeg, jeg vil sige, at alle ved jo, og alle vidste, hvad det var, der skete. Alle havde jo fornemmelsen af, at det var det og det, der skete. Der var aldrig nogen, der sådan konkret vidste, at det var præcis det, der skete, og vi accepterede det jo. Både min generation og generationen før mig accepterede jo, at sådan var det, fordi det var nødvendigt.

Jeg kan sige for Fremskridtspartiets vedkommende, at der ikke skal foretages nogen undersøgelse. Vi kan ikke støtte lovforslaget. Vi mener ikke, der skal være hverken en juridisk undersøgelse eller en historisk undersøgelse. Efterretningstjenesten har efter vores overbevisning kun gjort sin pligt. Jeg vil endda sige, at hvis Politiets Efterretningstjeneste ikke havde gjort sin pligt, ville der være grund til at lave en undersøgelse.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Ja, Politiets Efterretningstjeneste har ikke bare gjort deres pligt, de har overopfyldt deres pligt, og det får mig til at spørge hr. Tom Behnke: Mener hr. Tom Behnke, at der skal være retningslinjer for efterretningstjenestens arbejde? Og hvis der er retningslinjer for efterretningstjenestens arbejde, mener hr. Tom Behnke så, at disse retningslinjer skal overholdes?

Det synes jeg er relevant at få afklaret. Altså hvis det f.eks. er sådan, at efterretningstjenesten – det er noget helt hypotetisk – gennemfører indbrud i en privat ejendom uden dommerkendelse, er det så noget, der er acceptabelt, hvis det er i en højere sags tjeneste, nu ser vi bort fra det dér med øjeblikkets forspildelse osv., men altså går ind og gentagne gange laver indbrud i en privat ejendom uden dommerkendelse, er det noget, der er acceptabelt, eller skal Efterretningstjenesten overholde landets love?

Kan vi ikke starte med at få det præciseret for at få at vide, hvad det er, vi snakker om, og hvordan vi kan gå videre herfra?

(Kort bemærkning).

**Tom Behnke (FP):**

Det er spændende, hvor debatten skal føre hen. Svaret er ja.

(Kort bemærkning).

**Søren Søndergaard (EL):**

Jo, men hvis vi er enige om, at efterretnings-tjenesten skal overholde landets love og de retningslinjer, der er lavet, og der så kommer mistanker, påstande om, at de ikke gør det, hvordan afklarer man så den situation? Hvad er hr. Tom Behnkes forslag?

Jeg kunne let se en løsning, som kunne løse alle hr. Tom Behnkes problemer, nemlig at man for den sags skyld tog det forslag, regeringen havde lavet, og så fjernede man den paragraf, hvori der står, at rapporten skal offentliggøres; den skulle bare overleveres til justitsministeren eller til Kontroludvalget til eventuel videre bearbejdning. Så ville alle de skadevirkninger, hr. Tom Behnke nævner, være væk.

Så hvis det virkelig er sådan, at hr. Tom Behnke mener, at Efterretningstjenesten også skal overholde love og regler, hvad gør man så, når der foreligger mistanke om det modsatte, og hvorfor kan man ikke lave sådan en undersøgelse og så bare lade være med at offentliggøre den, ud fra hr. Tom Behnkes synspunkt?

(Kort bemærkning).

**Tom Behnke (FP):**

Naturligvis skal der være retningslinjer, naturligvis skal de retningslinjer overholdes. Vi kan her i Folketinget diskutere, om man skal justere de retningslinjer. Naturligvis vil det være sådan, at i det øjeblik man finder ud af, at der er foregået noget, som ikke burde være foregået, så er der en minister, som har ansvaret for den efterretningstjeneste, vi har. Det er justitsministeren, når vi taler Politiets Efterretningstjeneste, der har ansvaret for, at den efterretnings-tjeneste overholder sine forpligtelser og gør det, som den skal gøre.

Det, vi diskuterer i øjeblikket, er en historisk begivenhed, der er sket. Den nuværende justitsminister har ikke noget med det at gøre. Det ville være helt urimeligt, at man gik ind og sagde, at Politiets Efterretningstjeneste har gjort noget, som den ikke burde have gjort. At den nuværende justitsminister måtte tage ansvaret for det, ville være urimeligt.

Det ville også være urimeligt, at den nuværende ledelse i Politiets Efterretningstjeneste

skulle tage ansvaret for, hvad der er sket tidligere, og på den måde er det min opfattelse, at det, der er sket, er sket. Det, der er sket, ved vi alle sammen mere eller mindre med sikkerhed at det skete, og sådan var det.

Derfor er det min opfattelse, at det ikke nytter noget, at det ikke fører til noget at lave en undersøgelse.

**Jann Sjursen (KRF):**

Dagbladet Politiken skrev i en leder den 1. november, at justitsminister Frank Jensen efterhånden nærmer sig et mesterskab i krumspring, når det gælder PET-undersøgelser.

Nu skal der ikke fra denne talerstol eller fra min side uddeles medaljer i denne sammenhæng, men det er da i hvert fald ikke for meget sagt, at regeringens lovforslag ikke har haft den letteste gang på Jorden. Det skyldes ikke kun regeringen, vil jeg godt sige, men også, at det jo er en svær sag.

Politiets Efterretningstjeneste fremlagde i foråret en redegørelse om sig selv. Den tog vi fra Kristeligt Folkepartis side til efterretning, og vi bifaldt i øvrigt regeringens beslutning om at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle se på et samlet regelgrundlag for Politiets Efterretningstjeneste.

Vi stillede altså ikke op i det kor, der krævede en undersøgelse, men siden da, må jeg sige, er der unægtelig sket meget. Derfor mener Kristeligt Folkeparti, at tiden nu er inde til, at vi får gjort rent bord. Det er utåleligt at se på, at Politiets Efterretningstjeneste skal trækkes igennem sølet og regeringen med den, i takt med at diverse notater og oplysninger dukker op og rejser nye spørgsmål om PET's virksomhed.

Jeg vil gerne understrege, at for Kristeligt Folkeparti er det helt nødvendigt, at vi har en efterretningstjeneste, som har mulighed for at afsløre samfundsomstyrtende virksomhed. Og som de seneste måneders debat og afsløringer også har vist, har vi god grund til at antage, at ekstreme kræfter – især har det været fremme på venstrefløjen – har haft sådanne tanker, som man godt kunne karakterisere som inkluderende samfundsomstyrtende virksomhed. Og det er noget, som vi i høj grad mener der er behov for at få frem i dagens lys.

Det er vigtigt, at efterretningstjenesterne nyder befolkningens tillid, og med den seneste tids afsløringer in mente er det, som jeg sagde, nødvendigt, at vi nu får gjort rent bord på om-

rådet. Kun på den måde kan tilliden genoprettes.

Jeg må jo i den sammenhæng desværre sige, at jeg synes, ministeren selv har været med til at fremprovokere den her situation ved kun at fremkomme med nye oplysninger drypvis, efterhånden som presset blev for stort. Men måske så også, når oplysningerne meldte sig – det skal jeg ikke kunne vurdere – ja, så har det været med til at bidrage til den tvivl og usikkerhed, som der nu er skabt omkring Politiets Efterretningstjeneste. Derfor er vi fra Kristeligt Folkepartis side enige med regeringen i, at hver en sten skal vendes.

Men jeg må samtidig understrege, at det ikke er, hvad regeringen har lagt op til med sit lovforslag alene. Vi må have gjort rent bord, og det på en sådan måde, som det faktisk skete i Norge. Derfor kan jeg opsummere Kristeligt Folkepartis holdninger i forhold til den debat, vi også har haft i dag, i fire hovedpunkter.

Først og fremmest ønsker vi, at der skal foretages en historisk kulegravning af efterretningstjenesterne, deres virksomhed, ikke mindst set i relation til omverdenen som sådan, de forskellige bevægelser, som de har ageret i forhold til. I den sammenhæng er det yderst relevant at inddrage andre efterretningstjenester som f.eks. AIC.

For os er det afgørende, at den samlede efterretningsvirksomhed vurderes, også på en historisk baggrund og ikke alene ud fra juridiske aspekter, sådan som regeringen lægger op til det i sit lovforslag. Og det ønsker vi ikke mindst med henblik på fremtiden og kommende generationers forståelse af perioden efter Anden Verdenskrig.

For det andet ser vi gerne, at en juridisk undersøgelse egentlig omfatter ikke alene Politiets Efterretningstjeneste, men faktisk også Forsvarets Efterretningstjeneste. Det var, hvad der skete i Norge. Vi har det ønske, fordi vi faktisk mener, at regeringen gør vores efterretningstjenester en bjørnetjeneste ved ikke at inddrage dem begge i en undersøgelse. Selv om de i princippet arbejder adskilt, tror vi, det i praksis er umuligt at undersøge den ene uden også at undersøge den anden. Og det er jo da også synspunkter, som medlemmer af regeringspartierne har givet udtryk for.

For det tredje: Når det gælder spørgsmålet om åbne eller lukkede døre for juridiske undersøgelser, mener Kristeligt Folkeparti principielt, at dørene skal være åbne, undtagen hvor sær-

lige hensyn taler imod det. Nok et punkt, som jeg tror vi kan møde regeringen på i forbindelse med forhandlingerne.

For det fjerde synes jeg, det er vigtigt at understrege, at den arbejdsgruppe, som er nedsat med henblik på at udarbejde et nyt grundlag for en egentlig lov om Politiets Efterretningstjeneste, fortsætter, også selv om man nu nedsætter en undersøgelseskommission.

Vi mener heller ikke, at ministeren skal tøve i forhold til de overvejelser, vi regner med at han er i gang med, for så vidt angår styrkelsen af den parlamentariske kontrol med efterretningsvæsenet som følge af de undersøgelser af juridisk og historisk karakter, som vi altså ønsker igangsat.

Ud fra disse hovedsynspunkter vil vi fra Kristeligt Folkepartis side gerne deltage i forhandlinger med regeringen om det lovforslag, som vi diskuterer i dag. Men det er ud fra den helt klare forudsætning og præmis, hvis vi eventuelt skal støtte det til sin tid, at der parallelt med den juridiske undersøgelse også bliver iværksat et historisk arbejde, sådan som man gjorde det i Norge. Det er den afgørende præmis for os i forhold til eventuelt at kunne støtte regeringens lovforslag.

#### **Justitsministeren (Frank Jensen):**

Det har været en lang og ikke uspændende debat, selv om det ikke er så mange af indlæggene, der i dag har drejet sig om paragrafferne i det lovforslag, som regeringen har fremlagt til en undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste.

Derfor sidder jeg også lidt tilbage nu. Det er unægtelig et broget billede, der tegner sig efter dagens debat i forhold til lovforslag nr. L 65. Nogle vil have undersøgt det hele og helst mere til, andre vil have bare en lille del undersøgt og noget udtaget, og nogle vil slet ikke have noget undersøgt. Nogle vil have en anden undersøgelse end den, regeringen har foreslået.

Der har været henvist til de historiske og retlige undersøgelser i Norge, henvisninger, der har været præget af, at man enten ikke kender noget til de norske undersøgelser, eller at man bevidst har udvalgt elementer, man ønsker ikke skal indgå i sine overvejelser, og kun valgt dem, man ønsker at lade sig inspirere af, mens andre er fravalgt.

Jeg tror derfor, at der kan være god grund til at koncentrere sig om de danske forhold, også i den videre proces, som vi nu skal ind i for-

handling med hinanden om. Det vil jeg nu også gøre her i min afrunding på dagens debat og fremhæve nogle af de hovedsynspunkter, der ligger bag regeringens forslag til, hvordan undersøgelsen bør gennemføres.

I løbet af sommeren kom der oplysninger frem, der rejste spørgsmål om, hvorvidt Politiets Efterretningstjeneste har efterlevet regeringserklæringen fra 1968 om forbud imod registrering af danske statsborgere alene på grundlag af lovlig politisk virksomhed.

Det har hele tiden været min og regeringens holdning, at oplysninger, der rejser en mere principiel tvivl om PET's overholdelse af regeringserklæringen, må undersøges og afklares. Det er også i efterretningstjenestens interesse. Det håber jeg at partierne til højre i salen vil tænke over i den nærmeste tid. Det er også i efterretningstjenestens interesse.

Den nævnte tvivl om foreneligheden med regeringserklæringen vil ikke kunne afklares på en grundig og betryggende måde uden en egentlig undersøgelse af forholdene. Det er baggrunden for, at regeringen den 24. august i år besluttede at fremsætte forslag i den nuværende folketingssamling om en undersøgelseskommission.

Behovet for en sådan undersøgelse er efterfølgende blevet bestyrket med de oplysninger, der er kommet frem om den daværende justitsminister Knud Thestrups dagbogoptegnelser. Efter dem skulle der være overført dele – måske endda en hel optagelse – af PET's registre og placeret på en ambassade uden for landets grænser. Som bekendt rejser det også spørgsmål om Efterretningstjenestens efterlevelse af regeringserklæringen. Dette være sagt blot for at holde fast i, hvad der er baggrunden for og formålet med lovforslaget.

Baggrunden er de spørgsmål, der er rejst om PET's overholdelse af de regler og retningslinjer, der gælder for efterretningstjenestens virksomhed, og formålet med lovforslaget er at tilvejebringe grundlaget for grundigere og en betryggende undersøgelse med henblik på en afklaring af disse spørgsmål – hverken mere eller mindre.

Det er derfor, at undersøgelsen, som regeringen har foreslået, er en retlig orienteret undersøgelse af PET's virksomhed på det politiske område. Og for at undersøgelsen skal være så grundig som mulig, må der være adgang til at afhøre personer, ligesom der må gives de involverede personer betryggende retsgarantier.

Disse tre forhold – retlig orienteret undersøgelse, afhøringer samt betryggende retsgarantier for de pågældende – gør, at en undersøgelse af den art naturligt sker inden for rammerne af en undersøgelseskommission, der ledes af en jurist.

I lyset af den overordnede ramme for undersøgelsen vil jeg gerne kommentere nogle af de ideer og forslag, der har været fremme i debatten og også her i salen i dag.

Et hovedpunkt i debatten har været spørgsmålet om en historisk undersøgelse, som flere har tilkendegivet sympati for. Lad mig om det sige, at historiske undersøgelser om spændende perioder naturligvis altid har noget tiltalende ved sig, og at jeg på sin vis godt forstår interessen for en historisk orienteret undersøgelse.

Man må blot gøre sig klart, at sigtet i så fald bliver et ganske andet end det, der har udløst interessen for en undersøgelse af PET. Det er der flere grunde til. For det første er historikere ikke de rigtige til at foretage en retlig orienteret undersøgelse. Vi kan jo ikke bede historikere vurdere, om PET har overholdt gældende regler og retningslinjer. Det er en opgave, hvor jurister nødvendigvis må deltage. Det tror jeg alle er enige i.

For det andet tror jeg, at en tilbundsgående undersøgelse vil forudsætte, at man ikke blot skal basere sig på skriftligt materiale, men at det også er nødvendigt med adgang til at udspørge relevante personer, hvis ønsket er at nå til en forståelse af de forhold, der gjorde sig gældende i den anden historisk tid.

Skal der være adgang til at udspørge relevante personer ved en rent historisk orienteret undersøgelse, rejse vanskelige spørgsmål om de adspurgte personers retsstilling, vil det ikke blive nogen let opgave at tilrettelægge en sådan undersøgelse på en retssikkerhedsmæssig betryggende måde. Det er afgørende for regeringen, at det fundament er på plads.

Jeg er opmærksom på, at historikerne i Norge havde samtaler med relevante personer. Disse samtaler foregik imidlertid på frivillig basis, og med de erfaringer, vi har i Danmark med personfokusering, og som vi har haft med bagudrettede undersøgelser her i landet, ja, så er det vel et spørgsmål, om man uden videre kan byde de involverede personer at stille op og lade sig udspørge i sådan en formløs model.

Selv om en historikerundersøgelse ikke vil kunne foretage retlige vurderinger, endsiges udtale sig om enkeltpersoners ansvar, vil det jo

ikke kunne udelukkes, at en historisk undersøgelse vil kunne indeholde belastende oplysninger, der vil give anledning til offentlig skandalisering af enkeltpersoner, eller at der eventuelt efterfølgende vil komme et retligt efterspil. Derfor er det afgørende, at de forhold er afklaret på forhånd.

Noget andet er, at der inden for rammerne af den kommissionsundersøgelse, som regeringen har foreslået, vil kunne knyttes historikerbi-stand til undersøgelsen, jf. lovforslagets § 4, stk. 4. I medfør af denne bestemmelse vil undersøgelseskommissionen f.eks. have mulighed for at anmode historikere fra vore læreanstalter om at udarbejde redegørelser til brug for undersøgelsen.

I øvrigt vil et af kommissionens medlemmer meget vel kunne være en historiker. Det afgør universiteternes rektorforsamling.

Som forslaget er udformet, vil undersøgelsen således i høj grad kunne inddrage historisk sagskundskab og det historiske perspektiv, som bør være med, når man skal bedømme forhold, der ligger inden for den undersøgte periode, specielt jo mest det, der ligger langt tilbage i tiden.

I den almindelige debat har det været fremme, både i den offentlige debat, og det har vel også sneget sig ind her i debatten i salen i dag, at man skulle bruge sådan en undersøgelse til at afsløre de nyttige idioter.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, vil de aktiviteter af efterretningsmæssig interesse, der har fundet sted i politiske miljøer, have betydning for kommissionsundersøgelsen, i det omfang aktiviteter af denne art eller mistanke herom er indgået i grundlaget for efterretningstjenestens virksomhed.

Det er derimod ikke et selvstændigt formål med undersøgelsen at afdække aktiviteter på de politiske yderfløje. Det mener jeg anstændigvis heller ikke man bør gøre. Det kan ikke være en justitsministers opgave at iværksætte en undersøgelse med det erklærede formål at fælde moralsk dom over personer for, hvad der hændte i en svunden tid.

Spørgsmålet om Forsvarets Efterretningstjeneste har ikke indgået så meget i debatten her i dag, men hr. Jann Sjursen tog det op her til slut. Jeg synes, vi skal tage tingene i den rigtige rækkefølge. Som justitsminister har jeg ansvar for, at oplysninger, der rejser spørgsmål om, hvorvidt myndigheder inden for mit ressortområde har overholdt centrale regler, bliver undersøgt

og afklaret. Det er det, jeg har taget initiativ til med det foreliggende lovforslag.

Som bekendt har forsvarsministeren iværksat en auditørundersøgelse af nogle forhold inden for Forsvarets Efterretningstjeneste. Når resultatet af denne undersøgelse foreligger, vil der blive taget stilling til det. Men uanset hvad der sker på dette punkt, kan der være grund til at rydde nogle misforståelser af vejen.

Flere indlæg synes at bygge på den opfattelse, at det foreliggende lovforslag slet ikke omfatter Forsvarets Efterretningstjeneste og for den sags skyld andre, som Politiets Efterretningstjeneste har haft samarbejde med. Det er ikke rigtigt.

Jeg vil gerne slå fast, at i det omfang, der har været samarbejdsrelationer mellem PET og andre på det politiske område, det være sig AIC eller FE eller Firmaet, som også har været fremme i den offentlige debat, ja, så vil det samarbejde være omfattet af den foreslåede kommissionsundersøgelse. Rejser sådanne samarbejdsrelationer spørgsmål om PET's efterlevelse af regler og retningslinjer, vil det således blive belyst i undersøgelsen.

Sammenfattende mener jeg, at der er et reelt behov for en undersøgelse. Det er der også af hensyn til efterretningstjenesten i dag. Det behov er kun blevet yderligere bestyrket efter oplysninger om, hvad der er indeholdt i daværende justitsminister Knud Thestrups dagsbogsoptegnelser.

Det er endvidere min opfattelse, at det foreliggende lovforslag giver den rigtige ramme om den undersøgelse, vi har brug for, nemlig en retlig orienteret undersøgelse af PET's virksomhed på det politiske område, der både er grundig, retssikkerhedsmæssigt betryggende, samtidig med at hensynet til Efterretningstjenestens fremtidige virkemuligheder tilgodeses. Lovforslaget er dermed et godt udgangspunkt for de videre drøftelser, vi nu skal have med hinanden.

Som jeg tidligere har tilkendegivet, er jeg åben over for også at imødekomme de synspunkter, der har været fremme om, at undersøgelsen skulle udvides i bagudgående retning tilbage til f.eks. 1945, således at PET's virksomhed på det politiske område i hele efterkrigs-tiden bliver omfattet af undersøgelsen.

Med disse ord ser jeg frem til en god og konstruktiv behandling af lovforslaget, når det nu kommer i Retsudvalget. Så kan det være, at krudtrøgen sænker sig, så kan det være, at vi

kommer ind og drøfter det, der er indholdet i de enkelte paragraffer.

Dagen i dag har mere været brugt til en forhåbentlig afslutning på den debat, der blot har bidraget til at piske stemningen op. Nu er vi kommet til det hårde arbejde. Det håber jeg folketingsmedlemmerne vil tage lige så aktivt del i, som de har gjort i debatten i dag. Efterretningsområdet er for vigtigt til at blive et stridens æble i den politiske debat. Det burde vi kunne samles om, al den stund regeringen og heldigvis et meget stort flertal med regeringen mener, at vi også i dag har brug for en efterretningstjeneste, og også uden at en kold krig er på vej ind i næste årtusind. Vi har brug for en efterretningstjeneste, der i fremtiden er sikret en større åbenhed i arbejdet og med sikkerhed for den demokratiske kontrol. Det skylder vi efterretningstjenesten. Det er vi på vej til at skabe grundlaget for i det udvalg, vi har nedsat. Nu må vi have lagt historien bag os, og det sker bedst inden for rammerne af en retssikkerhedsmæssigt ordentlig undersøgelse.

**Søren Søndergaard (EL):**

Jeg deler fuldstændig justitsministerens ønske om, at den undersøgelse, som vi skal lave, skal være en undersøgelse, som kommer til bunds, som ikke efterlader en række ubesvarede spørgsmål, og som derfor også kan sætte et punktum for en periode i den danske historie.

Når det så er sagt, så er det jo lige præcis derfor, at vi er meget optaget af, at denne her undersøgelse virkelig kommer til bunds, og der bliver vi nødt til at sige til ministeren, at vi har nogle erfaringer, som vi er meget lidt stolte af. Vi har erfaring fra Nørrebro-undersøgelsen, hvor der blev lavet et kommissorium, og der blev lavet en undersøgelse med et resultat, og den dag, resultatet lå på bordet, blev der råbt »skyd efter benene«, og så måtte man lave en ny undersøgelse.

Vi har også erfaring med en undersøgelse af efterretningstjenesterne. Jeg synes i øvrigt, det er underligt, at den borgerlige fløj ikke har nævnt det, for der har jo tidligere i Danmark været en undersøgelse af efterretningstjenesterne, uden at de gik rabundus, nemlig undersøgelsen af Forsvarets Efterretningstjeneste i slutningen af 1970'erne.

Der vil jeg godt bare helt kort læse op, hvad der står i indledningen til kommissionens anden beretning. Det lyder nemlig sådan her:

»Undersøgelsens foreløbige resultat forelå den 1. december 1977 i form af en beretning til Justitsministeriet. Ved skrivelse af 2. januar 1978 bekræftede Justitsministeriet den af 29. december 1977 fremsatte anmodning til Kommissionsdomstolen om i anledning af fremkomne nye oplysninger at fortsætte den i medfør af kommissoriet af 13. juni 1977 iværksatte undersøgelse.«

Det lød vældig kryptisk, men det, det var et udtryk for, var, at ganske få dage efter at Kommissionsdomstolen var kommet med sin beretning, kom der nye oplysninger frem med det resultat, at den beretning, der kom den 1. december 1977, måtte suppleres med en ny beretning, der kom den 30. maj 1978.

Det er derfor, vi er så interesseret i at sige, at vi ikke ønsker at lave en undersøgelse, hvor vi risikerer at bruge 2 år og skatteydernes penge på virkelig at lave et eller andet, og i det øjeblik, det kommer frem, bliver der råbt »skyd efter benene«, og så skal vi i gang med et nyt projekt. Det er derfor, vi håber, at justitsministeren i de forhandlinger, der skal være, vil være meget, meget optaget af at lytte til de argumenter, vi har for, hvordan man kan undgå at komme i den situation, for vi har faktisk nogle temmelig præcise ideer om, hvor der måske ligger nogle sager, som på et senere tidspunkt kan poppe op i aviserne, og hvordan en undersøgelse i sin tilrettelæggelse kan tage højde for det, sådan at vi kan få én samlet undersøgelse med et resultat, der ikke skal suppleres af nye undersøgelser.

**Tom Behnke (FP):**

Det var dog opløftende efter så lang en debat at kunne konstatere, at også hr. Søren Søndergaard er imod, at der bliver en undersøgelse, og det er vi i Fremskridtspartiet glade for at kunne konstatere.

Hr. Søren Søndergaard sagde jo selv, at der ingen undersøgelse skulle være, hvis det er sådan, at når undersøgelsesresultatet forelå, var der en eller anden, der råbte »skyd efter benene«, og så kunne man starte forfra.

Det er jo et faktum, og det er i virkeligheden det, som vi er flere der har forsøgt at understrege i løbet af dagen i dag, at en sådan undersøgelse aldrig vil slutte. Der vil altid være nogle, der lige kommer i tanker om noget, som ikke var med i den ene eller den anden rapport, og så kan man starte forfra igen, og nye undersøgelser og nye millioner af skatteydernes penge skal bruges til yderligere undersøgelse.

Det er et faktum, at hr. Søren Søndergaard aldrig vil stille sig tilfreds. Meningen med ikke at stille sig tilfreds kan der være mange gisninger om. Min mening har jeg givet udtryk for tidligere på dagen, nemlig at venstrefløjen ganske enkelt ønsker, at Politiets Efterretningstjeneste aldrig skal have arbejdsro til at fortsætte med sit egentlige arbejde.

Så god eller ond vilje, en sådan rapport vil aldrig blive færdig. Dermed er Enhedslisten også imod en undersøgelse, og det er vi glade for at kunne konstatere.

**Justitsministeren (Frank Jensen):**

Med formandens tilladelse vil jeg svare på det spørgsmål, der blev stillet til mig, og det var, at hr. Søren Søndergaard spurgte, om jeg var indstillet på at lytte til også Enhedslistens synspunkter i den videre debat.

Det er kommet frem under forhandlingerne i dag, selv sådan at jeg kunne registrere det, at der ikke umiddelbart er et flertal for lovforslag nr. L 65.

Det siger sig selv, at regeringen er indstillet på at forhandle med alle partier i Folketinget, og regeringen lægger afgørende vægt på, at vi får et så bredt flertal bag denne undersøgelse som overhovedet muligt.

Men det er igen vigtigt, at det er en undersøgelsesform, der også giver de tilstrækkelige retssikkerhedsgarantier for dem, der skal indgå i undersøgelsen, og sikrer, at vi også skal have en effektiv efterretningstjeneste for fremtiden.

Når hr. Søren Søndergaard så forsøger at drage paralleller mellem Hetler-undersøgelsen tilbage fra 1977 og Nørrebro-undersøgelsen, så må jeg sige, at der er ikke nogen sammenligning med det forslag, som regeringen har fremsat her i salen om en undersøgelse af Politiets Efterretningstjeneste.

Det håber jeg snart hr. Søren Søndergaard vil give sig tid til at konstatere ved at gå lovforslaget igennem og læse det paragraf for paragraf og dets bemærkninger, for så vil han se, at der er gjort ganske meget ud af, at vi her har en undersøgelsesform, der sikrer, at vi kommer til bunds i de spørgsmål, som er rejst, nemlig om Politiets Efterretningstjeneste har overholdt de regler og retningslinjer, som har været gældende for den tilbage til 1968 og for min skyld også gerne tilbage til 1945 og op til i dag.

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

## Afstemning

**Anden næstformand (Henning Grove):**

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

**3) Første behandling af lovforslag nr. L 71: Forslag til lov om ændring af udlændingeloven og lov om midlertidig opholdstilladelse til visse personer fra det tidligere Jugoslavien m.v. (Ophævelse af revisionsbestemmelse, registrering af personfotografi m.v.). Af indenrigsministeren (Thorkild Simonsen). (Fremsat 29/10 98).**

Lovforslaget sattes til forhandling.

## Forhandling

**Lotte Bundsgaard (S):**

I Socialdemokratiet mener vi, det er vigtigt med en human flygtningpolitik. Det er afgørende, at vi bliver ved med at være et land, der tager imod mennesker i nød på en ordentlig måde. Det har vi også som mennesker en forpligtelse til.

På den anden side er det afgørende, at vi sikrer, at der bliver ved med at være folkelig opbakning til, at vi som land tager imod mennesker i nød. Her drejer det sig ikke om, at vi skal flirte med den indre svinehund, tværtimod skal vi på den ene side tale om menneskelig forpligtelse og på den anden side sikre, at de asylansøgere, der får asyl, er reelle flygtninge. Skal vi have folkelig forståelse, er det vigtigt, at de mennesker, der ikke har et asylgrundlag og derfor falder ind under åbenbar grundløst-proceduren, kan sendes ud af vores land hurtigt.

I Socialdemokratiet vil vi gerne føre en flygtningepolitik, der på den ene side står for humanisme og på den anden side sikrer, at de regler, vi vedtager, bliver overholdt. De to ting skal vi have in mente, når vores politik vedtages.

Når vi så ser på selve lovforslaget, nr. L 71, synes vi, det er et fornuftigt og velafbalanceret forslag. Vi stod bag loven i 1995, og vi er enige